



La defensa d'Europa en un nou ordre mundial - El camí cap a una sobirania militar més enllà de l'OTAN

Tutora: Sara Vilà Galán

Aina Monsó Laplaza

Institut Manuel de Montsuar

2025



**PREMI
EUROPA
JOVE**

AGRAÏMENTS

Vull agrair de manera especial a totes les persones que m'han ajudat a fer possible aquest Treball de Recerca.

En primer lloc, a la meva tutora Sara Vilà, per la seva guia i acompanyament durant tot el procés, així com per les seves orientacions i consells que han estat molt útils per donar forma al treball. També al professor Jordi Martí Henneberg, de la Universitat de Lleida, per tot el temps dedicat i pel coneixement que m'ha aportat a través del projecte ITINERA.

Un altre agraïment és per als professionals entrevistats Lluís Caelles, Jesús Alberto García Riesco, Jordi Armadans i, de nou, Jordi Martí Henneberg en qualitat d'expert acadèmic. Les seves aportacions han estat clau per comprendre millor la complexitat del tema treballat, i per oferir-ne una visió profunda i diversa.

I, finalment, a la meva família, pel seu suport constant i per animar-me en els moments de més exigència ja que sense el seu recolzament tot això no hauria estat possible.

Moltes gràcies!

ÍNDEX:

1. Introducció.....	4
2. Marc teòric.....	5
2.1. Què és la sobirania militar?.....	5
2.2. Breu història de l'OTAN i la defensa europea.....	9
2.3. La despesa en defensa a la Unió Europea.....	11
2.3.1. Evolució del pressupost militar dels estats membres	11
3. Marc Pràctic.....	14
3.1. Comparació amb altres potències mundials.....	18
3.2. Impacte de l'augment de la despesa en defensa.....	20
3.3. Finançament i sostenibilitat	22
3.3.1. Deute comú europeu per a la defensa?	22
3.3.2. Defensa VS Estat del benestar?	24
3.4. Amenaces externes i internes. Dependència geoestratègica.....	26
3.4.1. L'Efecte Trump sobre la seguretat Europea	26
3.4.2. La guerra d'Ucraïna i el reforç de la defensa europea	29
3.4.3. Riscos de continuar depenent dels EUA	32
3.5. Alternatives per a una sobirania militar europea	34
3.5.1. Rearmament o augment de la despesa	34
3.5.2. Exèrcit europeu: mite o realitat?	37
4. Veus expertes.....	39
4.1. Jordi Armadans.....	40
4.2. Lluís Caelles	42
4.3. Jesús Alberto García Riesco.....	45
4.4. Jordi Martí Henneberg	48

5.	<i>Conclusions</i>	50
6.	<i>Bibliografia</i>	52
7.	<i>Annexos</i>	62
7.1.	Annex 1: Despesa dels països de l'OTAN en defensa	62
7.2.	Annex 2: Despesa mundial en defensa	64
7.3.	Annex 3: Iniciatives de defensa Europea	66
7.4.	Annex 4: Despesa militar dels països de l'OTAN.....	67
7.5.	Annex 5: Entrevista Jordi Armadans Gil	68
7.6.	Annex 6: Entrevista Lluís Caelles Garreta.....	79
7.7.	Annex 7: Entrevista Jesús Alberto García Riesco	86
7.8.	Annex 8: Entrevista Jordi Martí Henneberg.....	92

1. Introducció

La defensa i la seguretat han estat, al llarg de la història, dos elements clau per a la supervivència i la sobirania dels estats. En el cas de la Unió Europea, la qüestió de: “fins a quin punt pot assolir una sobirania militar pròpia”, independent de l'OTAN i, especialment dels Estats Units, en els darrers anys, s'ha convertit en un debat central. La guerra d'Ucraïna, l'augment de les tensions geopolítiques i els canvis en la política internacional han posat de manifest la importància d'aquesta qüestió.

Aquest treball planteja la següent hipòtesi: **“Per a que Europa pugui assolir una sobirania estratègica real, ha de reduir la seva dependència en els Estats Units”**. A partir d'aquesta reflexió, sorgeix la següent pregunta: *Fins a quin punt, la Unió Europea, pot arribar a assolir una sobirania militar real sense haver de dependre dels Estats Units, i com influeix el seu pressupost de defensa en poder-ho aconseguir?*

L'objectiu del TDR és analitzar els punts clau de l'àmbit de defensa en la capacitat de la Unió Europea, necessaris per assolir una sobirania militar independent.

La metodologia de treball consisteix en: Estudiar l'evolució de la despesa militar dels estats membres de la UE en els últims anys, comparar la capacitat productiva i tecnològica militar europea amb la dels Estats Units, analitzar els mecanismes de finançament europeu disponibles per impulsar la defensa comuna, explorar la relació entre política, societat i economia en aquest context de rearmament europeu. I, finalment, valorar la viabilitat d'un *Exèrcit Europeu* o d'un model de defensa autònom dins o fora de l'OTAN, mitjançant una sèrie d'entrevistes realitzades a quatre experts.

Més enllà d'ésser una qüestió tècnica i econòmica, el debat sobre la sobirania militar europea és també una deliberació sobre la identitat i el futur de la Unió. És una discussió que planteja la següent pregunta: La UE, vol ser un actor global amb capacitat de decisió pròpia? O vol continuar dependent d'aliances tradicionals? A partir d'aquesta reflexió, el treball pretén aportar una visió crítica i fonamentada sobre un dels reptes d'actualitat més rellevants per a l'Europa del segle XXI.

2. Marc teòric

2.1. Què és la sobirania militar?

Sobirania:

Etimologia: de *sobirà*¹

1. Qualitat de sobirà.
2. DRET I CIÈNCIES POLÍTiques Qualitat del poder polític d'un estat o d'un organisme que no és sotmès a cap altre poder. Sobirania popular. *Sobirania nacional*.

Militar:²

Etimologia: del ll. *militaris* 'referent al soldat o a la guerra', der. de *miles*, -*ītis* 'soldat'

1. *adjectiu*
 - a. Relatiu o pertanyent a les forces armades i a la guerra. *Arquitectura militar. Art militar. Tribunal militar.*

Quan parlem de sobirania militar ens referim a la capacitat que tenen els Estats per decidir, gestionar i executar autònomament una política militar i la seva pròpia defensa sense cap tipus de dependència externa. Aquesta, ens implica mantenir el control total sobre les pròpies forces armades, sobre els pressupostos destinats en defensa i, sobre la producció i/o adquisició d'armament i tecnologia militar.

Assolir una sobirania militar³ inclou aspectes com els següents:

- Organitzar autònomament les forces armades de la UE.
- Produir o adquirir armament segons criteris propis.
- Independència en la presa de decisions militars.

¹ Diccionari - GDLC | *Diccionari.cat*. (s. f.). <https://www.diccionari.cat/GDLC/sobirania>

² *Diccionari - GDLC | Diccionari.cat*.

(s. f.). https://www.diccionari.cat/cerca/grandiccionaridelallenguacatalana?search_api_fulltext_cust=militar&search_api_fulltext_cust_1=&field_faceta_cerca_1=5065&show=title

³ Es tracta d'una síntesi d'informació de les següents fonts: *A Strategic Compass for Security and Defence*. (s. f.). EEAS. https://www.eeas.europa.eu/eeas/strategic-compass-security-and-defence-1_en, https://en.wikipedia.org/wiki/EU_battlegroup, https://www.clingendael.org/sites/default/files/2020-12/Report_European_Strategic_Autonomy_December_2020.pdf, https://en.wikipedia.org/wiki/Strategic_autonomy

- Controlar la política exterior i de defensa sense haver d'estar condicionats per aliances com l'OTAN o tractats amb altres potències.

Quan ens plantejem temes relacionats amb la possibilitat d'una independència europea respecte de l'OTAN i, en particular, d'una potència com els Estats Units, hem de tenir molt presents les profundes implicacions polítiques, històriques, estratègiques, econòmiques i tecnològiques que aquesta decisió ens comportaria.

Una independència militar d'aquest tipus ens implicaria haver d'assolir una sobirania estratègica real. És a dir, la Unió Europea hauria d'evolucionar i créixer per aconseguir una presa de decisions autònoma en matèria de defensa i seguretat, sense haver-se de sotmetre a les directrius dels aliats ni a l'estructura militar de l'OTAN.

El fet de no comptar amb el recolzament de l'OTAN (i consegüentment d'Estats Units) ens requeriria un major esforç en els recursos i la indústria de la defensa, potenciant aquesta perquè fos competitiva i cobreixi les necessitats operatives de les diferents forces armades europees, sense haver de dependre de proveïdors externs ni sotmetre's a condicions polítiques completament alienes als interessos de la UE.

Establir una sobirania militar comporta assumir una responsabilitat plena en termes de defensa del territori dels diferents països membres i de la ciutadania europea. Fet que requereix una sèrie de sistemes i estructures militars eficients, ben equipades i amb una capacitat de resposta immediata davant qualsevol amenaça, sense haver d'esperar un suport immediat exterior.

Una independència així no es pot assolir sense invertir-hi un elevat cost econòmic i dur a terme un gran desenvolupament tecnològic i organitzatiu (per part de tots els països de la Unió Europea), amb els recursos humans necessaris. Construir i mantenir unes forces armades pròpies, modernes i autosuficients requereix una elevada inversió pública i sostinguda en defensa, recerca, desenvolupament i innovació militar⁴.

⁴ *redirect.* (s. f.). <https://eeas.europa.eu/>

Així mateix, també caldria una política coordinada entre els diferents estats membre⁵ i una ciutadania convençuda del paper que Europa ha de tenir en el món en el que vivim actualment, i en el que vindrà.

Actualment la majoria dels Estats membres mantenen una sobirania plena en matèria militar i la Unió Europea ja ha començat amb el desenvolupament d'una política comuna de defensa⁶ que té com a objectiu construir una autonomia estratègica europea, la qual implicaria el “poder actuar” de manera independent, d'aliances externes com són l'OTAN o els Estats Units, en assumptes de seguretat i defensa.

Per tal de fer-ho possible, la Unió Europea ja ha anat impulsant diverses iniciatives. Les més importants són les següents:

- “La Política Comuna de Seguretat i Defensa (PCSD)”⁷, encarregada d'establir el marc general per a la cooperació militar en els Estats membres.



- “La Cooperació Estructurada Permanent (PESCO)”⁸, la qual permet a diferents grups de països col·laborar d'una manera més propera en projectes militars concrets.

⁵ *“We need to act more together, coordinate better and ensure greater coherence in the development of our defence capabilities”* - eeas.europa.eu

⁶ *“The EU has progressively developed a Common Security and Defence Policy which enables the Union to take a leading role in peace-keeping operations, conflict prevention and in strengthening international security”* - eeas.europa.eu

⁷ Tractat de la Unió Europea (TUE), Article 42: Estableix la base legal de la PCSD <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=celex%3A12012M042>

⁸ *“PESCO is a treaty-based framework for the 26 participating member states to jointly plan, develop and invest in collaborative capability development and to enhance the operational readiness and contribution of armed force”* - <https://www.pesco.europa.eu/>



- “El Fons Europeu de Defensa”⁹, destinat a finançar la recerca i el desenvolupament conjunt d’armament europeu.
- “Brúixola Estratègica”¹⁰, un document que defineix els principals riscos, objectius i línies d’actuació per a una defensa comuna europea.

Tot aquest conjunt d’eines reflecteix la voluntat de la UE a l’hora d’assolir una capacitat militar pròpia, més coordinada i menys dependent de potències externes, tot mantenint el respecte per la sobirania nacional de cada estat.

⁹ “The European Defence Fund (EDF) is the Commission’s key initiative to support collaborative defence research and development and to foster an innovative and competitive defence industrial base” - https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/european-defence-fund-edf_en

¹⁰ “The Strategic Compass is an EU plan of action for strengthening the Union’s security and defence policy by 2030. It identifies the main threats and challenges and sets out actions to address them” - <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/strategic-compass/>

2.2. Breu història de l'OTAN i la defensa europea.

L'Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord, més coneguda com [l'OTAN](#), és una aliança política i militar fundada l'any 1949 a través de la signatura del Tractat de Washington. El seu objectiu principal és garantir llibertat i seguretat a tots els seus estats membre¹¹. És una organització que busca una defensa col·lectiva, en la qual un atac exterior contra algun dels seus estats membre, passa a considerar-se un atac contra tots. Aquest és el principi bàsic de l'Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord: Principi bàsic: Article 5 → *“Un atac contra un és un atac contra tots”*

L'OTAN va néixer en temps de postguerra, immediatament després de la fi de la Segona Guerra Mundial (1939-1945). L'Europa dels anys 40 i 50 havia quedat devastada, tant a nivell econòmic com institucional, amb un gran buit de poder conseqüent a la derrota del nazisme, el qual havia obert una nova disputa entre els EUA i la Unió Soviètica, les dues potències més importants de l'època. Es tractava d'un enfrontament entre els capitalistes i els comunistes, conegut com “la Guerra Freda”. Aquesta guerra no es va desenvolupar mitjançant conflictes armats directes, sinó que va anar prenent força a través d'una lluita per a l'hegemonia mundial mitjançant una sèrie d'aliances, influències geopolítiques, l'espionatge i l'armamentisme.

L'avenç del comunisme i la pressió que la URSS exercia sobre els països de l'Europa de l'Est van contribuir a que els Estats Units impulsessin noves mesures per tal de protegir els països occidentals i, així, contenir l'expansió comunista. Així va ser com el 4 d'abril de 1949 va néixer l'Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord (OTAN), gràcies a la signatura del Tractat de Washington per part dels 12 països fundadors: Bèlgica, Canadà, Dinamarca, Estats Units, França, Islàndia, Itàlia, Luxemburg, Noruega, els Països Baixos i el Regne Unit. Des de llavors, ha estat en constant ampliació, fins al punt d'incloure 32 països dins de l'aliança¹², després de l'adhesió recent de Suècia (2024), tots units per un grup de valors compartits com la democràcia, la llibertat individual, els drets humans i la llei.

¹¹ “The purpose of NATO is to guarantee the freedom and security of its members through political and military means” - <https://www.nato.int/nato-welcome/index.html> També ho recull l'Article 5 del Tractat de l'Atlàntic Nord - https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_17120.htm

¹² Consell de l'Atlàntic Nord (Abril 2023). Amb l'adhesió de Finlàndia (4 abril de 2023) i Suècia (7 de març de 2024) l'OTAN ha passat a tenir 32 membres. - https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_222181.htm

Els objectius fonamentals de l'OTAN¹³:

- Mantenir la pau i la seguretat internacional.
- Coordinar la defensa militar dels països membres.
- Promoure valors democràtics i la resolució pacífica de conflictes.

D'aquesta manera, l'OTAN es va convertir ràpidament en l'aliança d'Occident, mentre la Unió Soviètica creava el Pacte de Varsòvia (1955) com a contrapartida. Aquest, va ser el fet que va institucionalitzar la divisió del món en dos blocs. A partir d'aquest moment, l'Europa Occidental es va quedar sota la protecció militar dels EUA tot generant una dependència estratègica encara existent.

Amb la caiguda del Mur de Berlín (1989) i la dissolució de l'URSS (1991), l'OTAN va perdre el seu enemic original, però no va desaparèixer, i va començar un procés d'ampliació cap a l'Est, per tal d'anar integrant antics països comunistes (com són Polònia, Hongria, els països bàltics...).¹⁴ Al mateix temps, va començar a intervenir en conflictes fora del seu territori fundacional com: Bòsnia (1995), Kosovo (1999) o l'Afganistan (2001) en un marc de lluita contra el terrorisme.

Actualment, l'OTAN manté una doble dimensió:¹⁵

- Política, ja que afavoreix el diàleg i la cooperació entre els diferents països per tal de resoldre conflictes, construir confiança i evitar tensions.
- Militar, perquè si les vies diplomàtiques fracassen, pot recórrer a l'ús de la força militar, sempre tenint en compte el dret internacional.

¹³ https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_56626.htm

¹⁴ "After the end of the Cold War, with the dissolution of the Warsaw Pact and the Soviet Union, NATO developed a policy of partnerships and opened its door to former adversaries..." - https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49212.htm

¹⁵ "NATO has both a political role - promoting democratic values and enabling members to consult and cooperate - and a military role - committed to the peaceful resolution of disputes but also to collective defense" - <https://www.britannica.com/topic/North-Atlantic-Treaty-Organization>

2.3. La despesa en defensa a la Unió Europea

2.3.1. Evolució del pressupost militar dels estats membres

La possibilitat d'una sobirania militar europea no es pot entendre sense analitzar prèviament el seu pressupost de defensa. En aquest punt estudiarem i analitzarem com ha evolucionat la despesa militar europea al llarg dels anys, les diferències entre els diferents estats membres i les implicacions econòmiques d'un possible rearmament europeu completament independent de l'OTAN i dels Estats Units.

Per començar, cal que entenguem què és el pressupost militar d'un país.

El pressupost militar és la quantitat de diners que els nostres governs destinen cada any en defensa i seguretat nacional:¹⁶

- Les forces armades (exèrcit, marina, força aèria...).
- Sous i pensions dels militars i personal civil del Ministeri de Defensa.
- Compra i manteniment d'armament i equipament militar.
- Infraestructures militars (bases, casernes, centres de comandament...).
- Recerca i desenvolupament militar (tecnologia, ciberdefensa, etc.).
- Operacions militars internacionals, com les missions de pau o intervencions a l'estranger.

Tradicionalment, la UE sempre ha delegat gran part de la seva seguretat col·lectiva a l'OTAN, liderada pels Estats Units. Aquesta dependència s'ha vist reflectida també en els pressupostos ja que més del 80% de l'arsenal europeu prové d'inversions realitzades fora del nostre continent, especialment dels EUA.¹⁷ Aquesta situació ens limita de cara a la capacitat de decisió estratègica (europea) i posa en evidència la manca d'autonomia real en matèria de defensa.

¹⁶ "Military expenditure refers to all government spending on current military forces and activities, including salaries, operations, procurement of weapons and equipment, infrastructure..." - <https://sipri.org/databases/milex>

¹⁷ Segons SIPRI, durant el període de 2019-2023, més del 55% de les importacions d'armes per part de països europeus provenien dels EUA, un increment notable respecte el 35% dels anys 2014-2018. - www.sipri.org
Així mateix, més del 50% de les importacions d'armes europees provenen dels Estats Units - www.sipri.org/trends-international-arms-transfers-2024

Així mateix, amb l'esclat de la guerra d'Ucraïna i l'increment d'incertesa sobre el compromís nord-americà amb la defensa d'Europa (especialment ara, amb figures com Donald Trump, les quals posen dubte el suport incondicional dels EUA a l'OTAN), molts dels estats membres van començar a augmentar la seva despesa militar fins a un 2% i, ara últim, aquest augment ha incrementat fins a un 5%, com a petició del líder nord-americà, aquest passat mes de juny del 2025.¹⁸

Més de 20 països ja han assolit l'objectiu del 2% del PIB que marca l'OTAN, tot i que en alguns casos això s'ha aconseguit a través de pràctiques comptables discutibles.

Actualment, de cara a l'augment del 5% del PIB, tot i que els 32 països membres de la UE han firmat el nou compromís de despesa; en el qual es comprometen a invertir un 3,5% del PIB en "defensa dura", que inclou armes i tropes, i l'altre 1,5% addicional en inversions relacionades amb la defensa, com la seguretat i la mobilitat militar; el president del Govern Espanyol, Pedro Sánchez va escriure al secretari general de l'OTAN, a en Mark Rutte, afirmant que comprometre a Espanya a invertir el 5% del seu producte interior brut (PIB) en defensa *"no sería poco razonable, sino también contraproducente"*¹⁹. Aquest posicionament del President espanyol es troba condicionat pels seus aliats polítics en el govern.²⁰

Aquesta resposta de Sánchez ens mostra fins a quin punt alguns dels governs europeus es resisteixen a formar part del que podria acabar sent "la gran maquinària militar d'Occident"²¹, tot posant per davant altres necessitats socials i, qüestionant si realment aquest augment tant dràstic proposat pel president nord-americà és realment el camí més coherent per tal de garantir una Europa més segura.

¹⁸ *"Allied countries agreed to increase defence spending to 5% of GDP annually, including 3,5% toward military troops and equipment and 1,5% toward defence related expenditures"* - www.atlanticcouncil.org/experts-react/nato-allies-agreed-to-a-5-percent-defence-spending-target-in-a-low-drama-summit-now-what/

¹⁹ La notícia de RTVE del 19 de juny de 2025, anuncia que Pedro Sánchez va redactar una carta al secretari general de l'OTAN, Mark Rutte, en la qual expressa clarament que comprometre's a dedicar el 5% del PIB en defensa *"no sería raonable, sino también contraproduent"* - www.rtve.es/noticias/20250619/sanchez-rechaza-subir-gasto-militar-5

²⁰ Spanish left puts pressure on PM Sánchez: IU threatens to leave government over increase in defence spending. <https://www.euronews.com/my-europe/2025/06/07/spanish-left-puts-pressure-on-pm-sanchez-iu-threatens-to-leave-government-over-increase-in?>

²¹ Pedro Sánchez va rebutjar formar part de "la gran maquinària militar d'Occident", argumentant que destinar el 5% del PIB en defensa seria perjudicial per a sectors clau com són la sanitat, l'educació... i que plantejava un compromís del tot incompatible amb l'estat del benestar. - www.huffingtonpost.es/el-equilibrio-sensatez

*Què és "l'objectiu del 2% del PIB"?

Quan parlem de termes concrets com per exemple "l'objectiu del 2% del PIB" cal tenir clar què és el que volen dir i què signifiquen en l'actual context polític i social.

Aquest, és un compromís assumit per tots els països membres de l'OTAN, segons el qual cada Estat s'ha de comprometre a destinar com a mínim un 2%²² (que actualment ha augmentat fins un 5% del PIB²³) del seu PIB a la seva despesa en defensa.

Aquest objectiu va ser establert formalment a la Cimera de Gal·les de l'any 2014, com a resposta a l'annexió de Crimea per part de Rússia, la qual va generar una gran preocupació per la seguretat europea. Aquest objectiu és, bàsicament, una expectativa política dins de l'aliança i té com a finalitat garantir que tots els seus aliats contribueixin de manera equitativa al manteniment de la seguretat col·lectiva.

El fet de destinar aquest elevat percentatge del PIB dels diferents països en defensa suposa un notable increment en els pressupostos de la majoria dels països europeus, ja que aquests durant dècades havien pogut mantenir nivells molt més baixos de despesa militar.

Així mateix, també és cert que s'espera que el 20% total d'aquesta despesa vagi destinat a la recerca, innovació i adquisició d'equipaments moderns, per tal de garantir unes forces armades actualitzades i potents.²⁴

²² L'any 2014, a la cimera de Gal·les, es va acordar que tots els estats membres haurien d'arribar a destinar un 2% del seu PIB en defensa pel 2024 - https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_112964.htm

²³ A la cimera de l'Haia (juny 2025), sota la pressió del president americà i amb el suport del secretari general Mark Rutte, es va aprovar que els aliats augmentin la despesa militar fins el 5% del PIB l'any 2035 - apnews.com/article/nato-ukraine-zelenskyy-trump-iran-israel-rutte

²⁴ "In 2014, the NATO members also agreed on a 20% rule, supposing that at least one-fifth of the targeted 2% of GDP (= PIB) defence expenditures should be devoted to defence investments..." - <https://www.intereconomics.eu/contents/year/2024/number/4/article/defence-spending-for-europe-s-security-how-much-is-enough.html>

3. Marc Pràctic

Veure: Annex 1 - GRÀFIC de despesa en defensa dels països de l'OTAN.

Segons les dades dels gràfics anteriors, s'observa com aquest passat any 2024, 23 dels 32 països membres de l'OTAN, van assolir o, fins i tot, superar el compromís del 2% del PIB destinat en defensa. Aquest fet representa un augment significatiu respecte l'any 2015, en el qual només 3 països arribaven a complir aquest primer objectiu²⁵.

Polònia és el país que més ha incrementat la seva despesa en defensa, tot arribant a un 4,1% del seu PIB, tot convertint-se en la xifra més alta de tota l'aliança. Aquest esforç extraordinari que realitzà es veu justificat per la seva posició geopolítica estratègica i la seva frontera amb Ucraïna i Bielorússia, juntament amb l'existent i persistent amenaça russa. A més a més, a banda de Polònia, també destaquen els Països Bàltics (Estònia, Letònia i Lituània), els quals ja superaven àmpliament el llindar del 2%, tot situant-se entre el 2,9 i el 3,4% del PIB.

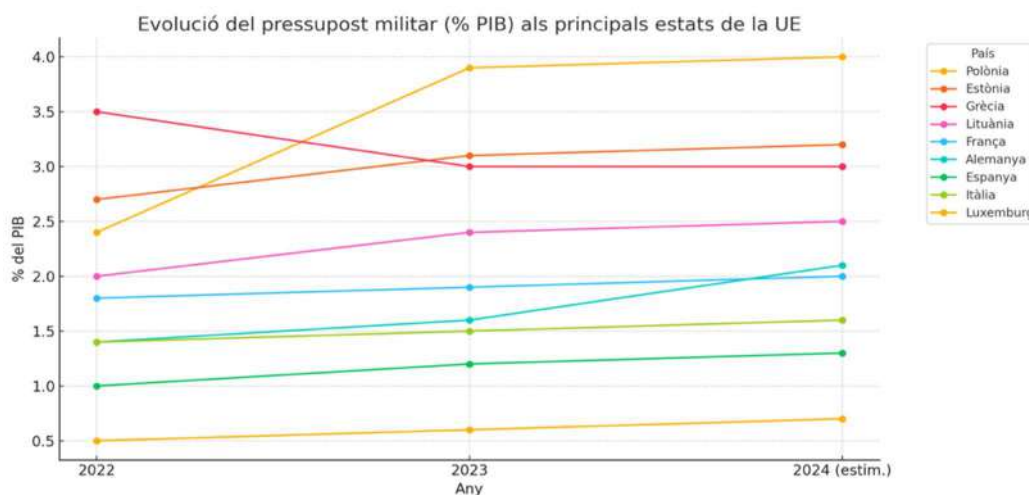
Les taules de l'annex 1 mostren la bretxa significativa dins dels mateixos estats membres de la Unió Europea, ja que mentre França i Alemanya aconsegueixen assolir el primer objectiu marcat, del 2% del PIB, Espanya (1,5%), Itàlia (1,6%) i Bèlgica (1,2%) encara es troben per sota, malgrat els seus compromisos públics a l'hora d'incrementar la despesa en defensa.

Durant els últims anys, especialment des del 2014 (amb l'annexió de Crimea per part de Rússia, i amb la guerra d'Ucraïna), la majoria dels estats membres de la UE han estat duent a terme un augment notable del seu pressupost en defensa. Aquesta evolució reflecteix un canvi de paradigma: cap una Europa més preocupada per la seva seguretat i autonomia estratègica.

²⁵ El secretari general de l'OTAN, en aquell moment, va afirmar: "*That is another record number, and a six-fold increase from 2014, when only three allies met the target*". Tan sols 3 estats membres (els EUA, Regne Unit i Grècia) assolien el compromís del 2% del PIB destinat en defensa.
<https://www.atlanticcouncil.org/blogs/econographics/whos-at-2-percent-look-how-nato-allies-have-increased-their-defense-spending-since-russias-invasion-of-ukraine/>

Recentment hi ha hagut una sèrie d'evolucions en la despesa destinada a l'àmbit de defensa d'alguns països:

- Entre 2021 i 2023, la despesa militar afegida dels estats membres de la UE va créixer més d'un 20%, amb un augment en països com Polònia, els Països Bàltics i Alemanya.²⁶
- L'any 2022, Alemanya va anunciar un fons especial de 100.000 milions d'euros per modernitzar les seves forces armades, tot arribant a superar el 2% del PIB (objectiu establert per l'OTAN)²⁷.
- Recentment, Polònia ha arribat al 4% del PIB, convertint-se en el país de la UE amb més despesa relativa al seu PIB.²⁸
- Així mateix, altres països com Espanya o Itàlia, també han començat a augmentar progressivament les seves inversions, tot i que encara es troben per sota del 2% recomanat per l'OTAN.



Gràfic propi segons dades recollides en el TDR

²⁶ La despesa militar de la Unió Europea va augmentar de 165000 milions d'euros l'any 2021 a 193000 milions d'euros l'any 2023, fet que representa un increment del 17% en tan sols dos anys.

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Government_expenditure_on_defence

²⁷ El canceller Olaf Scholz va anunciar el llançament d'un fons especial de 100000 milions d'euros per tal de modernitzar la *Bundeswehr* (forces armades d'Alemanya) i va assegurar que Alemanya superaria el límit del 2% del PIB, tal i com requeria l'OTAN, a través del conegut *Zeitenwende Speech*, l'any 2022.

https://es.wikipedia.org/wiki/Discurso_Zeitenwende

²⁸ Des del 2022, amb un 2,7% del PIB, Polònia ha augmentat la seva despesa en defensa fins un 4,2%, aquest passat 2024; i s'estima que arribarà a un 4,7% aquest any 2025.

<https://www.nato.int/docu/review/articles/2025/04/14/sharing-the-burden-how-poland-and-germany-are-shifting-the-dial-on-european-defence-expenditure/index.html>

L'evolució del pressupost militar dels estats membres de la Unió Europea ha estat clarament marcada per un conjunt de factors geopolítics, econòmics i estratègics que donen resposta a aquest augment de la despesa. Aquests factors han estat els següents:

En primer lloc es troba la **guerra d'Ucraïna** (febrer 2022 - actualitat). L'inici de la invasió russa d'Ucraïna ha estat un dels principals detonants de l'increment de la despesa militar europea²⁹. El conflicte, ha reactivat la percepció de vulnerabilitat i la necessitat de preparació davant possibles amenaces externes. Per aquest motiu, els estats membres han començat a prendre més consciència sobre la importància de disposar d'unes forces armades eficients i preparades, davant un context de seguretat internacional marcat per la inestabilitat.

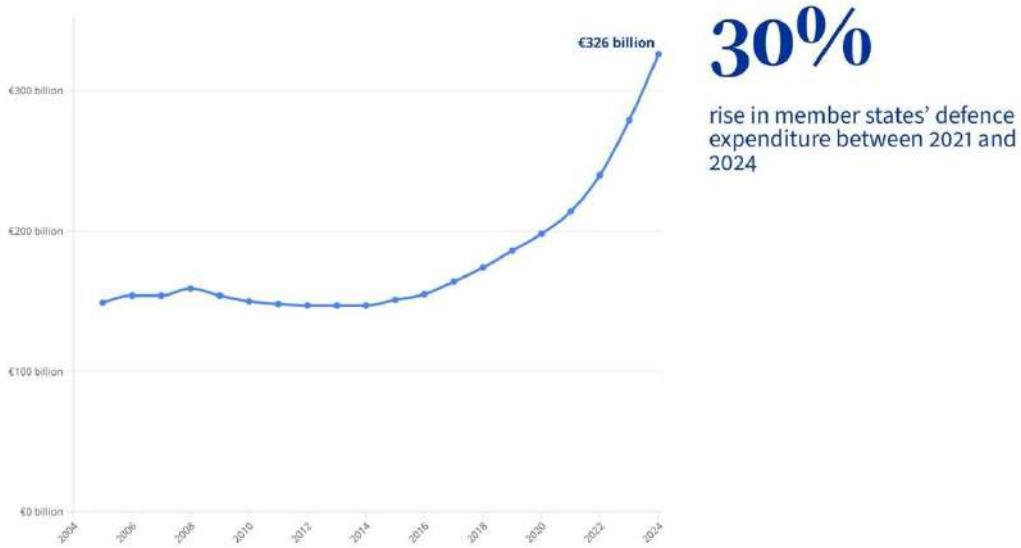
En segon lloc, el compromís amb l'**objectiu del 2%** del PIB en defensa (OTAN). L'OTAN, va acordar que els estats membres haurien d'invertir un mínim del 2% del seu Producte Interior Brut (PIB) en despesa militar. Fins fa pocs anys, aquest objectiu, la majoria de països europeus, no es complia. Tot i així, des de 2022, molts països ja han accelerat els seus esforços per poder assolir aquesta fita.

Així mateix, durant moltíssimes dècades, els països europeus han delegat part de la seva seguretat en la protecció dels Estats Units a través de l'OTAN. No obstant, algunes administracions nord-americanes, com la de Donald Trump, actualment, qüestionen el compromís amb Europa i exigeixen una major implicació econòmica dels aliats. Aquest fet ha incrementat, en part, el debat sobre la necessitat de que Europa assoleixi una autonomia estratègica. Fet que significa que ha d'aconseguir arribar a obtenir la capacitat de garantir la seva pròpia defensa de manera autònoma i independent de tercers actors.³⁰

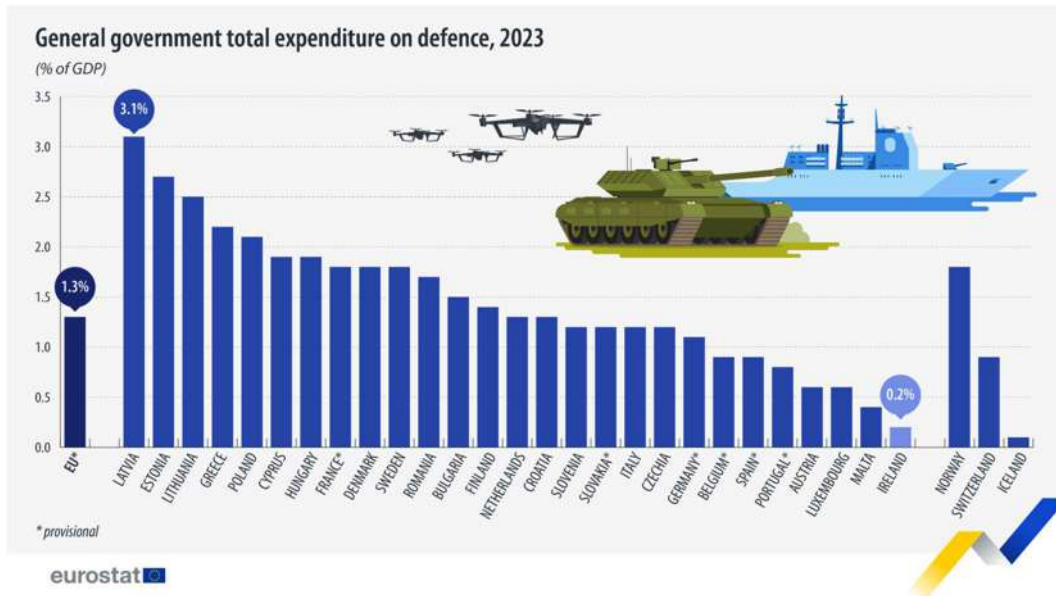
²⁹ Un article de "Vision of Humanity" assenyala el següent: "Europe's push for increased military spending and strategic autonomy is driven by rising geopolitical risks... and the need to contain Russian aggression" - www.visionofhumanity.org

³⁰ The Guardian - "Trump casts doubt on willingness to defend NATO allies 'if they don't pay'" (març de 2025). En aquest article s'explica que Trump va qüestionar explícitament la seva disposició a defensar els aliats de l'OTAN que no compleixen amb la seva quota de despesa militar. - <https://www.theguardian.com/us-news/2025/mar/07/donald-trump-nato-alliance-us-security-support>

La defensa d'Europa en un nou ordre mundial



Gràfic de Eurostat (<https://www.consilium.europa.eu/en/policies/defence-numbers/>)



Gràfic de Eurostat (https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Government_expenditure_on_defence)

3.1. Comparació amb altres potències mundials

Tot i l'augment progressiu de la despesa militar a la Unió Europea, aquesta encara es troba per sota d'altres grans potències mundials, tant en valors absoluts com relatius al PIB.

Veure: Annex 2 - GRÀFIC de despesa mundial en defensa.

Segons dades del **SIPRI (Stockholm International Peace Research Institute)** del 2024, els EUA segueix sent, amb diferència, el país amb la despesa militar més elevada del món. L'any 2024, va destinar 877.000 milions de dòlars (prop del 3,4% del seu PIB) més del doble que destina la UE en conjunt. A més, representa gairebé un 40% de la despesa militar mundial total.³¹

La Xina és la segona potència mundial en despesa militar, també segons dades del SIPRI, ja que va gastar aproximadament uns 292.000 milions de dòlars, els quals equivalen a un 1,6% del seu PIB, però amb una clara tendència ascendent tant pel que fa a la quantitat com a les capacitats tecnològiques.

Així mateix, Rússia, com es pot observar en el gràfic, va destinar prop d'uns 109.000 milions de dòlars en defensa, xifra que equival a un 5,9% del seu PIB. Tot i que és una xifra bastant inferior (en valors absoluts) a la d'Occident, representa un percentatge molt elevat del seu PIB, fet que indica una militarització important en la seva economia.

En canvi, després d'haver observat la despesa d'aquestes grans potències mundials, la Unió Europea, tot considerant conjuntament tots els seus estats membres, tan sols va destinar al voltant de 300.000 milions d'euros en defensa l'any 2024, el qual representa prop de l'1,8% del seu PIB total, encara per sota de l'objectiu inicial del 2%, marcat per l'OTAN, i el qual és molt inferior als nivells d'inversió dels EUA i Rússia.

³¹ <https://milex.sipri.org/sipri> i <https://www.sipri.org/media/press-release/2025/unprecedented-rise-global-military-expenditure-european-and-middle-east-spending-surges>

Actualment, Europa disposa d'indústries punteres en sectors com l'aeronàutica (combat, transport...), armament terrestre, naval i sistemes de defensa electrònica i cibernètica.³² Tot i això, la forta fragmentació nacional redueix les economies d'escala³³ i la interoperabilitat, la qual cosa ha provocat que entre 2022 i 2024, el 78% de la despesa militar europea s'hagi destinat a proveïdors externs, sobretot americans (63%). Aquesta dependència és especialment notable en àmbits com les municions, els sistemes de comandament i control, transports aeris i vigilància satel·lital.³⁴ Per tal de revertir aquesta situació, la UE ha impulsat iniciatives (algunes ja mencionades a l'inici del treball) com la PESCO, el Fons Europeu de Defensa (EDF), el *Coordinated Annual Review on Defence* (CARD) o el programa ReArm/Readiness 2030, que busquen agregar la demanda, reforçar la cadena d'abastament a Europa i crear mercats integrats.

Tot i així, malgrat les inversions importants realitzades per EDF amb 8.000 milions d'euros i *Readiness 2030* amb 800.000 milions d'euros; la capacitat de producció, estocatge i la coordinació industrial... segueixen essent limitats.³⁵

Veure: Annex 3 – Iniciatives de defensa europea.

³² Segons la patronal europea ASD (*Aerospace, security and Defence Industries Association of Europe*), la indústria aeroespacial i de defensa europea va facturar 290400 milions d'euro amb un increment del 16,9% en el sector de defensa. www.mordorintelligence.com/industry-reports

³³ Es refereix al concepte econòmic que explica que; quan una empresa o organització augmenta la seva producció, el cost mitjà per unitat, és a dir, el cost de fer cada producte, tendeix a disminuir.

https://en.wikipedia.org/wiki/Economies_of_scale

³⁴ <https://paragraph.com/@compossible/european-defence-capabilities-dependencies>

³⁵ Segons el *White Paper Readiness 2030*, la Comissió Europea admet que "la capacitat de producció i estocatge de la indústria de defensa europea actual continua sent limitada" -

https://commission.europa.eu/document/download/e6d5db69-e0ab-4bec-9dc0-3867b4373019_en

3.2. Impacte de l'augment de la despesa en defensa

L'actual increment de la despesa militar impulsat arran de la guerra ucraïnesa ha causat un efecte directe sobre l'economia europea, tot generant noves oportunitats laborals i estimulant una onada d'innovació tecnològica.

Segons dades de l'EDA, l'Agència Europea de Defensa, es tracta d'un sector que dóna feina de manera directa i indirecta a més de 1,5 milions de persones a la Unió Europea³⁶, i que cada euro invertit en la indústria militar pot arribar a generar entre 1,6 i 2,4 euros en activitat econòmica³⁷. Tot i així, aquest efecte és limitat i no se n'hauria d'extreure la conclusió següent: "com més s'inverteix en defensa, més riquesa es genera". L'equilibri pressupostari entre els diferents sectors d'un territori és fonamental per a un creixement sostenible.

La inversió en recerca i desenvolupament militar va més enllà de l'exèrcit i inclou àmbits diversos com ara la robòtica, la intel·ligència artificial o els sistemes de comunicació segura... Programes com el Fons Europeu de Defensa (EDF) o la PESCO contribueixen no només a la seguretat sinó també a la competitivitat industrial i a l'autonomia estratègica del continent.³⁸ Malgrat tots aquests avantatges que hem pogut observar, encara és difícil aconseguir una coordinació real entre estats i el retorn de la inversió no és immediat.

D'altra banda, és ben sabut que no tot és positiu quan parlem sobre incrementar la despesa en defensa. Recentment, a França, s'ha il·lustrat clarament que l'augment de la despesa militar pot portar dures retallades en la despesa social. Segons el diari *El País*, es tracta d'una "retallada dramàtica" que afecta la sanitat, les pensions i els salaris públics, així com també l'eliminació dels dies festius, amb la qual cosa, la població haurà de treballar més per poder compensar el dèficit pressupostari.³⁹ França no és un cas aïllat, altres països com Alemanya o Itàlia també han experimentat tensions pressupostàries similars derivades d'aquest augment del finançament

³⁶ Referència: <https://eda.europa.eu/About/what-we-do/defence-data>

³⁷ Es tracta d'un estudi que analitza el detall multiplicador fiscal dinàmic de la despesa en defensa per la UE - <https://economy-finance.ec.europa.eu/higher-defence-spending>

³⁸ L'*European Defence Fund* (EDF) fomenta projectes europeus col·laboratius de recerca i desenvolupament (R+D) i la PESCO o el CEP (amb les sigles en castellà) facilita la coordinació entre Estats membres disposats a avançar en la integració militar, desenvolupament... <https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry>, <https://www.consilium.europa.eu/es/policies/pesco/>

³⁹ Diari *El País* - <https://elpais.com/internacional/2025-08-11>

militar, que han acabat provocant ajustos en partides socials i un intens debat polític sobre les seves prioritats econòmiques.

Aquestes mesures han generat un gran rebuig polític i social. Tota l'oposició, tant d'esquerreres com de dretes, ha amenaçat amb una moció de censura⁴⁰, mentre els sindicats preparen mobilitzacions massives. Així mateix, els economistes adverteixen que tant el dèficit públic (5,8%) com el deute públic (113%) posen en risc tota l'estabilitat financera del país.⁴¹

Tot i els avantatges econòmics i tecnològics que pot aportar la despesa militar, el cas francès evidencia la part fosca de la qüestió. L'increment pressupostari en defensa pot comportar retallades en serveis socials essencials, augment de la desigualtat, i tensions polítiques.

Vist així, mentre que una inversió pot dinamitzar la nostra economia, a la pràctica també pot generar un cost social i financer bastant elevat si es passa a prioritzar la defensa per sobre de l'estat del benestar. No obstant, l'augment de la despesa no hauria de comportar retallades en l'estat del benestar, ja que sembla tractar-se d'un fet més aviat ideològic que no d'una necessitat. En l'apartat 3.3.2 d'aquest treball, s'analitzen alternatives que eviten retallades i vetllen pels nostres drets socials.

⁴⁰ Mecanisme parlamentari que permet al Parlament retirar la confiança al govern i obligar-lo a dimitir.

⁴¹ Referència: <https://www.euronews.com/business/2025/03/27/french-deficit-came-in-lower-than-expected-in-2024-but-risks-remain>

A més a més, un informe de *Financial Times* destaca com aquestes xifres dificulten els plans d'expansió de la despesa pública... ja que a l'augmentar el deute, augmenta la pressió sobre la sostenibilitat fiscal - <https://www.ft.com/content/b8a3f260-e23f-4633-b273-905f2b6917e7>

3.3. Finançament i sostenibilitat

3.3.1. Deute comú europeu per a la defensa

Per tal que països com Espanya puguem assumir un augment de la despesa militar, és necessari poder garantir que aquest esforç econòmic no impliqui retallades en altres àmbits clau com la protecció social... En aquest sentit, una de les vies plantejades per finançar aquest increment és la creació d'un deute comú europeu.⁴² Aquesta proposta (similar a la del mecanisme del NextGenerationEU) ens permetria mutualitzar part del deute nacional i generar un mercat de bons europeu destinat solament en defensa. El finançament compartit, d'aquesta manera, no només facilitaria l'augment de la despesa sense carregar exclusivament els pressupostos nacionals, sinó que també reforçaria la integració europea i reduiria la dependència dels EUA.⁴³

Tot i així, aquesta proposta encara genera resistències importants dins de la Unió Europea. Diversos països del sud, com França, Itàlia i Espanya, defensen aquest mecanisme mencionat ja que permetria assumir l'increment de la despesa militar, en els nostres països, sense haver de recórrer a fortes retallades internes.⁴⁴ En canvi, altres estats prefereixen basar el finançament en impostos propis o en aportacions nacionals, ja que consideren que aquesta mutualització del deute podria afavorir uns països a costa d'uns altres.

Aquest debat reflecteix les tensions que hi ha actualment, en el món que vivim, entre la necessitat de reforçar la sobirania estratègica europea i la voluntat d'alguns estats de mantenir la seva autonomia fiscal de sempre.

⁴² La idea de la creació d'un deute comú europeu, també conegut com a *eurobonds* o *common EU debt*, ha anat guanyant impuls en els últims anys com una possible manera d'enfortir la sobirania fiscal de la Unió Europea i millorar la seva capacitat d'inversió en defensa i altres àrees crucials. <https://www.intereconomics.eu/contents/year/2023/number/6/article/towards-a-common-eu-debt-where-do-we-stand.html>.

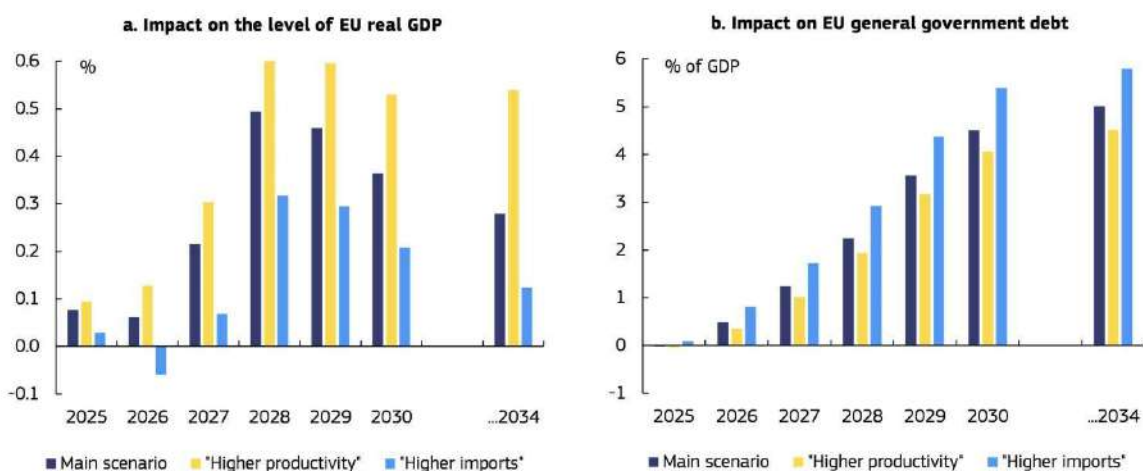
⁴³ NextGenerationEU és un instrument de recuperació econòmica temporal creat per la Unió Europea com a resposta a la crisi generada per la COVID-19. El seu objectiu és ajudar els estats membres a recuperar-se. Dels seus components principals se'n destaca la Recovery and Resilience Facility (RRF) que proporciona diversos ajuts i préstecs als diferents països de la Unió. https://next-generation-eu.europa.eu/index_es

⁴⁴ El diari de *Financial Times* destaca que França, juntament amb Itàlia i Espanya, donen suport a la idea d'una emissió de deute comú de la Unió Europea. <https://www.ft.com/content/849edec7-d90e-4083-a63a-8d82c0a3ff74>

Una via intermèdia al deute comú i a la voluntat existent d'alguns països de mantenir la seva autonomia fiscal, són les iniciatives com el SAFE (Security and Action for Europe), que preveu una línia de préstecs per valors de 150.000 milions d'euros dins del Readiness 2030, les quals no mutualitzen tot el deute però sí que permeten un finançament col·lectiu amb garanties europees.⁴⁵

La clau per avançar rau en superar barreres polítiques i legals, i acordar si aquest instrument ens serà complementari o substitutiu del finançament nacional, mantenint la sostenibilitat del conjunt del deute europeu.

Graph II.3.3: The impact of higher defence spending on real GDP and general government debt in the EU



The impact of higher defence spending on real GDP and general government debt in the EU - European Commission.

⁴⁵ Referència: https://commission.europa.eu/document/download/e6d5db69-e0ab-4bec-9dc0-3867b4373019_en?filename=White%20paper%20for%20European%20defence%20-%20Readiness%202030.pdf

3.3.2. Defensa VS Estat del benestar

Avui en dia, ens trobem enmig del debat persistent sobre si l'increment en despesa militar podria comprometre el finançament del benestar social.

L'any 2024, la UE va destinar 326.000 milions d'euros en defensa (quasi bé un 1,9 % del PIB), amb un increment de més d'un 30 % des del 2021, i amb més de 100.000 milions d'euros addicionals previstos fins l'any 2027 en despesa real.

En canvi, la despesa pública en protecció social es situava en 3.309.000 milions d'euros l'any 2023 (19,2 % del PIB i un 39 % del total de despesa pública), amb pensions (10,4 %), sanitat (2,7 %), família (1,9 %) i atur (1,2 %). D'aquesta manera, la despesa social representava entre 10 i 20 vegades més la despesa militar⁴⁶. Els estudis sobre 29 països OCDE ⁴⁷, entre 1988–2005, indiquen que generalment, les quantitats destinades a defensa i benestar no s'exclouen mútuament, tot i que hi ha casos de desplaçament si la despesa militar creix de manera sobtada.

A escala europea, alguns estudis econòmics preveuen que un augment de la despesa militar podria fer créixer el PIB. Tot i això, si no es redueix la despesa en serveis públics, aquest increment no ens afectaria directament el nostre benestar social. Ara bé, per a que això sigui possible, caldria que els governs prioritzessin de manera clara les polítiques socials, tot assegurant que aquestes continuïn tenint el mateix pes dins del conjunt del PIB.⁴⁸

Un exemple a destacar dins d'aquest àmbit, és Finlàndia, tot un referent que ha aconseguit combinar un elevat nivell de despesa en defensa (fins a superar el 2% del PIB arran de la guerra ucraïnesa i la seva adhesió a l'OTAN) amb un estat del benestar del tot robust. Es tracta d'un país que manté una de les inversions públiques més altes d'Europa en educació i sanitat, i alhora ha dut a terme una gran modernització militar sense reduir el pes de la despesa social. El cas de

⁴⁶ Referència: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained>

⁴⁷ Els països OCDE són aquells que formen part d'una organització internacional formada pels països desenvolupats que accepten els principis de democràcia participativa i lliure mercat.

⁴⁸ Referència: https://www.ifw-kiel.de/fileadmin/Dateiverwaltung/IfW-Publications/fis-import/7afb0d80-68d0-49ae-8cae-1decc74fd972-Kiel_Report_Ethan.pdf, <https://www.theguardian.com/commentisfree/2025/jul/07/europe-guns-butter-defence-spending-welfare-state>

Finlàndia ens mostra que, amb una gestió fiscal sòlida i una bona planificació pressupostària a llarg termini, és possible reforçar una sobirania en defensa sense haver de posar en risc el model social del país.⁴⁹

Finalment, les transferències tecnològiques (robòtica, IA, ciberseguretat...) i la creació de llocs qualificats en el sector de defensa ens poden ajudar a beneficiar l'economia civil, aportant actius que contribueixen indirectament a l'estat del benestar.⁵⁰

L'existència d'un finançament específic per a la defensa (com ara les *defence bonds*, ja tractades en el punt anterior, o el SAFE) podria evitar la competència directa amb l'estat del benestar, tot generant més beneficis econòmics col·laterals que ens ajudarien a reforçar una sobirania militar europea sense haver de comprometre el model social, sempre que la implementació sigui transparent, sostenible i acompanyada de mecanismes de control econòmic i fiscals.

El següent quadre ens permet comparar clarament com s'està gestionant l'objectiu del 2% (5%):

País/Àrea	Despesa en defensa	Despesa en benestar social	Observacions
Unió Europea	326000 milions d'euros (1,9% PIB) + 30% des del 2021 + 100000 milions d'euros previstos fins l'any 2027.	3309000 milions d'euros (19,2% del PIB, 39% del total de despesa pública).	La seva despesa social multiplica per 10-20 la militar. El seu objectiu és reforçar defensa sense reduir el nostre benestar .
França	Increment del 10% en 2 anys > 2% del PIB.	Retallades en pensions, sanitat i salaris públics.	El cas francès ens mostra el costat negatiu: El creixement militar finançat a costa de l'estat del benestar .
Finlàndia	Més d'un 2% del PIB (arran de la guerra d'Ucraïna i la seva adhesió a l'OTAN).	Manté altes quotes socials: Educació, sanitat i pensions entre les més elevades d'Europa.	És un exemple d'equilibri aj que reforça la defensa sense retallar el model social, gràcies a una bona gestió fiscal i planificació pressupostària.

Taula de creació pròpia mitjançant dades de la base bibliogràfica del treball

⁴⁹ Referència: <https://geoestrategiayseguridad.es/el-modelo-finlandes-de-defensa/>

⁵⁰ El White Paper de la UE sobre Defensa i Espai recalca que una inversió significativa en defensa podria tenir efectes d'estímul sobre l'economia, tot creant ocupació i millorant la competitivitat. https://defence-industry-space.ec.europa.eu/document/download/30b50d2c-49aa-4250-9ca6-27a0347cf009_en?filename=White%20Paper.pdf

3.4. Amenaces externes i internes. Dependència geoestratègica

3.4.1. L'efecte Trump sobre la seguretat Europea

“Amb la victòria de Donald Trump, el món entra en una nova i perillosa etapa d'inestabilitat. Si vol dur a terme les seves promeses de campanya, haurà de trobar suports. Per altra banda, no hi ha cap indicatiu de que el president electe estigui interessat en solucions constructives.” Per “Der Spiegel.”⁵¹

Donald J. Trump, empresari i expresident dels Estats Units entre 2017 i 2021, va tornar a guanyar les eleccions presidencials nord-americanes el novembre de 2024, després d'una campanya marcada per un discurs nacionalista, proteccionista i obertament crític amb aliances tradicionals com l'OTAN. La seva manera de fer política es caracteritza per un estil directe, sovint provocador i imprevisible, i per una clara aposta per l'“America First”, un lema que resumeix la seva visió unilateral i orientada a prioritzar els interessos nord-americans per damunt dels compromisos internacionals.⁵²

En varies ocasions, Trump ha qüestionat el paper dels EUA dins de l'OTAN. El 2020 va suggerir la possibilitat de retirar els EUA de l'aliança, i durant la campanya de 2024 va reafirmar aquesta postura. En un *meeting* celebrat a Carolina del Sud, va afirmar: *“No protegirem països que no paguen. Que s'espavilin”*. Aquest tipus de declaracions posen en dubte la continuïtat del “paraigua nord-americà” sobre Europa, especialment en un context, com el d'ara, ple d'inestabilitat global, amb la guerra a Ucraïna, les tensions a l'Indo-Pacífic i la inestabilitat creixent al Sahel i l'Orient Mitjà.

Com a resposta directa a aquesta pressió, els països membres de l'OTAN, impulsats per la Unió Europea, han acordat recentment augmentar la seva despesa militar fins al 5 % del PIB el 2035, segons el nou compromís anunciat a la cimera de l'OTAN de 2025 a la Haia.

⁵¹ *“With Donald Trump's Victory, the world is entering a new and dangerous phase of instability. To fulfill his campaign promises, he will need partners. But there is no indication that the president-elect is interested in constructive solutions”* - <https://www.spiegel.de/international/world/donald-trump-election-win>

⁵² La política de “America First” és una política exterior nacionalista i proteccionista, centrada en prioritzar els interessos dels EUA per sobre dels altres països. https://es.wikipedia.org/wiki/America_First

Aquest augment es desglossa en un 3,5 % destinat a despeses militars directes i un 1,5 % a les inversions en infraestructures, ciberseguretat i mobilitat estratègica.

Actualment, però, només 11 dels 32 membres de l'aliança compleixen l'objectiu anterior establert del 2 % del PIB, i aquest nou lílindar del 5 % està generant moltes tensions dins d'Europa. Espanya, per exemple, amb una despesa de l'1,28 % del PIB el 2024, ja s'ha manifestat en que només arribarà a un màxim del 2,1 % en els pròxims anys. En canvi, Polònia ja ha assolit el 4,7 %, i els països bàltics també han anunciat increments que superaran el 5 %. Aquest desequilibri ens reflecteix la dificultat de construir una defensa comuna en un entorn europeu molt divers, tant a nivell econòmic com polític.

Així mateix, l'actitud de Trump, suposa una amenaça externa real per a la seguretat europea ja que desestabilitza el compromís històric dels EUA amb la defensa del nostre continent. Tot i així, el risc no és només extern. Dins dels Estats Units, Donald Trump té el suport d'una part molt important del Partit Republicà juntament amb el de grups polítics que pensen com ell, els quals, tots ells desconfien de la cooperació internacional i creuen que el país ha de prioritzar els seus interessos per damunt dels acords amb els altres estats.⁵³ És aquesta, la visió que genera una forta inestabilitat, no a nivell europeu sinó també dins del mateix sistema polític nord-americà.

A més a més, Trump té aliats a Europa que comparteixen aquesta manera de pensar. És el cas, per exemple, de Víktor Orbán d'Hongria⁵⁴ o de Giorgia Meloni a Itàlia⁵⁵, que ja han expressat dubtes sobre el projecte d'integració europea o l'actual suport continuat a Ucraïna. Aquesta coincidència d'idees amb líders europeus fa que la Unió Europea també pateixi una notable divisió interna, ja que no tots els estats membres comparteixen els mateixos objectius ni la mateixa voluntat política, fet que dificulta la possibilitat d'assolir una sobirania militar europea.

⁵³ Una enquesta del *Chicago Council on Global Affairs* de 2024 revela que només un 40% dels republicans Trumpistes prefereixen que els EUA tinguin un paper actiu en els afers mundials, mentre que el 59% prefereixen que se'n mantingui al marge. - <https://globalaffairs.org/research/public-opinion-survey>

⁵⁴ Orbán ha expressat públicament els seus dubtes sobre la integració europea d'Ucraïna, tot afirmant que "no està preparada" per a l'adhesió a la UE i ha cancel·lat el seu procés d'integració. - <https://newunionpost.eu/2025/06/27/hungary-referendum-ukraine-accession/>

⁵⁵ La primera ministra italiana s'ha mostrat reticent davant l'acceptació per a l'enviament de tropes europees a Ucraïna. <https://www.aa.com.tr/en/americas/italy-s-prime-minister>

Tots aquests aspectes posen en evidència que Europa encara té una dependència molt gran dels Estats Units en temes clau de seguretat i defensa. Aquesta vulnerabilitat la podem observar clarament en les següents dades:

- El 90% del transport estratègic aeri de tropes i material militar a Europa el fan mitjans nord-americans.⁵⁶
- Els principals sistemes de defensa antiaèria, com els *Patriot* o els *Aegis*, estan sota comandament dels EUA.⁵⁷
- Europa depèn del GPS militar nord-americà i també de les seves plataformes d'intel·ligència i ciberseguretat.⁵⁸
- I, finalment, la Unió Europea encara no té una capacitat pròpia de comandament i resposta militar en cas d'un conflicte greu.⁵⁹

Aquests punts demostren que, tot i els avenços dels últims anys, Europa no està del tot preparada per actuar sola davant d'un conflicte d'alta intensitat si els Estats Units decidissin no intervenir.

⁵⁶ Històricament, Europa sempre ha patit una deficiència en capacitat de transport estratègic aeri, depenent fortament dels Estats Units. www.theguardian.com.

⁵⁷ Sistemes com Patriot i el Aegis Combat System requereixen una sèrie d'actualitzacions, encriptació i coneixements operatius nord-americans, fet que fa que Europa segueixi depenent del control i el suport tècnic dels Estats Units. <https://global4cast.org/2025/02>

⁵⁸ Europa segueix depenent del GPS militar dels Estats Units per navegació i precisió. Tot i que el sistema europeu Galileo té capacitat similar, encara no s'ha pogut substituir completament el seu suport. <https://global4cast.org/2025/02>

⁵⁹ Un informe de l'IISS assenyala que Europa encara no disposa d'una capacitat suficient, pròpia, de comandament, control i projecció de poder, ja que el seu únic aliat amb aquesta capacitat és els Estats Units. https://www.iiss.org/globalassets/media-library---content--migration/files/research-papers/2025/05/defending-europe-without-the-united-states/new/iiss_defending-europe-without-the-united-states_052025.pdf

3.4.2. La guerra d'Ucraïna i el reforç de la defensa europea

La invasió russa d'Ucraïna el 24 de febrer de 2022 ha estat un punt d'inflexió per a la seguretat del continent europeu. Ha estat un conflicte que no només ha resultat amb conseqüències humanitàries i econòmiques molt greus, sinó que també ens ha demostrat fins a quin punt Europa era vulnerable, des d'un punt de vista militar⁶⁰.

Es tracta d'una guerra que ha obligat la Unió a reaccionar ràpidament i de manera coordinada. Per primera vegada, s'ha enviat armament a un país en guerra a través del Fons Europeu per la Pau, i s'han aprovat diversos ajuts militars i financers a Ucraïna. Però més enllà del suport a curt termini, ha estat un conflicte que ha accelerat una reflexió arreu del nostre continent i dels països de la unió: *Europa necessita reforçar la seva capacitat de defensa pròpia*.⁶¹

Molts països d'Europa han començat a augmentar la seva despesa militar. Alemanya, per exemple, poc després de l'inici de la guerra, va anunciar un fons extraordinari de 100.000 milions d'euros per tal de modernitzar les seves forces armades. Aquest canvi de rumb va ser qualificat pel canceller Olaf Scholz com un "*Zeitenwende*", un canvi d'era en la política exterior i seguretat alemanya. Així mateix, Polònia també ha realitzat una sèrie de passos importants que l'han portat a convertir-se en un dels països de l'OTAN amb més despesa militar en relació al seu PIB (prop del 4,7% aquest 2025).

Veure: Annex 4- Despesa militar dels països de l'OTAN.

⁶⁰ El think tank Atlantic Council ho destaca de la següent manera: "*la invasió a gran escala d'Ucraïna el febrer de 2022 va ser una alarma (també anomenada com a "wake up call") per a una Europa acomodada*". <https://www.atlanticcouncil.org/war-in-ukraine/>

⁶¹ El partit Popular Europeu va declarar (el març de 2025): "*Europa necessita tenir la capacitat de dissuadir agressors i defensar-se en tots els fronts...produir equipament de defensa per a les seves pròpies necessitats...*" <https://www.epp.eu/news/epp-summit-statement-on-european-defence>

A nivell europeu, la Comissió i el Consell han impulsat la Bússola Estratègica⁶² (*EU's strategic Compass*), que estableix una visió comuna per a la política de seguretat i defensa de la UE fins al 2030. També s'han creat nous programes com l'ASAP (Acte de Suport a la Producció de Municció)⁶³, per augmentar la fabricació de municció a Europa, i s'ha reforçat el Fons Europeu de Defensa per promoure projectes comuns d'R+D militar⁶⁴ (*Research and military Development, en anglès*).

El conflicte d'Ucraïna també ens ha posat sobre la taula la gran importància de la resiliència, la ciberseguretat i la protecció de les infraestructures crítiques, com els gasoductes, les xarxes elèctriques, cables submarins o les comunicacions per satèl·lit...⁶⁵ De fet, l'actual guerra ucraïnesa ha accelerat processos com l'adhesió de Finlàndia (2023) i Suècia (2024) a l'OTAN, que fins fa poc mantenien una política de neutralitat.

Malgrat tots els avenços que estan havent, Europa continua amb un gran problema de fons: la fragmentació.⁶⁶ Cada país té les seves pròpies forces armades, sistemes d'armament i estratègies. Això dificulta la seva coordinació i interoperabilitat, i fa que la Unió Europea no pugui actuar amb la mateixa rapidesa, eficàcia i precisió que una potència unificada com és els EU, dels quals encara depèn en algunes àrees clau (transport estratègic, defensa antiaèria de llarg abast o intel·ligència per satèl·lit)⁶⁷.

⁶² Segons la EEAS (European External Action Service), la Bússola Estratègica per a la Seguretat i Defensa de la UE (Strategic Compass), estableix una visió comuna per a la política de seguretat i defensa amb aplicació fins al 2030. Referència: www.eeas.europa.eu/strategic-compass-security-and-defence

⁶³ La web oficial de la UE explica detalladament l'Acte de Suport a la Producció de Municció (ASAP) com un programa recent creat per accelerar la fabricació de municció a Europa. <https://defence-industry-space.ec.europa.eu>

⁶⁴ Segons el servei de l'European External Action Service (EEAS), l'EDF (el fons europeu de defensa) és una iniciativa de la Comissió Europea destinada a la recerca i el desenvolupament col·laboratiu en defensa. www.eeas.europa.eu/security-and-defence-policy-fit-future i <https://centredelas.org>

⁶⁵ Segons el diputat adjunt de l'OTAN, Didier Maleterre, la seguretat de quasi bé mil milions de persones a Europa i Amèrica del Nord està en risc per la vulnerabilitat de les infraestructures submarines com cables, gasoductes... davant la guerra híbrida russa. www.theguardian.com i, segons el *Financial Times*: "Els cables submarins de comunicació... corren el perill d'atacs cibernètics i cinètics, i fins i tot s'ha advertit que podrien ser un objectiu tàctic en una escalada del conflicte a Europa."

⁶⁶ Josep Borrell va declarar que Europa pateix "fragmentació" i manca d'innovació i insuficient inversió en defensa, fet que la debilita en la seva capacitat estratègica col·lectiva. <https://finabel.org/tackling-the-issue-of-fragmentation-in-the-european-defence-industry/>

⁶⁷ L'Atlàntic Council expressa que Europa pateix "ineficiències logístiques i obstacles normatius que limiten greument la mobilitat militar i la interoperabilitat". www.atlanticcouncil.org

L'augment de la despesa en defensa ha obert un gran debat dins de la nostra societat europea, especialment en els països amb tradicions més aviat pacifistes i amb prioritats socials més urgents. La guerra d'Ucraïna ha estat un toc d'alerta per Europa, ja que ha accelerat processos que ja estaven en marxa, però també ha posat de manifest totes les mancances que encara ens queden per resoldre. Si Europa vol ser capaç de defensar-se de manera autònoma en el futur, haurà de reforçar no només la seva capacitat militar, sinó també la seva unitat política i estratègica.

3.4.3. Riscos de continuar dependent dels EUA

Trump és partidari de transformar la política exterior dels EUA cap a una política altament transaccional⁶⁸ que no distingeixi entre aliats i adversaris, tot promovent polítiques aïllacionistes (basades en la no intervenció en assumptes externs que no comportin una amenaça real per al país) i proteccionistes (les quals tenen com a finalitat protegir la indústria del país tot encarint el cost dels productes que es volen importar)⁶⁹, que agreujaran encara més la fragmentació i la decadència del multilateralisme (que consisteix en la cooperació entre tres o més països per aconseguir un objectiu comú).⁷⁰

A Europa, Trump afirmà que no donaria més suport financer a Ucraïna i que volia posar fi a la guerra entre Rússia i Ucraïna "en un dia", de manera que els canvis estan essent visibles tant en el futur de la guerra com en el paper de l'OTAN en la seguretat del continent. La Unió Europea porta anys revisant la seva estratègia de defensa i inversió militar per enfortir-la, tot augmentant la seva contribució a l'OTAN i preparant-se per a una relació transatlàntica molt menys estratègica que sota l'administració de Biden.

Tenint en compte aquest context, el fet de continuar dependent dels Estats Units suposa diversos riscos per la UE: En primer lloc, la seguretat Europea es troba subjecta a les decisions del líder nord-americà: imprevisible i canviant segons uns interessos interns o electorals.⁷¹ Per aquest motiu, qualsevol canvi de president o de majoria política als EUA és capaç de redefinir, de manera unilateral, el grau d'implicació dels EUA en conflictes que afectin Europa.

⁶⁸ Un article d'AP News destaca que Trump adopta un enfocament diplomàtic "altament transaccional", tot prioritant els beneficis econòmics i el poder dur per sobre de les aliances tradicionals i els valors compartits.
<https://apnews.com>

⁶⁹ Diversos mitjans i anàlisis coincideixen que Trump combina retòrica d'aïllacionisme i polítiques econòmiques proteccionistes. Actituds com el rebuig a acords internacionals com l'Acord de París, l'imposició de tarifes arreu del món i l'escepticisme cap a organitzacions com l'OTAN, reflecteixen aquesta voluntat que té el president nord-americà de prioritzar els interessos nacionals per sobre del multilateralisme.
<https://moderndiplomacy.eu/2025/05/06/donald-trump>

⁷⁰ Un comentari del Washington Post denuncia el reemplaçament del multilateralisme per una visió pragmàtica i basada en el "sof power" desdibuixat, fet que afebleix la confiança entre aliats i dificulta la cooperació global.
https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=5075540

⁷¹ Segons la professora Almut Möller, Europa s'està enfrontant a un desafiament sense precedents: "s'ha construir una defensa continental mentre gestionem un president americà imprevisible": www.socialeurope.eu

En segon lloc, gran part dels sistemes de defensa antiaèria, satèl·lits de comunicacions, plataformes d'intel·ligència i logística militar utilitzats pels estats europeus es troben sota el control dels Estats Units.⁷² Fet que implica que, en situació de crisi, la Unió Europea no pugui actuar de manera plenament autònoma i tampoc pugui coordinar una resposta militar efectiva sense el permís o el suport dels EUA.

Finalment, si els Estats Units deixessin de garantir la defensa de tot el continent per igual (degut a que alguns països membre no es poden permetre el 5% del seu PIB per destinar-lo en defensa), alguns països europeus podrien arribar a buscar acords bilaterals amb Washington per garantir-se una protecció directa, fet que trencaria la unitat interna de la Unió Europea i debilitaria els projectes de defensa conjunta com la PESCO o la Bússola Estratègica (EU's Strategic Compass)⁷³.

Així mateix, cal recordar que Trump va reduir el nombre de tropes nord-americanes a Alemanya i va qüestionar públicament el compromís nord-americà amb la defensa dels països bàltics, cosa que va generar un notable estat d'alarma entre els estats membre.⁷⁴

Aquest escenari ens obre la porta al següent debat social: Fins a quin punt la ciutadania europea està disposada a assumir les responsabilitats que requereix una defensa pròpia?

⁷² Un informe del *Paragraph* destaca que Europa depèn dels EUA per a sistemes de defensa antiaèria avançats com el Patriot, el sistema Aegis, i que el comandament de la OTAN segueix molt vinculat als Estats Units, fet que limita l'autonomia del nostre continent. <https://paragraph.com>

⁷³ Segons un article del FT, la victòria de Trump i la seva política "America First" han contribuït a una erosió de la confiança transatlàntica. Això ha impulsat alguns líders europeus a buscar alternatives en matèria de defensa. <https://www.thetimes.com/world/europe/article/defence-eu-keir-starmer-jqkzdqbt7>

⁷⁴ Un article del Washington Post de fa uns mesos parla sobre com de preocupats estan els líders europeus davant les incerteses de Trump sobre la presència militar nord-americana a Europa. www.washingtonpost.com

3.5. Alternatives per a una sobirania militar europea

3.5.1. Rearmament o augment de la despesa

Des de l'inici de la guerra d'Ucraïna, el debat sobre el rearmament europeu ha guanyat molta força. Molts governs de la Unió Europea han incrementat notablement els seus pressupostos de defensa amb l'objectiu de reforçar la nostra seguretat. Des de l'OTAN, aquest esforç està vist com una passa necessària per tal de reduir la dependència dels Estats Units i repartir millor les diferents responsabilitats dins de l'aliança.⁷⁵

El diplomàtic europeu Josep Borrell, Alt representant de la Unió Europea per a Afers exteriors i Política de Seguretat i Vicepresident de la Comissió Europea fins el 2024, ha advertit que fixar objectius tant alts, com el 5% del PIB, és “*exagerat i irrealista*” i que no sempre un augment quantitatiu garanteix una millora real de les capacitats militars⁷⁶. A més a més, recorda que sense una bona coordinació i interoperabilitat entre els diferents exèrcits nacionals, gran part de la despesa corre el risc de ser ineficient.



Josep Borrell Fontelles, Ex Vicepresident de la Comissió Europea

⁷⁵ Segons un informe de l'Atlàntic Council, s'ha reconegut que l'augment de la capacitat de defensa europea és considerat una “passa necessària per reduir la dependència dels EUA i repartir millor les responsabilitats dins de l'OTAN. www.politicaexterior.com

⁷⁶ Segons un article del *HuffPost España* el 25 de juny de 2025, Borrell va afirmar que fer que els països passin del 2% al 5% del PIB en despesa en defensa en un breu període seria una “exageració” i un possible “despilfarro de recursos”, especialment si aquesta es duu a terme de forma nacionalista i sense cap coordinació entre els aliats. www.huffingtonpost.es

D'altra banda, diversos economistes i analistes socials alerten que dedicar més recursos a la defensa pot generar tensions amb el finançament de l'estat del benestar ⁷⁷, tal i com hem observat en punts anteriors; sobretot en societats on hi ha fortes demandes de sanitat, educació o pensions. França, n'és un bon exemple: l'increment de la despesa militar va anar acompanyant retallades en serveis socials, cosa que va provocar un ampli rebuig polític i sindical.⁷⁸ Aquesta situació es va anar intensificant fins al punt que, el 2024, el govern francès va caure arran del malestar social i de les protestes contra aquestes polítiques d'austeritat, posant en evidència la fragilitat política que pot generar la reassignació pressupostària vers la defensa.⁷⁹ Una inestabilitat política que s'ha allargat fins aquest mes d'octubre del 2025 quan el Primer Ministre Lecornu dimiteix un dia després de presentar el seu nou govern i 27 dies després d'assumir el càrrec.⁸⁰

Per contra, hi ha algunes veus que subratllen els possibles efectes positius de l'augment de la despesa militar. Alguns estudis assenyalen que pot actuar com a motor econòmic, tot creant llocs de treball qualificats..., especialment camps amb aplicacions civils com la robòtica, la intel·ligència artificial o la ciberseguretat.⁸¹ Finlàndia, per exemple, ha incrementat el seu pressupost en defensa alhora que ha mantingut un estat del benestar ben sòlid, fet que ens demostra que amb una gestió fiscal adequada, les dues prioritats poden ser perfectament compatibles.

⁷⁷ Alguns diaris com el Financial Times, el The Guardian... alerten que l'increment substancial de la despesa militar, especialment si es passa del 2% al 5% del PIB, s'ha de finançar reduint programes socials o incrementant el deute públic. Aquest desplaçament representa un greu risc per a tots els serveis socials que sostenen el benestar social. www.hashtag.al

⁷⁸ Un comentari de la Radio France Internationale (RFI) destaca el següent: "*La pressió ideològica a favor d'una major despesa militar... podria causar tensions amb el finançament del benestar, provocant rebuig polític i sindical*". www.reuters.com

⁷⁹ Segons Le JDD, la censura al govern francès va provocar que s'haguessin de retallar 3,3 mil milions d'euros del pressupost de la defensa per al 2025, posant en suspens inversions planificades a causa del recurs a una "llei especial" que bloqueja les despeses. <https://www.lejdd.fr/societe/censure-du-gouvernement-33-milliards-deuros-en-moins-pour-le-budget-de-la-defense-en-2025-152711>

⁸⁰ Un article del diari ARA presenta la següent notícia de cara a la dimissió del Primer Ministre francès Lecornu: https://www.ara.cat/internacional/europa/lecornu-dimiteix-deixa-franca-govern-menys-24-hores-despres-d-nomenat_1_5519470.html

⁸¹ Un informe del Kiel Institute for the World Economy, titulat Guns and Growth, destaca que un augment d'1% del PIB en despesa militar podria incrementar el PIB en un 0,7%. www.asd-europe.org

Davant un escenari com aquest, la solució no es basa únicament en incrementar els pressupostos, sinó que també s'ha de basar en integrar i optimitzar millor els recursos que ja tenim. Aquest enfocament el podriem dirigir cap a la possible creació d'un exèrcit europeu, el qual donaria resposta a l'actual fragmentació que tenim avui en dia a Europa i reforçaria l'autonomia estratègica de la Unió. Ara bé, és realment possible?

3.5.2. Exèrcit europeu: mite o realitat?

Un dels debats oberts importants dins de la Unió Europea és la possibilitat de crear un exèrcit europeu, capaç de garantir una defensa col·lectiva sense haver de dependre d'actors externs, com ara són els Estats Units, a través de l'OTAN.

Els avantatges de l'exèrcit europeu són evidents. En primer lloc, ens permetria posar fi a la fragmentació actual: Avui en dia, a la UE hi ha més de 20 models de tancs diferents i múltiples sistemes aeris i navals que no són compatibles entre si.⁸² La unió d'unes forces armades comunes milloraria aquesta interoperabilitat i reduiria la despesa en mantenir estructures duplicades. A més a més, un exèrcit europeu donaria més pes a la Unió Europea com a actor global, ja que podria actuar amb una sola veu en molts conflictes i crisis. Així mateix, també representaria un pas endavant en la integració europea, donat que la defensa sempre ha estat un dels àmbits que fins ara més ha costat harmonitzar.⁸³

La creació d'un exèrcit europeu exigeix un alt grau de confiança i cessió de sobirania per part dels estats membres. La defensa ha estat des de sempre vinculada a la identitat nacional i a la protecció del territori propi, per la qual cosa molts països mostren reticències a renunciar-hi.⁸⁴ Així mateix, existeixen grans diferències en el nivell d'inversió i en les prioritats estratègiques: No és el mateix el que preocupa als països bàltics, que viuen amb por de Rússia, que el que preocupa als països mediterranis, pendents de la inestabilitat del sud.⁸⁵ Tots aquests aspectes són els que dificulten definir una estratègia comuna realment compartida.

⁸² "La UE actualment utilitza 14 models diferents de carro de combat principal, mentre que els EUA entenen només un. La fragmentació és una vulnerabilitat estratègica". www.brussels-school.be

⁸³ Un estudi del Think Tank Vision of Humanity afirma que: "Europe's real challenge lies in the absence of integration... Defence policies, procurement systems, and command structures remain predominantly national, leading to large-scale inefficiencies".

⁸⁴ En un editorial publicat per *The Guardian* s'afirma el següent: "Political disunity is the main obstacle".

⁸⁵ El diari *The Guardian* destaca que existeix una gran divisió d'interessos en seguretat dins de la Unió. www.theguardian.com

Un altre element crític dins de les possibilitats plantejades, és el finançament. La creació i manteniment d'un exèrcit requeriria una inversió molt elevada i sostinguda en el temps. Això podria generar tensions polítiques, ja que en alguns països l'opinió pública rebutja destinar més recursos en defensa en detriment de la despesa social.⁸⁶

La possibilitat de crear un exèrcit europeu presenta notables oportunitats, especialment si es combina amb una millor coordinació i repartiment de funcions entre tots els estats membres. Es tracta d'un debat que posa de manifest que la seguretat i la defensa pròpia són, avui en dia, un dels grans reptes del futur de la Unió Europea , i que avançar en termes de coordinació serà clau per que puguem assolir una sobirania estratègica real.

⁸⁶ Un article de Reuters destaca que molts països no poden permetre's econòmicament la fita marcada per Trump. La notícia subratlla que assolir-la requeriria "impostos molt més alts o retallades socials" i posa en risc els sistemes de benestar públic, especialment en països econòmicament tensionats com són Espanya o Eslovàquia.
www.reuters.com

4. Veus expertes

Per tal d'enriquir l'anàlisi d'aquest treball de recerca i aportar una visió més directa i contrastada sobre la independència militar i estratègica europea respecte l'OTAN i dels Estats Units, he considerat imprescindible incorporar una sèrie d'entrevistes que he realitzat a diferents experts.

El primer entrevistat ha estat en Jordi Armadans, un pacifista, analista i formador en conflictes internacionals. En segon lloc, en Jordi Martí Henneberg, catedràtic de Geografia humana a la Universitat de Lleida i especialista en història econòmica... La tercera entrevista, l'he realitzat al Coronel Emèrit Jesús Alberto García Riesco, qui em proporcionà una visió tècnica i estratègica d'un professional de les forces armades amb experiència directa en qüestions de seguretat i defensa. Finalment, l'últim entrevistat per al meu TDR ha estat en Lluís Caelles, reconegut periodista especialitzat en política internacional. Així, mentre Armadans ofereix una mirada crítica i pacifista, Henneberg aporta la perspectiva acadèmica i històrica, García Riesco la visió tècnica i operativa de la defensa i finalment, Caelles el relat periodístic i l'experiència humana en zones de conflicte armat. D'aquesta manera, les seves aportacions es complementen i permeten entendre millor la complexitat de la qüestió.

En definitiva, aquest conjunt d'entrevistes no només m'ha permès contrastar diferents punts de vista, sinó que també ha estat fonamental per poder basar les meves pròpies reflexions sobre les possibilitats d'una sobirania militar europea, així com també sobre els desafiaments que planteja el futur de la defensa comuna.

4.1. Jordi Armadans

Jordi Armadans Gil (Barcelona, 1968) és un polític, periodista i pacifista català destacat en els camps de la pau, els drets humans i el control d'armes.

Va ser director de la Fundació per la Pau (Fundi Pau) des de maig de 1996 fins al setembre de 2022, liderant campanyes de sensibilització, desarmament i no violència i ha participat com a representant de la societat civil en diversos processos diplomàtics de desarmament i control d'armes a les Nacions Unides, incloent tractats sobre bombes de dispersió, comerç d'armes i armes nuclears. És analista i formador en conflictes internacionals, seguretat i cultura de la pau. Així com també, col·labora regularment amb mitjans com Ara, El Periódico, Eldiario.es, Sentit Crític i La Vanguardia, on publica articles i tribunes sobre pau, armes i política internacional. A més a més, és l'autor de l'assaig *Pau. El valor de la vida als nostres dies* (Ara Llibres, 2022), on reflexiona sobre les diverses formes de violència (armada, estructural, ambiental...) presents avui i defensa la centralitat de la vida en les polítiques globals.

És tracta d'una veu de referència en l'activisme per la pau, amb una trajectòria sòlida com a gestor d'organitzacions, diplomàtic per la societat civil, i escriptor preocupat per la violència contemporània i els reptes que planteja.



Jordi Armadans Gil, polític, periodista i pacifista català

L'entrevista que vaig preparar per Jordi Armadans es va organitzar de la següent manera: En primer lloc, vam parlar sobre les amenaces principals per a la seguretat europea; és a dir, no només centrant-nos en la guerra d'Ucraïna, sinó també en l'emergència climàtica actual (sequeres, incendis, inundacions...) i l'emergència social (pobresa i desigualtat a Europa). Jordi Armadans deixa molt clar que la seguretat ha de ser entesa en sentit ampli, no només militar. En segon lloc, vam reflexionar sobre la nostra autonomia militar respecte els EUA i l'OTAN, tot arribant a la clara conclusió que Europa necessita més autonomia, cosa que no significa gastar més, sinó coordinar i racionalitzar la despesa. Armadans afirma que actualment el problema és que hi ha molts sistemes de defensa duplicats i incompatibles, cosa que dificulta assolir una independència militar i estratègica europea.

Posteriorment, la conversa es va centrar en altres aspectes com l'augment dels pressupostos militars, les seves conseqüències a mitjà i llarg termini, la indústria armamentista i els seus criteris ètics, el paper internacional d'Europa, el concepte de seguretat i, finalment, els pilars fonamentals per una sobirania estratègica basada en la pau.

L'entrevistat és defensor d'una visió ampla i no militaritzada de la seguretat, ja que considera que els principals riscos per a la vida humana són socials, climàtics i econòmics. És crític amb la dinàmica de més despesa militar a Europa: *"sense coordinació és un malbaratament, i a més resta recursos de l'estat del benestar"*. Armadans considera que Europa té força militar, però no lideratge polític ni voluntat, fet que la fa dependent dels EUA i li *"resta credibilitat com a actor global"*. Així mateix, dona èmfasi en els riscos ètics de la indústria armamentista, inevitablement vinculada a exportacions a règims autoritaris. Com a conclusió, Jordi Armadans reivindica que una autèntica sobirania estratègica i militar hauria de basar-se en la pau, la diplomàcia i la justícia internacional.

Veure: Annex 5- Entrevista Jordi Armadans completa.

4.2. Lluís Caelles

Lluís Caelles és un periodista català nascut a Isona (Pallars Jussà) l'any 1966, amb una llarga i reconeguda trajectòria dins el món del periodisme internacional. Ha estat redactor, editor i presentador dels Telenotícies de TV3, així com corresponsal a Brussel·les i enviat especial a zones de conflicte, com ara Ucraïna, on va cobrir in situ l'inici de la invasió russa.

Actualment exerceix com a sots cap de la secció d'Internacional de TV3 i és professor associat de la Universitat Pompeu Fabra, on forma nous periodistes en l'àmbit de la comunicació audiovisual i la cobertura internacional. Ha informat sobre esdeveniments clau com els atemptats de l'11 de setembre a Nova York, el tsunami i la crisi nuclear de Fukushima, la guerra de Gaza, l'ampliació de la Unió Europea cap a l'est i, més recentment, la guerra a Ucraïna.

Incorporar la seva visió al meu Treball de Recerca em permet entendre com es viu i s'explica la guerra des de dins, i aporta una perspectiva directa i experta sobre la situació geoestratègica d'Europa. La seva experiència personal en conflictes com el d'Ucraïna i el seu coneixement profund de les relacions internacionals són una aportació valuosa per analitzar la viabilitat i la necessitat d'una autonomia militar europea més enllà de l'OTAN.



Lluís Caelles

En aquesta quarta entrevista amb en Lluís Caelles, periodista que ha viscut de primera mà diversos conflictes internacionals, vam parlar sobre la guerra d'Ucraïna i el paper d'Europa en el context geopolític i de seguretat actual.

L'entrevista es va anar desenvolupant de la següent manera: En primer lloc, vam conversar sobre la l'esclat de la guerra d'Ucraïna i el paper d'Europa en aquest. Lluís, afirmà que la invasió va sorprendre a tothom, ja que ningú s'esperava un atac a gran escala i que Putin aprofità la feblesa percebuda dels EUA i la indecisió Europea per atacar. Al començament, les reaccions europees van ser escasses i poc efectives, ja que es limitaven a dur a terme declaracions i ajudes materials simbòliques. No va ser fins que es va constatar la capacitat de resistència d'Ucraïna que els països europeus van començar a incrementar el seu suport, sempre amb límits molt clars (mai amb tropes, sempre material i recursos).

Segons l'entrevistat, Europa va reaccionar tard i la seva política amb Rússia va ser fallida. Tot i així, la guerra provocà una resposta conjunta de la Unió Europea i un reforçament de l'OTAN, la qual ha incorporat nous membres i ha impulsat un augment de la despesa militar. Ara bé, tal i com Caelles constatà: Europa només avança quan es veu obligada per les crisis, "a garrotades", i l'esclat de la guerra d'Ucraïna n'és un clar exemple.

Més endavant vam comentar la dependència europea amb l'OTAN i els Estats Units, i en Lluís va destacar que aquesta ha estat des de sempre una aliança funcional en els temps de calma, però que, tal i com també han afirmat altres entrevistats, es torna fràgil quan apareixen tensions. Els Estats Units van assumir la defensa europea després de la Segona Guerra Mundial, cosa que va permetre que el nostre continent prioritzés el benestar social. Tanmateix, amb la pujada al poder de figures com Donald Trump, aquest compromís s'ha posat en dubte i Europa ha quedat exposada, sense una indústria militar pròpia capaç de garantir la seva pròpia autonomia.

L'entrevistat va subratllar, a més a més, la importància de la "*moral col·lectiva*". Va remarcar que la resistència ucraïnesa no hauria estat possible sense l'esperit i la motivació de la seva població, disposada a defensar el país tot i les enormes dificultats. Això ens demostra, tal i com Caelles va afirmar, que la defensa no es pot reduir només a la tecnologia o a la logística, sinó que també depèn d'una societat cohesionada i compromesa.

Finalment, Caelles va concloure que *“la defensa i la sobirania només tenen sentit si serveixen per protegir els drets humans”* i que *“un estat que no posa la seguretat al servei de la llibertat i de la dignitat de les persones acaba essent arbitrari”*. Així doncs, aquesta entrevista, reforça la idea que una autèntica sobirania estratègica europea hauria de combinar capacitats militars amb un compromís ferm amb els valors democràtics i els drets humans.

Veure: Annex 6 - entrevista Lluís Caelles completa.

4.3. Jesús Alberto García Riesco

El Coronel emèrit Jesús Alberto García Riesco és un oficial de l'Exèrcit de Terra espanyol, retirat, i polític autor de diversos articles sobre defensa, seguretat i estratègia en el context europeu. Es va formar en Ciències Polítiques. És membre de l'Associació Espanyola de Militars Escriptors (AEME). Ha impartit conferències sobre la "amença russa a Europa", seguretat i defensa estratègica, tant en mitjans públics com en fòrums especialitzats, com la Tertúlia Andrés Valverde al Real Casino de Madrid. A més, compta amb publicacions recents sobre temes com l'espiritualitat militar, la democràcia i la guerra, la propaganda i les amenaces globals. Es tracta d'un perfil molt valuós, especialment perquè aporta una visió tècnica, crítica i experta des del món militar, complementant així altres enfocaments més polítics, diplomàtics o pacifistes. García Riesco ha escrit i reflexionat extensament sobre els models de defensa nacional, la necessitat de preparació estratègica i la capacitat real de resposta militar europea. A diferència d'altres experts estrictament acadèmics, ell combina experiència operativa dins l'exèrcit amb formació en ciències polítiques, cosa que li permet entendre tant la lògica militar com els condicionants geopolítics i socials, fet que ofereix una visió realista i ben fonamentada. García Riesco ha publicat sobre la "amença russa" i les febleses estratègiques d'Europa davant Moscou, posicionant-se com una veu que alerta sobre la falta de sobirania militar real de la UE, cosa que connecta directament amb l'eix central del meu treball.



Jesús Alberto García Riesco

En aquesta tercera entrevista amb el Coronel Emèrit Jesús Alberto García Riesco vam parlar sobre la defensa i la possibilitat d'una sobirania estratègica. En primer lloc, li vaig preguntar sobre les amenaces i els reptes actuals que pateix avui en dia Europa. Aquestes amenaces, segons el coronel, es troben a Rússia, que té la voluntat de vèncer, una forta indústria militar i un domini de la guerra híbrida i electrònica; al Pròxim Orient, on la tensió podria derivar en un enfrontament amb l'islam fonamentalista; i a l'Àfrica, on existeix el risc que Rússia i la Xina utilitzin la immigració massiva com a arma de guerra. D'altra banda, el principal repte al que ens enfrontem actualment és que les societats europees no són conscients de la necessitat de defensar la seva pròpia supervivència, fet que posa en risc la nostra cultura i civilització.

Segons García Riesco, a Europa manca resiliència social: els ciutadans europeus no estan disposats a combatre i la democràcia tan sols es pot protegir amb una societat participativa i compromesa, no només amb tecnologia. Així mateix, recordà que després de la Guerra Freda, Europa es va confiar sota el paraigua militar dels Estats Units, però que ara, davant l'amenaça russa i la possible inhibició nord-americana, haurà d'afrontar tota sola la seva defensa, fet que requereix mitjans materials però sobretot una consciència col·lectiva de defensa, perduda després de dècades de *"pau eterna"*. El coronel també criticà el liberalisme occidental, massa centrat en l'individualisme i no en la generositat cap al bé comú; cosa que ens perjudica clarament en un escenari com en el que ens trobem ja que, en paraules del coronel, *"sense resiliència social i voluntat de combat, cap tecnologia pot assegurar la defensa"*.

García Riesco, durant l'entrevista, cità Finlàndia com a model de país amb valors i resiliència. Finlàndia és un país que després de patir guerres contra la URSS, va decidir construir una *"defensa integral i democràtica amb reclutament universal i consciència col·lectiva"*, amb l'educació com a element clau per transmetre valors de defensa i responsabilitat comuna.

Per això, l'entrevistat afirmà que *"només hi ha futur amb una unió política real i un exèrcit únic europeu"* i que cal una *"ànima col·lectiva"* que sostingui la defensa comuna més enllà dels mitjans tecnològics.

Finalment, García Riesco lamentà que Europa no sigui un “referent ètic ni humanitari ja que les seves societats són privilegiades però insensibles al patiment global”, i advertí que una autèntica sobirania estratègica ha de basar-se en la unió política i militar, la resiliència social i el manteniment de les funcions bàsiques de l'estat del benestar com a part de la seguretat. A més a més, insistí en la necessitat d'exportar coneixement i valors democràtics al Tercer Món.

La seva aportació posa de manifest que la sobirania estratègica no depèn només dels recursos, sinó sobretot de la voluntat política i d'una societat europea capaç de comprometre's col·lectivament amb la seva pròpia defensa, un punt que connecta directament amb el debat central del meu TDR.

Veure: Annex 7- Entrevista Jesús Alberto García Riesco completa.

4.4. Jordi Martí Henneberg

Jordi Martí Henneberg és catedràtic de Geografia Humana a la Universitat de Lleida (UdL), on exerceix com a docent des del 1990. Va néixer a Reus el 1959 i es va llicenciar en Geografia i Història per la Universitat de Barcelona l'any 1982. Posteriorment, va obtenir un MBA per ESADE (1984) i es va doctorar en Geografia. En Jordi ha estat investigador visitant a les universitats de Lausana i Cambridge.

Es tracta d'una figura de referència en l'aplicació dels Sistemes d'Informació Geogràfica Històrica a l'estudi de l'evolució territorial europea des del segle XIX, treballant amb bases de dades georeferenciades sobre fronteres, població, PIB regional, infraestructures de transport... i ha estat guardonat amb el premi ICREA-Acadèmia.



Jordi Martí Henneberg

L'entrevista que vaig dur a terme a en Jordi Martí Henneberg, com a expert acadèmic de la UdL, es va realitzar de la següent manera: Vam començar parlant sobre la sobirania estratègica de la Unió Europea, que segons Henneberg, en el marc del projecte d'integració europea, és una "aspiració realista i necessària". Així mateix, dins d'aquest punt, l'entrevistat afirmà que l'auge de partits euroescèptics i sobiranistes que debiliten el projecte europeu i generen discursos contraris a la unitat, són una clara amenaça per a la UE. A continuació, vam comentar les diverses asimetries territorials i la necessitat d'una especialització (cada país aporta el que millor fa: vaixells, ciberdefensa...), cosa que no ha de ser equitativa, sinó eficient i adaptada a les zones de

risc (frontera est amb Rússia, flanc sud mediterrani). Segons Jordi Martí Henneberg, una defensa europea no significa que tothom faci el mateix, sinó repartir funcions i recursos segons capacitats i necessitats.

Posteriorment, la conversa es va centrar en qüestions clau com les infraestructures estratègiques, el lideratge europeu, diferents dificultats d'harmonització a Europa, la defensa com a eina d'integració, la relació entre els Estats Units i l'OTAN, i finalment, les condicions per una sobirania militar europea ben sòlida.

Henneberg veu la sobirania militar europea com a necessària i possible, però amb grans obstacles polítics i identitaris. Insisteix que sense coordinació de tots els estats membres, França i Alemanya soles no són capaces de liderar cap sobirania estable. També considera que les infraestructures energètiques són el punt més vulnerable i estratègic a protegir, mentre que les renovables ens ofereixen molts més avantatges.

A continuació, l'entrevistat criticà la dependència de la Unió Europea respecte els Estats Units i l'OTAN, tot advertint que l'augment de la despesa pot reforçar aquesta dependència, ja existent, en comptes de reduir-la. Malgrat totes les dificultats tractades durant l'entrevista, Jordi Martí Henneberg és optimista: *“la història mostra que la Unió Europea avança a partir de les crisis, i la guerra d'Ucraïna pot ser el catalitzador per a una sobirania estratègica més sòlida”*.

La seva aportació remarca que la sobirania militar europea no depèn tant d'augmentar els recursos com d'una major voluntat política i d'una coordinació real entre tots els estats membres, fet que enllaça clarament amb el debat central del meu TDR.

Veure: Annex 8 – Entrevista Jordi Martí Henneberg completa.

5. Conclusions

La sobirania estratègica europea continua sent, de moment, més un objectiu que no pas una realitat. Tot i que la Unió Europea ha anat augmentant el seu pressupost militar arran del conflicte rus-ucraïnès i de la inestabilitat política als EUA, amb l'ascens de Trump a la presidència, la seva independència militar sols serà viable si aconseguix reindustrialitzar la seva defensa, coordinar-se i finançar-se de manera conjunta, superar la desconexió social actual amb el món militar i activar els recursos humans qualificats i necessaris assignats al sector.

És imprescindible establir mecanismes de finançament i producció conjunts entre els diferents estats membre, ja que si cada un actua pel seu compte, la despesa es fragmenta i resulta del tot ineficient. Això permetria optimitzar la inversió sense haver de retallar altres àmbits socials, tal com proposa Jordi Armadans, qui defensa que *“més autonomia no vol dir gastar més, sinó gastar millor”*. Aquesta visió ofereix una alternativa a la idea que la defensa i l'estat del benestar siguin incompatibles, demostrant que una bona gestió, més racional i coordinada dels recursos, pot reforçar els dos àmbits a la vegada.

Cal superar la present desconexió social amb el món militar. Avui en dia, gran part de la ciutadania europea veu la defensa com un aspecte llunyà i aliè a les seves preocupacions quotidianes, però sense una consciència col·lectiva no hi pot haver una veritable sobirania estratègica. En aquest sentit, segons Armadans, apropar la defensa a la ciutadania passa per explicar-la en clau de protecció col·lectiva, seguretat humana i estabilitat democràtica, més que no pas d'armament o confrontació. A més a més, és del tot essencial activar i formar recursos humans qualificats, ja que la seguretat no depèn només de la indústria i els diners, sinó també de poder comptar amb persones preparades i compromeses, que permetin desenvolupar la tecnologia i utilitzar els recursos de forma eficient.

El treball analitza els reptes i les limitacions d'una possible sobirania militar europea i, alhora, valida la hipòtesi inicial **“Per a què Europa pugui assolir una sobirania estratègica real, aquesta ha de reduir la seva dependència dels Estats Units”**. Tal i com Jordi Martí Henneberg afirma en

una de les entrevistes, la sobirania europea és una *“aspiració realista i necessària”*, però com també diu el Coronel Emèrit Jesús García Riesco, *“sense resiliència social i voluntat de combat, cap tecnologia pot assegurar la defensa”*. Aquest contrast de visions ens confirma que la dependència militar de la UE només serà possible si es combinen els recursos i hi ha una coordinació i una consciència col·lectiva.

La introducció de nous elements tecnològics disruptius com els drons i la intel·ligència artificial, han transformat els camps de batalla a Ucraïna i es comencen a veure com a part d'estratègies de defensa col·lectiva. Un exemple n'és la recent proposta de crear un *“mur de drons europeu”* per poder reforçar totes les fronteres exteriors de la Unió. Aquest tipus d'iniciatives només poden esdevenir efectives si es veuen inserides dins d'una estratègia comuna de defensa europea, capaç de combinar la innovació tecnològica amb una bona cohesió política i social.

En conseqüència, les diferents propostes haurien de passar per avançar en una millor integració política, reforçar la pròpia indústria i vincular la defensa amb el benestar social i la seguretat de la ciutadania. Així mateix, segons Lluís Caelles, *“Europa només avança quan es veu obligada, a garrotades”*, per tant, el repte, actualment, es troba en aconseguir que aquest progrés sigui fruit d'una planificació i voluntat política compartida i no únicament de les crisis. En aquest context, resulta molt ben trobada la frase de Jean Monnet⁸⁷, un dels pares fundadors de la Unió Europea: *“Europa es farà en les crisis i serà la suma de les solucions que es donin a aquestes crisis”*. Per aquesta raó, ara, el veritable desafiament es troba en transformar aquesta lògica en trobar solucions que ens permetin avançar junts cap a una Europa més forta, cohesionada i preparada per defensar tant la seva seguretat com els seus valors. Tal com advertia Immanuel Kant a *“La pau perpètua”* de 1795⁸⁸, *“la pau no és un estat natural, sinó quelcom que s'ha de construir”*.

Si Europa vol garantir el seu futur i preservar les seves virtuts, haurà de construir-la amb les seves pròpies mans, tot assumint finalment la responsabilitat de la seva sobirania estratègica.

⁸⁷ Jean Monnet fou un economista francès considerat un dels pares de l'actual Unió Europea juntament amb Konrad Adenauer, Robert Schuman, Paul-Henri Spaak i Alcide De Gasperi. <https://share.google/l6u2KIT3Q35PgywDd>

⁸⁸ Tal i com explica el Diari de Sabadell: **Immanuel Kant** va escriure, el 1795, *Per a la pau perpètua*, un breu text que conté la base de l'ONU." - <https://www.diaridesabadell.com/opinio/kant-trump-i-la-pau-del-cementiri.html>

6. Bibliografia

- *A Security and Defence policy fit for the future*. (n.d.). EEAS. Retrieved September 1, 2025, from https://www.eeas.europa.eu/eeas/security-and-defence-policy-fit-future_en
- *A strategic compass for security and defence*. (n.d.). EEAS. Retrieved May 12, 2025, from https://www.eeas.europa.eu/eeas/strategic-compass-security-and-defence-1_en.com
- Aamer Madhani. (2025, March 9). Trump's transactional approach to diplomacy is a driving force on the world stage. *AP News*. <https://apnews.com/article/trump-transactional-diplomacy-tariffs-russia-ukraine-canada-e70f0e800b1c7891a0fa4f21a28c67af>
- Acn. (2024, December 8). Trump recupera l'amença de treure els Estats Units de l'OTAN. *Regió 7*. <https://www.regio7.cat/internacional/2024/12/08/trump-recupera-lamenaca-treure-els-112437272.html>
- *Act in support of ammunition production (ASAP)*. (n.d.). Defence Industry and Space. Retrieved September 1, 2025, from https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/asap-boosting-defence-production_en
- ADSLZone. (2021). *Navigation Technology Satellite-3 (NTS-3)*. <https://www.adslzone.net/app/uploads-adslzone.net/2021/06/satelites-1-715x328.jpg?x=480&quality=80>
- *Agreement on 5% NATO defence spending by 2035*. (n.d.). Wikipedia. Retrieved June 27, 2025, from https://en.wikipedia.org/wiki/Agreement_on_5%25_NATO_defence_spending_by_2035
- Alemanno, A. (2025, June 16). Europe should be standing up to Trump and Putin – instead it is mirroring them. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/commentisfree/2025/jun/16/europe-trump-putin-eu-ursula-von-der-leyen>
- Arteaga, F. (2017, October 11). *Globalización, desarrollo y gobernanza*. Real Instituto Elcano. <https://www.realinstitutoelcano.org/analisis/la-autonomia-estrategica-y-la-defensa-europea.com>
- *Beyond Fragmentation? Mapping the European defence industry in an Era of Strategic Flux*. (n.d.). BSoG. Retrieved September 1, 2025, from <https://www.brussels-school.be/research/publications/beyond-fragmentation-mapping-european-defence-industry-era-strategic-flux>
- Bobrova, G. E. (2020). The image of Donald Trump in “Der Spiegel.” *Herald of Omsk University. Series: Historical Studies*, 7(2 (26)), 70–77. [https://doi.org/10.24147/2312-1300.2020.7\(2\).70-77](https://doi.org/10.24147/2312-1300.2020.7(2).70-77)

- Brady, K., & Wiener, A. (2025, June 26). Prodded by Trump, an uneasy Germany embarks on military expansion. *The Washington Post*. <https://www.washingtonpost.com/world/2025/06/26/germany-militarization-defense-spending-unease/>
- Center for European Reform. (n.d.). *Towards an EU "defence union"?* Centre for European Reform. <https://www.cer.eu/publications/archive/policy-brief/2025/towards-eu-defence-union?utm.com>
- Centre Delàs. (2004a, January 25). *Orígenes y desarrollo de la OTAN (1945-1957)*. Delas. <https://centredelas.org/actualitat/origenes-y-desarrollo-de-la-otan-1945-1957/?lang=es>
- Centre Delàs. (2004b, June 30). *Per una defensa europea no armada*. Delas. <https://centredelas.org/actualitat/per-una-defensa-europea-no-armada/>
- Cervera, F. (2024, April 3). ¿Qué es la OTAN, cuándo se fundó, y cuales son sus miembros? *Historia National Geographic*. https://historia.nationalgeographic.com.es/a/que-es-otan-cuando-se-fundo-cuales-son-sus-miembros_21120
- Contributors to Wikimedia projects. (2024, August 20). *Aïllacionisme*. Wikipedia. <https://ca.wikipedia.org/wiki/Aïllacionisme>
- Contributors to Wikimedia projects. (2025a, March 6). *European Defence Fund*. Wikipedia. https://en.wikipedia.org/wiki/European_Defence_Fund.com
- Contributors to Wikimedia projects. (2025b, May 10). *NATO*. Wikipedia. <https://en.wikipedia.org/wiki/NATO.com>
- Contributors to Wikimedia projects. (2025c, May 10). *Permanent structured cooperation*. Wikipedia. https://en.wikipedia.org/wiki/Permanent_Structured_Cooperation.com
- Contributors to Wikimedia projects. (2025d, May 22). *Economies of scale*. Wikipedia. https://en.wikipedia.org/wiki/Economies_of_scale
- Contributors to Wikimedia projects. (2025e, June 11). *2020s European rearmament*. Wikipedia. https://en.wikipedia.org/wiki/2020s_European_rearmament
- *Defending Europe without the US: First estimates of what is needed*. (n.d.). Bruegel | The Brussels-Based Economic Think Tank. <https://www.bruegel.org/analysis/defending-europe-without-us-first-estimates-what-needed?utm.com>
- diàri ARA. (2018). *Jordi Martí Henneberg*. <https://www.7accents.cat/imgMini/708/708/8800>
- *Diccionari - GDLC*. (n.d.). Diccionari.Cat. Retrieved May 9, 2025, from <https://www.diccionari.cat/cerca/gran-diccionari-de-la-llengua->

[catalana?search_api_fulltext_cust=militar&search_api_fulltext_cust_1=&field_faceta_cerca_1=5065&show=title](https://www.catalana?search_api_fulltext_cust=militar&search_api_fulltext_cust_1=&field_faceta_cerca_1=5065&show=title)

- Dorn, F. (n.d.). *Defence spending for Europe's security – how much is enough?* Intereconomics. <https://www.intereconomics.eu/contents/year/2024/number/4/article/defence-spending-for-europe-s-security-how-much-is-enough.html>
- El País. (2025, July 17). Recorte dramático en Francia. *El País*, 1. <https://elpais.com/opinion/2025-07-17/recorte-dramatico-en-francia.html>
- *Europe Aerospace and Defense Industry Research*. (n.d.). Market Analysis, Size & Forecast Report. Retrieved August 27, 2025, from <https://www.mordorintelligence.com/industry-reports/europe-aerospace-and-defense-market>
- European commission. (2025, March 12). *Introducing the white paper for european defence and the rearm europe plan- readiness 2030*. Defence Industry and Space. https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/introducing-white-paper-european-defence-and-rearm-europe-plan-readiness-2030_en.com
- European Commission. (2025, March 19). *JOINT WHITE PAPER for European Defence Readiness 2030*. European Comission. https://defence-industry-space.ec.europa.eu/document/download/30b50d2c-49aa-4250-9ca6-27a0347cf009_en?filename=White%20Paper.pdf
- European Council. (2025a, February 25). *EU defence in numbers*. Consilium. <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/defence-numbers/>
- European Council. (2025b, February 28). *EU defence in numbers*. Consilium. <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/defence-numbers.com>
- European Council. (2025c, March 20). *European defence industry*. Consilium. <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/european-defence-industry.com>
- European Union External Action. (2024, October 17). *Defence: “From fragmentation to common action”*. Keynote address by High Representative/Vice-President Josep Borrell at the European Defence & Security Conference. EEAS. https://www.eeas.europa.eu/eeas/defence-fragmentation-common-action-keynote-address-high-representativevice-president-josep-borrell_en.com
- Eurostat. (2025, March 21). *Government expenditure on defence - Statistics Explained*. Eurostat. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Government_expenditure_on_defence

- Faiola, A., Hendrix, S., & Francis, E. (2025, April 3). After Trump's broad tariffs, Europe reels from the loss of an old ally. *The Washington Post*. <https://www.washingtonpost.com/world/2025/04/03/trump-tariffs-eu-europe/>
- Finabel. (2023, September 1). *Tackling the issue of fragmentation in the european defence industry - Finabel*. Finabel - Finabel Promotes the Interoperability of European Land Forces, Whilst Complementing EU and NATO Structures, through Research and Decision-Making Recommendations. <https://finabel.org/tackling-the-issue-of-fragmentation-in-the-european-defence-industry/>
- *Funcionamiento de la UE*. (n.d.). Temas | Parlamento Europeo. Retrieved May 12, 2025, from <https://www.europarl.europa.eu/topics/es/topic/how-the-eu-works>
- Generalitat de Catalunya. (2024, December). Anàlisi de Riscos i tendències globals. In *Anàlisi de Riscos i tendències globals 2025* (pp. 2–6). Gencat.cat. <https://www.accio.gencat.cat/web/.content/bancconeixement/documents/informes/2025/ACCIO-analisi-de-riscos-i-tendencies-globals-2025-resum-executiu.pdf>
- Global4cast.org. (2025, February 22). *Kill switch: How the U.S. can shut down europe's military in an instant – global4cast*. Global4Cast. <https://global4cast.org/2025/02/kill-switch-how-the-u-s-can-shut-down-europes-military-in-an-instant/>
- *Government expenditure on defence - Statistics Explained*. (n.d.). Eurostat. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Government_expenditure_on_defence
- Howitt, P. (2025, March 2). *European Defence capabilities & dependencies*. <https://paragraph.com/@compossible/european-defence-capabilities-dependencies>
- HuffPost, R. (2025a, June 25). La “muy estudiada” crítica de Josep Borrell al plan del 5% en Defensa con ‘dardo’ incluido a Europa. *El HuffPost*. <https://www.huffingtonpost.es/global/la-muy-estudiada-critica-josep-borrell-plan-5-defensa-dardo-incluido-europa.html>
- HuffPost, R. (2025b, July 16). Recortes de 44.000 millones de euros para frenar la deuda: Todas las medidas del polémico ajuste de Francia. *El HuffPost*. <https://www.huffingtonpost.es/global/recortes-44000-millones-euros-frenar-deuda-todas-medidas-polemico-ajuste-francia.html>
- Hunnicutt, T., & Brunnstrom, D. (2025, March 7). Trump: If NATO members don't pay, US won't defend them. *Reuters*. <https://www.reuters.com/world/trump-if-nato-members-dont-pay-us-wont-defend-them-2025-03-07/>

- IISS. (2025, May). *Defending Europe Without the United States: Costs and Consequences*. Ben Barry; Douglas Barrie; Henry Boyd; Nick Childs; Michael Gjerstad; James Hackett; Fenella McGerty; Ben Schreer; Tom Waldwyn. https://www.iiss.org/globalassets/media-library---content--migration/files/research-papers/2025/05/defending-europe-without-the-united-states/new/iiss_defending-europe-without-the-united-states_052025.pdf
- *Italy's prime minister says Europe shouldn't adopt stance on Ukraine contradicting US*. (n.d.). Retrieved August 27, 2025, from <https://www.aa.com.tr/en/americas/italy-s-prime-minister-says-europe-shouldn-t-adopt-stance-on-ukraine-contradicting-us/3484963>
- John, M. (2025, June 25). Europe placates Trump with NATO pledges it can ill afford. *Reuters*. <https://www.reuters.com/business/aerospace-defense/europe-placates-trump-with-nato-pledges-it-can-ill-afford-2025-06-25/>
- Katanich, D. (2025, March 27). *Euronews.com*. Euronews. <https://www.euronews.com/business/2025/03/27/french-deficit-came-in-lower-than-expected-in-2024-but-risks-remain>
- Kiel Institute for the World Economy. (n.d.). *Kiel Report*. Retrieved June 8, 2025, from https://www.ifw-kiel.de/fileadmin/Dateiverwaltung/IfW-Publications/fis-import/7afb0d80-68d0-49ae-8cae-1decc74fd972-Kiel_Report_Ethan.pdf
- Krentz, O. (2024, April). *La política común de seguridad y defensa*. Parlamento Europeo. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/es/sheet/159/la-politica-comun-de-seguridad-y-defensa.com>
- Krupa, J., O'Carroll, L., Jones, S., & Rankin, J. (2025, June 23). *UK-Ukraine cooperation has saved thousands of lives, says Zelenskyy on London visit – as it happened*. The Guardian. <https://www.theguardian.com/world/live/2025/jun/23/eu-foreign-ministers-meeting-volodymyr-zelenskyy-nato-europe-latest-updates-news.com>
- Liang, X., Tian, N., Silva, D. L. da, Scarazzato, L., Karim, Z. A., & Ricard, J. G. (n.d.). *Trends in world military expenditure, 2024*. SIPRI. <https://www.sipri.org/publications/2025/sipri-fact-sheets/trends-world-military-expenditure-2024>
- Locatelli, A. (2024). *European fears resurface as Trump eyes second term*. Monash University. <https://doi.org/10.54377/b881-96c0>
- Maçães, B. (2024, May 2). *Idees d'actualitat - Els reptes de l'Europa del futur – IDEES*. IDEES. <https://revistaidees.cat/analisi/diari-de-les-idees/idees-dactualitat-alguns-reptes-de-leuropa-del-futur/>

- Mahmud, S. S. (2025, May 6). *Donald trump's 100 days foreign policy: An isolationist or aggressive unilateralist?* Modern Diplomacy. <https://moderndiplomacy.eu/2025/05/06/donald-trumps-100-days-foreign-policy-an-isolationist-or-aggressive-unilateralist/>
- *Majority of trump republicans prefer the united states stay out of world affairs.* (n.d.). Chicago Council on Global Affairs. Retrieved August 27, 2025, from <https://globalaffairs.org/research/public-opinion-survey/majority-trump-republicans-prefer-united-states-stay-out-world>
- *Mentre líders europeus aclamen la inversió de la UE en la indústria militar, un informe denuncia l'opacitat dels primers projectes finançats pel Fons Europeu de Defensa.* (2025, February 24). Delas. <https://centredelas.org/premsa/mentre-liders-europeus-aclamen-la-inversio-de-la-ue-en-la-industria-militar-un-informe-denuncia-lopacitat-dels-primers-projectes-financats-pel-fons-europeu-de-defensa/>
- Mi Ciudad Real . (2025). *Jesús Alberto García Riesco.* <https://www.miciudadreal.es/wp-content/uploads/2025/01/Foto-5-5.jpg>
- Möller, A. (2025, June 26). Europe must prepare for security without america. *Social Europe (SE)*. <https://www.socialeurope.eu/europe-must-prepare-for-security-without-america>
- Moody, O., & Bremner, C. (2025, March 2). Warm welcome for Starmer's 'bomb bank' plan as UK leads on defence. *The Times*. <https://www.thetimes.com/world/europe/article/defence-eu-keir-starmer-jqkzdgbt7>
- MSC. (n.d.). *Key EU defense initiatives, before and after February 2022.* https://securityconference.org/assets/media/2/3/csm_230627_MSC_EDR_Figure-4-1_ddf3ac4a88.png
- msc. (n.d.). *Procurement processes: Spending together.* Munich Security Conference. <https://securityconference.org/en/publications/special-editions/defense-sitters/procurement-processes/.com>
- Mundo, C. (2025, July 16). Francia descubre la austeridad más dura (pero puede ser solo un espejismo). *El Confidencial*. https://www.elconfidencial.com/mundo/2025-07-16/francia-recortes-gasto-militar-presupuesto-1hms_4174204/
- Murray, S., & Tidey, A. (2025, June 25). *Euronews.com.* Euronews. <https://www.euronews.com/my-europe/2025/06/25/defence-spend-to-5-of-gdp-ukraine-russia-the-key-takeaways-from-the-nato-summit>

La defensa d'Europa en un nou ordre mundial

- NATO. (n.d.-a). *A short history of NATO*. NATO. Retrieved May 12, 2025, from https://www.nato.int/cps/en/natohq/declassified_139339.htm
- Nato. (n.d.). *Defence expenditures and NATO's 2% guideline*. NATO. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49198.htm
- NATO. (n.d.-b). *Defence expenditures and NATO's 5% commitment*. NATO. Retrieved June 27, 2025, from https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49198.htm
- NATO. (n.d.-c). *Founding treaty*. NATO. Retrieved May 12, 2025, from https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_67656.htm
- NATO. (2024, June 12). Press Release. In *Defence Expenditure of NATO Countries (2014-2024)*. NATO. https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2024/6/pdf/240617-def-exp-2024-en.pdf
- NATO. (2025, April 3). *Defence expenditures and NATO's 2% guideline*. NATO. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49198.htm
- NATO Channel YouTube. (n.d.). Retrieved May 12, 2025, from <https://youtu.be/dGtnTx6S7e4?si=GABrcO-Zpu0GaYUI>
- NATO defense expenditures. (2025). *Defence expenditure as a share of GDP (%)*. https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2024/6/pdf/240617-def-exp-2024-en.pdf
- Nixon, S. (2025, May 6). Why Europe needs a common defence fund – outside the EU. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/commentisfree/2025/may/06/europe-needs-common-defence-fund-outside-eu.com>
- Núvol. El digital de Cultura. (2022). *Jordi Armadas Gil*. <https://www.nuvol.com/app/uploads/2022/10/Jordi-Armadans-©-Laura-Tarres-1.jpeg>
- Onda Cero. (2023). *Josep Borrell, Ex Vicepresident de la Comisió Europea*. https://image.ondacero.es/clipping/cmsimages02/2022/03/09/CB80886E-8F7C-4C92-A4E4-53B99A27927B/politico-espanol-josep-borrell_98.jpg?crop=1920,1080,x0,y75&width=1900&height=1069&optimize=high&format=webply
- Otan, N. (2019). *¿Qué es la OTAN?* Www.Nato.Int. https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_publications/20190925_What_is_NATO_esp_20190712_LD.pdf
- Othman, R. (n.d.). *Analyzing trump's foreign policy expectations*. Retrieved September 1, 2025, from https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=5075540

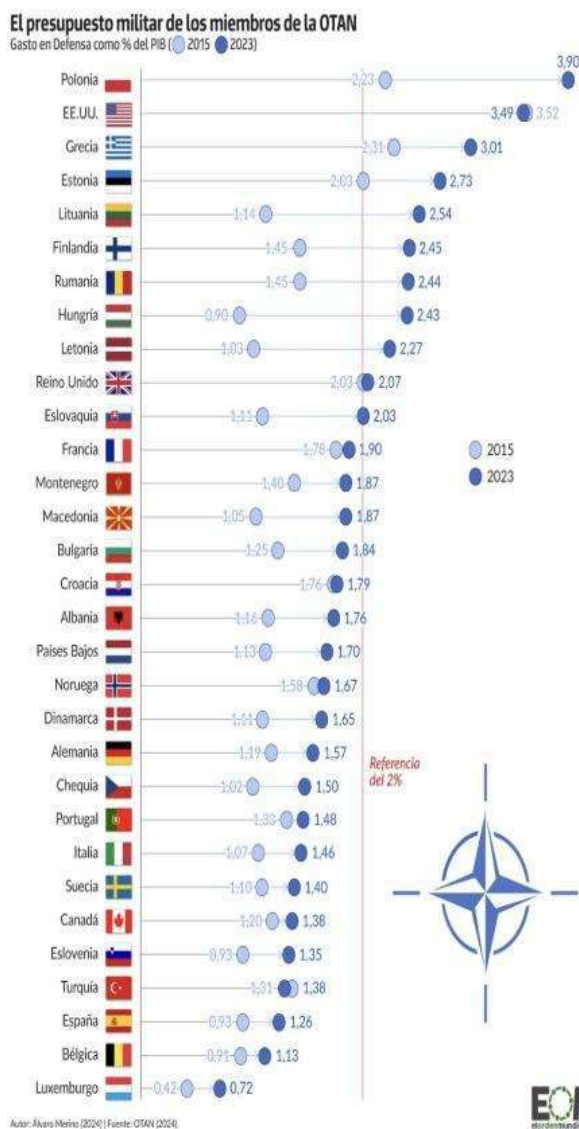
- Public Diplomacy Division, N. (2004). *La Otan en el siglo XXI*. Www.Otan.Nato.Int; Nato. https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_publications/20120117_21st_es.pdf
- Quell, Cook, Corder, M., Lorne, Mike. (2025, June 24). NATO chief praises Trump for making Europe 'pay in a BIG way' on defense ahead of summit. *AP NEWS*. <https://apnews.com/article/nato-ukraine-zelensky-trump-iran-israel-rutte-1cdf87daa23ac024ae050fed9b7b8c49>
- rd1983. (2024, September 16). «El modelo finlandés de Defensa» -. -. <https://geoestrategiayseguridad.es/el-modelo-finlandes-de-defensa/>
- Redacció. (2025, June 12). Josep Borrell alerta sobre el desarmament d'Europa i veu irreal una despesa militar del 5% del PIB. *CatalunyaPress.Cat*. <https://www.catalunyapress.cat/article/economia/2025-06-12/5327774-josep-borrell-alerta-sobre-desarmament-deuropa-i-veu-irreal-despesa-militar-5-pib>
- *Report finds defence spending can drive economic growth and innovation*. (n.d.). Retrieved September 1, 2025, from <https://www.asd-europe.org/news-media/news-events/news/recent-report-on-defence-spending-and-economic-growth-innovation/>
- reporter, G. staff. (2025, March 7). Trump casts doubt on willingness to defend Nato allies 'if they don't pay.' *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/us-news/2025/mar/07/donald-trump-nato-alliance-us-security-support>
- Reuben, A. (2018, July 10). *How much do Nato members spend on defence?* BBC News. <https://www.bbc.com/news/world-44717074>
- Riesco, J. A. G. (2025a, May 7). Posmodernismo y seguridad europea. *LA CRÍTICA*. <https://lacritica.eu/noticia/3831/nuestras-firmas/posmodernismo-y-seguridad-europea.html>
- Riesco, J. A. G. (2025b, June 24). Lecciones de la "Operación telaraña." *LA CRÍTICA*. <https://lacritica.eu/noticia/3869/nuestras-firmas/lecciones-de-la-operacion-telarana.html>
- Rodríguez-Vives, M. (n.d.). *Towards a common EU debt: Where do we stand?* Intereconomics. Retrieved August 27, 2025, from <https://www.intereconomics.eu/contents/year/2023/number/6/article/towards-a-common-eu-debt-where-do-we-stand.html>
- Saldaña, E. (2020, June 26). *¿Qué es el multilateralismo?* El Orden Mundial - EOM. <https://elordenmundial.com/que-es-multilateralismo/>
- Sedghi, A., Ambrose, T., Davies, R., O'Carroll, L., Almeida, L., Brooks, L., Campbell, D., Elgot, J., Quinn, B., Horton, H., & Adu, A. (2025, May 9). *Labour MPs must realise welfare system 'needs*

- reform', says Reeves – as it happened. The Guardian.*
<https://www.theguardian.com/politics/live/2025/may/09/us-uk-trade-deal-jobs-donald-trump-tariffs-keir-starmer-uk-politics-live.com>
- *Seis Claves: Europa y su dependencia militar de Estados Unidos.* (2024, August 8). Política Exterior.
<https://www.politicaexterior.com/articulo/seis-claves-europa-y-su-dependencia-militar-de-estados-unidos/>
 - SIPIRI. (n.d.). *Los países que dominan el gasto mundial.* Retrieved July 10, 2025, from
<https://cdn.statcdn.com/Infographic/images/normal/24733.jpeg>
 - *SIPRI military expenditure database.* (n.d.). SIPRI. <https://www.sipri.org/databases/milex>
 - Spiegel, D. (2016, November 10). *La victòria de Trump marca l'inici d'una inestabilitat perillosa. El Temps.*
<https://www.elperiodico.com/es/article/141/la-victoria-de-trump-marca-l-inici-d-una-inestabilidad-perillosa>
 - Stupp, C. (2017, May 26). *Trump demands NATO payment--but makes no defence pledge. EURACTIV.*
<https://www.euractiv.com/section/defence/news/trump-issues-ferocious-demand-for-nato-payments-but-makes-no-defence-pledge/>
 - *The diplomatic service of the european union.* (n.d.). EEAS. Retrieved May 12, 2025, from
<https://www.eeas.europa.eu/en>
 - *The New Union Post.* (2025, June 27). *Orbán's Hungary blocks Ukraine's EU bid with fake referendum.* The New Union Post. <https://newunionpost.eu/2025/06/27/hungary-referendum-ukraine-accession/>
 - *Transcript: Nato's moment of truth.* (2025, June 12). *Financial Times.*
<https://www.ft.com/content/e30fa451-7a0b-47dd-adc3-5b5770cb1ee6>
 - *Ukraine war confirms need to define a long-term strategy to ensure the defence of Europe.* (n.d.). Default.
<https://eda.europa.eu/webzine/issue23/interview/ukraine-war-confirms-need-define-long-term-strategy>
 - *Una Brújula Estratégica para la Seguridad y la Defensa.* (n.d.). Consilium. Retrieved May 12, 2025, from
<https://www.consilium.europa.eu/es/policies/strategic-compass/>
 - *Union, E.* (n.d.). *ReArm europe plan/readiness 2030.*
 - Vallée, S., & de Weck, J. (2025, July 7). *Europe does not have to choose between guns and butter. There is another way. The Guardian.*
<https://www.theguardian.com/commentisfree/2025/jul/07/europe-guns-butter-defence-spending-welfare-state>

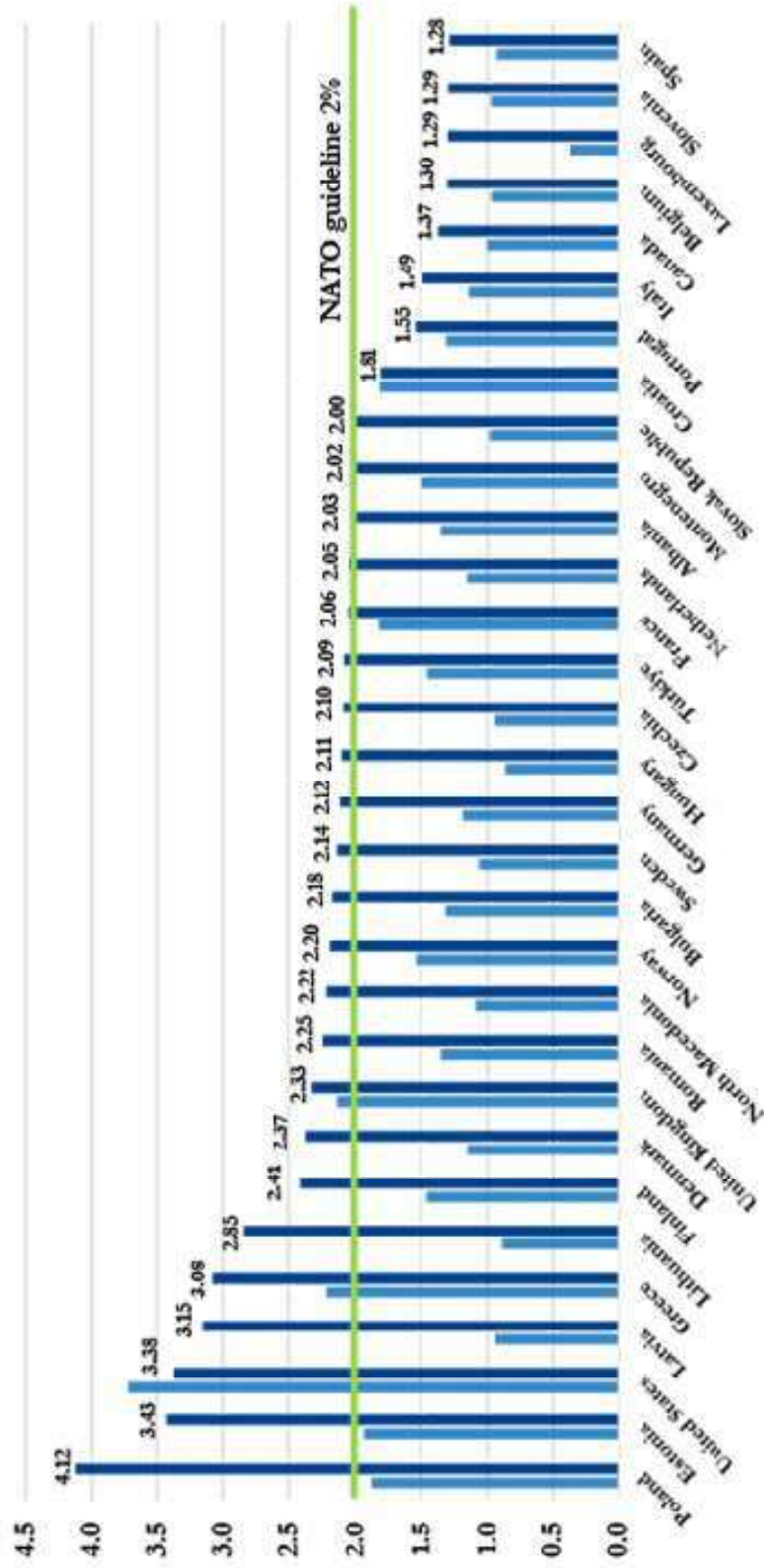
- *War in ukraine.* (2022, February 24). Atlantic Council. <https://www.atlanticcouncil.org/war-in-ukraine/>
- Warner, M. (2025). *Defence spending in the 2025 Spending Review.* The IFS. <https://doi.org/10.1920/ex.ifs.2025.0005>
- *What is NATO?* (n.d.). What Is NATO? Retrieved May 12, 2025, from https://www.nato.int/nato-welcome/index_es.html
- (N.d.). Retrieved August 27, 2025, from <https://eda.europa.eu/About/what-we-do/defence-data>

7. Annexos

7.1. Annex 1: Despesa dels països de l'OTAN en defensa



Gràfics de Statista y de l'EOM (<https://elordenmundial.com/>)



Gràfic de NATO (www.nato.int/nato_static_fl2014/pdf/2024.pdf)

7.2. Annex 2: Despesa mundial en defensa



Gràfic de Statista (<https://cdn.statcdn.com/Infographic/images/normal/24733.jpeg>)

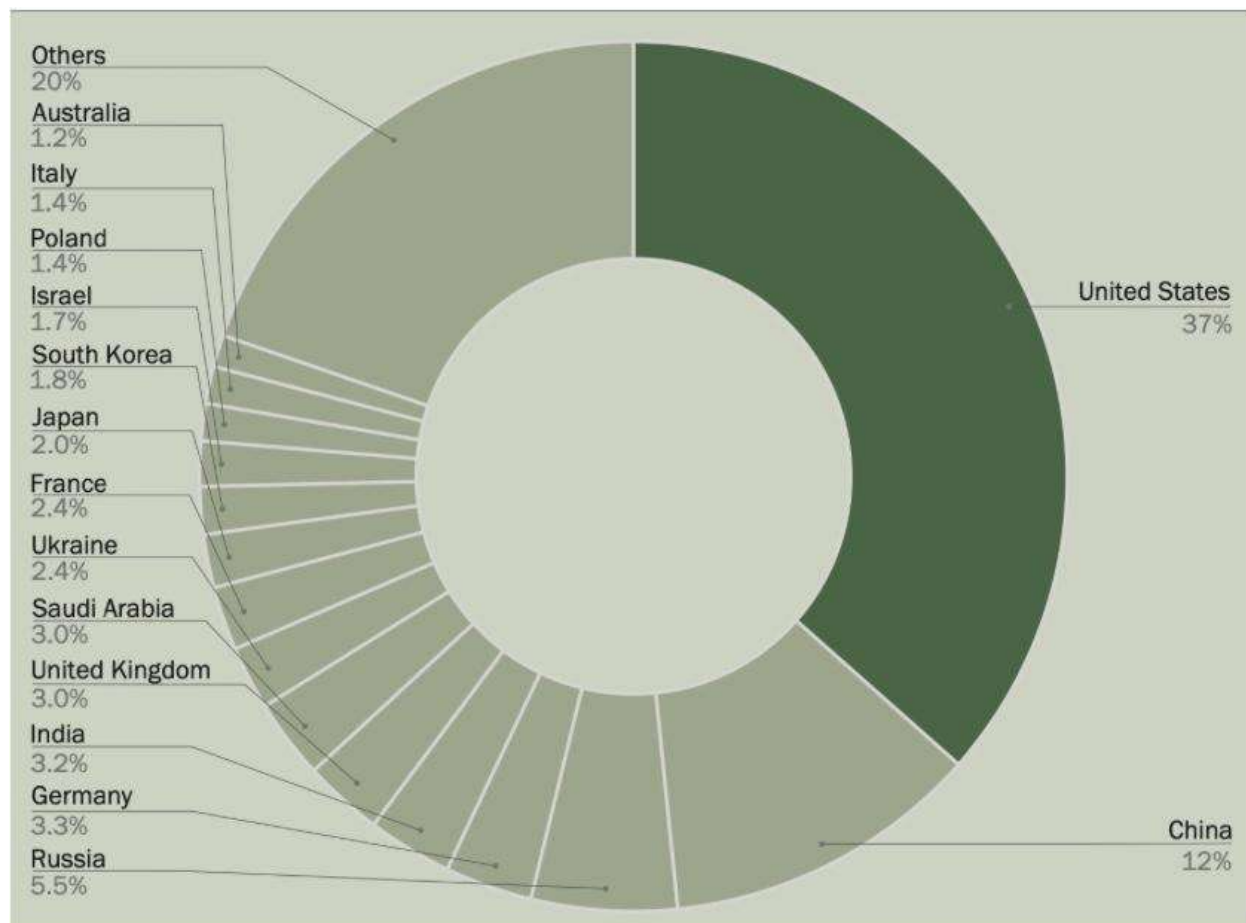
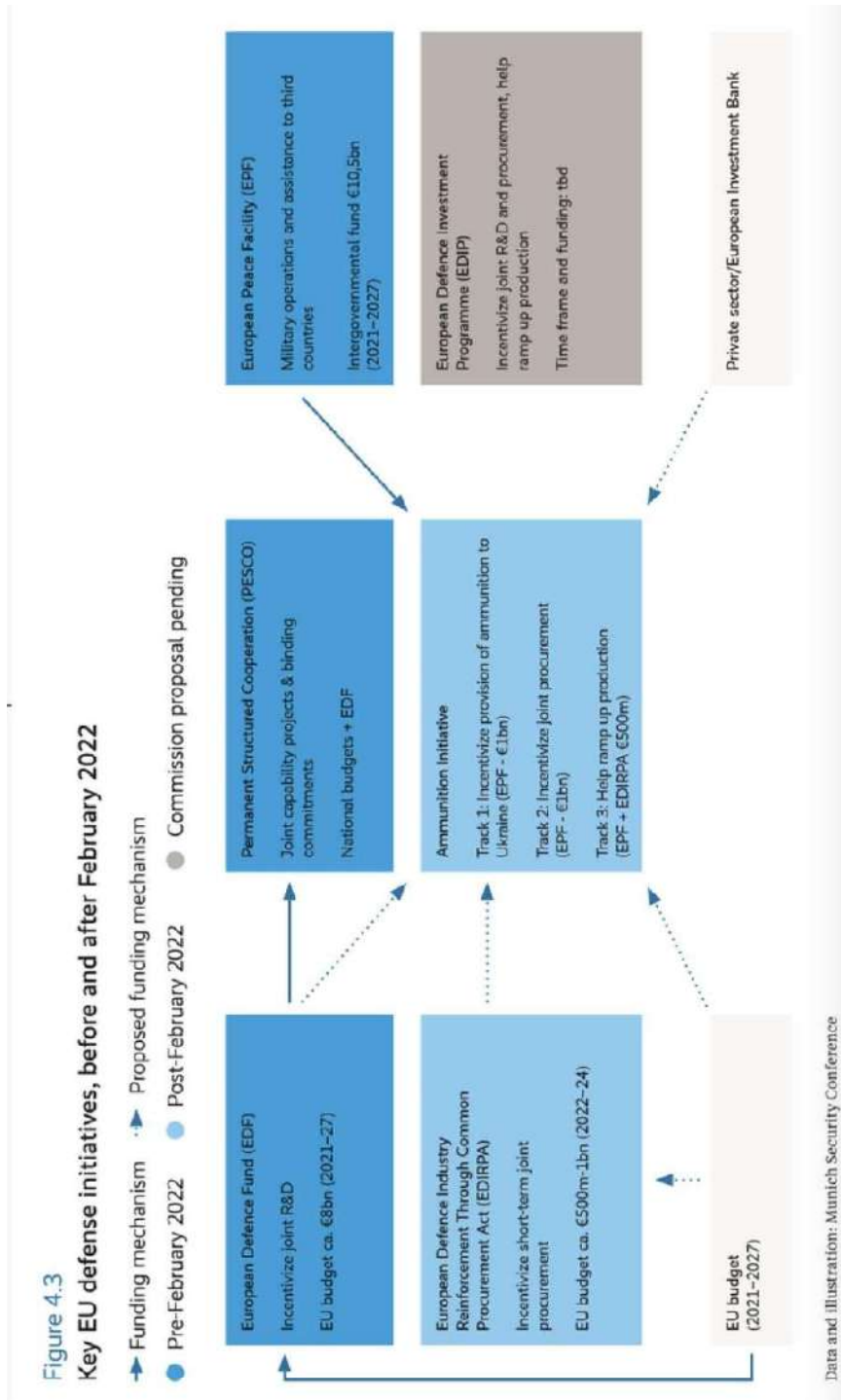


Figure 2. The share of world military expenditure of the 15 countries with the highest spending in 2024

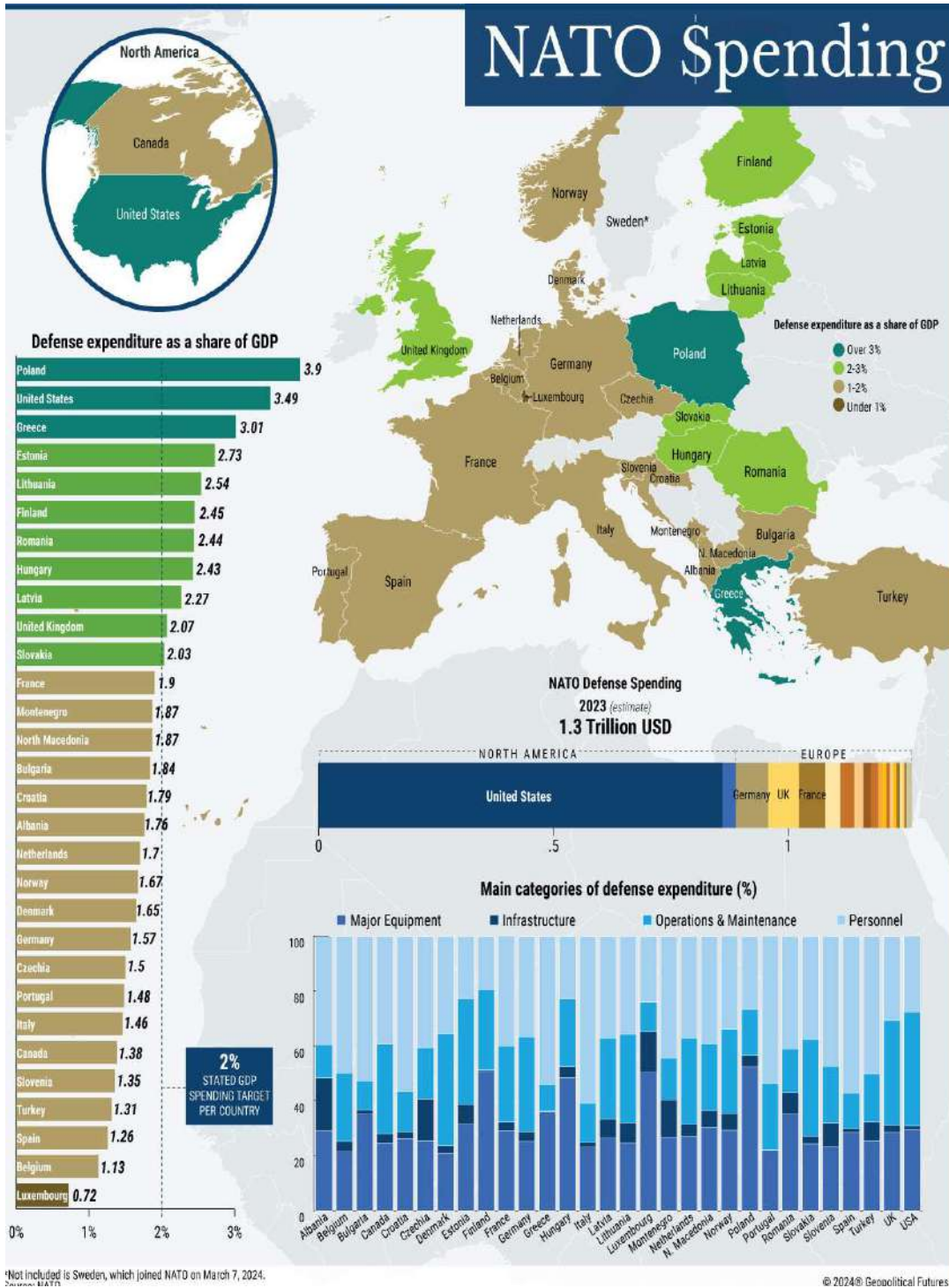
Gràfic del SIPRI (https://www.sipri.org/sites/default/files/2025-04/2504_fs_milex_2024.pdf)

7.3. Annex 3: Iniciatives de defensa Europea



Dades i gràfic de L'MSC - Munich Security Conference ([csm 230627 MSC EDR Figure-4-3 2e509ee75f.png](https://www.munichsecurityconference.org/csm/230627/MSCEDR/figure-4-3-2e509ee75f.png))

7.4. Annex 4: Despesa militar dels països de l'OTAN



Gràfic i dades de Geopoliticalfutures (<https://geopoliticalfutures.com/a-closer-look-at-nato-spending/>)

7.5. Annex 5: Entrevista Jordi Armadans Gil

Jordi Armadans Gil

QUI ÉS?

Jordi Armadans Gil (Barcelona, 1968) és un polític, periodista i pacifista català destacat en els camps de la pau, els drets humans i el control d'armes.

Va ser director de la Fundació per la Pau (Fundi Pau) des de maig de 1996 fins al setembre de 2022, liderant campanyes de sensibilització, desarmament i no violència i ha participat com a representant de la societat civil en diversos processos diplomàtics de desarmament i control d'armes a les Nacions Unides, incloent tractats sobre bombes de dispersió, comerç d'armes i armes nuclears. És analista i formador en conflictes internacionals, seguretat i cultura de la pau. Així com també, col·labora regularment amb mitjans com Ara, El Periódico, Eldiario.es, Sentit Crític i La Vanguardia, on publica articles i tribunes sobre pau, armes i política internacional. A més a més, és l'autor de l'assaig *Pau. El valor de la vida als nostres dies* (Ara Llibres, 2022), on reflexiona sobre les diverses formes de violència (armada, estructural, ambiental...) presents avui i defensa la centralitat de la vida en les polítiques globals.

Jordi Armadans participa en xerrades, debats i cursos, com ara al CCCB i esdeveniments internacionals, debats sobre refugiats, seguretat cibernètica i desarmament.

En resum, és una veu de referència en l'activisme per la pau, amb una trajectòria sòlida com a gestor d'organitzacions, diplomàtic per la societat civil, i escriptor preocupat per la violència contemporània i els reptes que planteja.

PREGUNTES A PLANTEJAR:

- 1. Des del seu coneixement i experiència, quin creu que és el principal repte de seguretat que afronta avui Europa/quines creu que són les amenaces principals?**

“Bé, És una pregunta de seminari aquesta. Per mi n'hi ha moltes. En general, molta gent respondria que la situació de la guerra a Ucraïna és una de les principals amenaces. I és evident, ja que és un tema gravíssim i preocupant, Però si el concepte de seguretat l'ampliem una mica, jo penso que ens apareixen moltes altres coses. Per exemple, l'emergència climàtica, ara mateix, és una cosa que a Europa ja estem

patint, No és una cosa que d'aquí 10 anys, Estem patint. coses, Només mirant a Catalunya i llocs propers. Hem vist sequeres, hem vist inundacions, Hem vist focs. Ara fa poc brutals, Que són coses que ja estan afectant-nos. I en termes de protecció de la vida, de les persones, Jo penso que tot això serà molt important en els propers anys. Per tant, L'emergència climàtica s'hauria d'abordar. I després, Ja podríem dir que una emergència social, ja, Malgrat que Europa és ric, com a continent, hi ha molta pobresa i molta desigualtat. Hi ha molta gent que està en condicions de precarietat. absoluta. Llavors, per mi, en termes de ser un acte amb un sentit ampli, Són dos coses que s'haurien de mirar. I d'abordar, diguéssim, clarament.”

2. Creu que Europa necessita tenir una autonomia militar més gran respecte dels Estats Units i l'OTAN o considera que no en necessita cap? Per què?

“Jo crec que... Per mi hi ha dues respostes. La primera és que sí, Europa necessita una autonomia respecte als Estats Units. Que això, No sé si després en parlarem, Però això passa perquè les polítiques de defensa dels Estats europeus siguin més comunes, més compartides. Perquè si un estat fa una cosa, l'altre fa l'altra, l'altre fa l'altra, Uns carros de combat, així, No sé què, I això no es posa en comú... Tindrem com: no sé quants sistemes de defensa que no són coordinables ni compatibles, en la qual cosa no és molt lògic, no? Però d'entrada, jo crec que sí que hauria de ser. Evident que Europa hauria de tenir, Que per mi això no implica gastar més, Implica ordenar bé la despesa i planificar bé, Però que, en tot cas, hi hagi una mica de capacitat econòmica o de qualsevol cosa. Segona cosa, per mi, imprescindible de dir, És que jo crec que la principal variable per construir seguretat. No passa per l'exèrcit o la defensa militar, sinó que passa per altres coses. I això no ho posaria com a primer, Sinó que ho posaria com un element més secundari, Que és el que estem fent ara. Però en qualsevol cas, sí, Jo crec que Europa hauria de tenir més autonomia. I penso que la defensa militar es pot fer de moltes maneres més legals que el que ha fet.”

3. **Com interpreta el concepte de "seguretat" en l'àmbit europeu actual? Només passa per la defensa militar?**
 - a. **Com valora l'augment dels pressupostos militars europeus, especialment arran de la guerra a Ucraïna?**

"La primera cosa que jo diria, Jo, que aquests mesos em trobo fent una crítica a tot això, No des d'una opció de pau, sinó des d'una opció d'anàlisi tècnica. Jo, com a persona compromesa amb la pau, Soc crític amb tot això, però sense ser-ho, Jo crec que des d'un punt de vista d'anàlisi... Hauria també de ser crític. I això és el que em sobta a mi del discurs públic, que ja entenc que no tothom comparteix un ideal. Em sembla greu que no el comparteixin, Però tot i que ja entenc que hi ha gent que no el comparteix. Però el que no entenc és que no facin un anàlisi de les coses. Perquè és una mica això que dèiem ara, no? Si tu incrementes la despesa militar, Però no fas que la política de defensa sigui comuna, No té cap sentit. Això és com si quatre persones que se'n van d'excursió... Es gasten moltes despeses, Un es compra una tenda, l'altre una altra tenda, l'altre. No sé què, I després de tot aquest, cap de les tendes va bé per la travessa que han de fer. Bé, Doncs el millor que ha de fer és dir què necessitem, Aquesta tenda, la concret, i la repartim entre els quatre. Aquest tipus d'anàlisi tant òbvia no s'està fent amb això, sinó que s'està posant l'accent en incrementar la despesa militar. Sense que hi hagi una coordinació. I això ho trobo gravíssim perquè és un malbaratament de recursos. I potser al final... Tindrem uns pressupostos molt inflats, menys despesa per invertir en temes socials o en temes de salut. I a sobre, No estarà ben organitzada. la defensa militar.

Per tant, Jo tinc la sensació, que és una resposta més... Més sobreexcitada, sobre la marxa, d'intentar fer alguna cosa que no pots planificar i pensar. I això em sembla molt preocupant, Perquè el que s'ha provat a l'OTAN, aquest 5%, Que segur que no s'acabarà complint, Però és igual, D'entrada és una animalada, Són molts diners. I això, Penso que no està molt ben previst. I després és que, per emplenar aquests temes, es que hi estic molt ficat. I no pararia de parlar, Però a mi també em sembla molt preocupant. Clar, representa que l'OTAN, El Trump ha demanat que sigui el 5% i tota l'OTAN ha dit que sí. Com si Trump fos un líder polític que des d'un punt de vista de seguretat li haguéssim de fer cas. És un tio que, Quan perd les eleccions del 2020, organitza una *tangana*, Moren 5 policies, que no és una cosa *tonta*, moren 5 policies, Ara està perseguint estudiants a les universitats, Està amenaçant a Groenlàndia, Està fent tota mena de barbaritats. I aquest personatge, és a dir... A aquest personatge l'hi hem de seguir quan des d'Europa volem construir el seu laboratori, és a dir, del contrari, Hauríem d'allunyar-nos-en, perquè és un perill públic aquest home. Llavors això em genera una gran contradicció, Perquè si això fos l'Obama, també

ho discutiria, Però l'Obama és un *tio sensat*, Però aquest tio és un perill públic. pels nord-americans primer i, per descomptat, per la resta del món.”

b. Quines conseqüències pot tenir a mitjà i llarg termini per a la societat europea (economia, estat del benestar, cultura democràtica...)?

“Jo crec que hem de tenir un paper molt prioritari, molt important. Al final, ens n’oblidem, Tenim un món en el què hi ha més conflictes armats, Hi ha més violència, Hi ha més tensions, Hi ha més problemes. Llavors, Com ho hem de fer per reduir aquesta dinàmica de conflictes armats? Aquesta és la pregunta. I a partir d'aquí, és la resposta. Jo crec que aquesta és: Plantejo un dubte raonable, Hi ha altra gent que incrementar la despesa militar no és assegurar el futur de Pau, sinó que més aviat és alimentar la maquinària bèl·lica i, de fet, això. Ja tenim la perspectiva. ara. Fa 25 anys que puja la despesa militar. I hem vist com han crescut els conflictes armats. Llavors aquesta tendència l'hem vist, per tant... Si dupliquem ara la despesa militar mundial, què passarà? Duplicarem també els conflictes armats? No ho sé, Fa patir. Llavors, jo penso que si volem pau, si aquest és l'objectiu, el que cal és fer polítiques de pau, de promoció, de defensa de la pau, defensa dels drets humans, defensa de la democràcia, Defensa de la governança mundial, defensa de la justícia internacional. Tot Això són algunes de les coses que s'haurien de fer, Que no estan en l'agenda dels governs. Avui dia. Per mi és un doble desastre. S'incrementa la despesa militar i no es fan polítiques de promoció de la pau. Per tant, Esperem que vagi bé, malgrat tot el desastre que s’ha fet, però de moment, és un desastre.”

c. Creu que invertir en armament pot generar un retorn econòmic positiu per la indústria i l’ocupació o és un fals debat?

“Jo voldria pensar que és possible, i voldria pensar que Europa podia fer molt més. És veritat que Europa pinta poc, Tenim els Estats Units. desbocat, Tenim Rússia. Que no és una superpotència però que pretén ser una superpotència i fer totes les bestieses que puguin semblar d’una superpotència, I tenim la Xina. Que sí que és una superpotència i que aspira a ser la superpotència. I a desbancar als Estats Units. Per tant, En aquest context, Europa pinta poc, certament, Però jo crec que també pinta poc perquè no ho fa bé. No ho fa bé, És a dir, que no té realment un lideratge. També. Europa té un problema, que és evident, i és que la Xina és una potència que no té fissures internes, perquè és una dictadura, I a més a més, li van bé les coses, Per tant, no hi ha massa queixa interna. La Rússia és una súper dictadura, però com que va fent, Estats Units, malgrat els problemes que pugui tenir interns, és un sol bloc i, en canvi, Europa a vegades no parla d'una sola veu, hi ha dissonàncies internes entre els diversos espais europeus. Llavors a

vegades és veritat que té dificultat per trobar una posició. Ho estem veient amb el tema de Gaza, Hi ha països que demanen una cosa i hi ha països que demanen l'altra. O amb el tema Ucraïna també hi ha matisos. En moltes coses n'hi ha. En el cas d'Europa, no pot parlar amb una sola veu. És aquest el problema d'Europa. No que li faltin carros de combat, sinó que no té una posició clara. Ara bé, jo crec que hi ha coses en les què hauria pogut fer més. Per exemple, donar suport a la justícia internacional, que és una cosa que ni Rússia, ni Xina, ni Estats Units fan, Europa hauria pogut liderar molt més el suport al Tribunal Penal Internacional. O recolzar-lo públicament més. Llavors és una llàstima. Perquè això sí que a Hongria ... passarien d'això, Però la resta de països estarien en línia i malgrat tot no ho intenten. Per tant, Jo penso que hi ha una dimissió voluntària i pròpia, A banda de les dificultats de crear una posició comunal, Hi ha una dimissió voluntària pròpia, amb la qual cosa no pinta massa Europa al món. No perquè no tingui força militar suficient, que en té, sinó perquè no té lideratge polític. No el vol tenir o no el sap tenir. Hi ha molta crisi a Europa, és cert.”

- 4. El juny del 2025, l'OTAN tot seguint les instruccions de Donald Trump ha anunciat la necessitat d'augmentar la despesa militar dels seus països membres fins al 5 % del PIB, una proposta que el president Trump ha avalat i que el president espanyol Pedro Sánchez ha decidit no assumir. Com valora aquesta decisió? Creu que una despesa militar tan elevada (5% del PIB), quasi bé equivalent a la despesa en Sanitat a l'Estat Espanyol (4,9% del PIB) és realment sostenible i justificada?**

- a. Quin impacte creu que pot tenir aquesta decisió presa per part del govern espanyol?**

“Sí. És una decisió molt bèstia. Hem d'entendre que fa tres anys, la majoria de països de l'OTAN no arribaven ni a un 2%. Aleshores passar al 5% per tots en un període relativament curt, en termes de moviment pressupostari és brutal. I evidentment, Això s'ha negat durant un temps, Però evidentment, són diners que han de sortir d'altres coses. Són molts diners, Tu no pots fer un increment dels impostos que aconsegeixi superar això. Per tant, Has de treure els diners d'altres bandes. Llavors, és una gran inversió militar que per mi, no té lògica. En clau de defensa, No té lògica en clau de pau, És contrària a la pau. I a sobre suposarà una minva de l'Estat del benestar. És bastant terrorífic, Perquè hi haurà més bel·licositat, menys pau i menys estat del benestar. En una Europa sacsejada per l'extrema dreta. Tot plegat és com inquietant. Llavors, Jo crec que és un error majúscul...”

També s'ha de dir que probablement hi ha dos elements, aquests 5%, matissables. Un és que, De fet, és el 3,5%, Però hi ha l'altre 1,5% que es posarà com a despesa de defensa, Però que segurament seran infraestructures, tecnologia... Que més o menys podria tenir algun vincle, però segurament no. Entre

cometes, Podriem entendre que Europa també intentarà enredar una mica en Trump, dient que anem al 5%, tot i que tampoc no serà ben així. Això és una cosa. I l'altra és que la data que han posat de revisió de tota aquesta situació. Ja es preveu. Quan en Trump ja no ... Si no canvia la Constitució, que tampoc no és impensable. Al principi ja no podrà ser president. La cosa també, Han xutat la pilota cap endavant. Per veure si d'aquí un temps això es pot revisar. Però encara que aquests dos matisos són certs, Si s'han de tenir en compte, Està clar que aquest any i l'any que ve. I d'aquí dos anys, els pressupostos s'han d'emprar en l'àmbit de Defensa. claríssimament. I això, segurament, Ja no tindrà punt de retorn. Això, Encara que es revisés, es revisarà per no pujar més, però no per baixar.

Per tant, una part del futur d'Europa ja està condicionat. Per això, per aquesta decisió. I això? Jo ho trobo. Un error gran. Però bé, Estem així.”

5. Recentment, el Regne Unit ha anunciat que part del finançament necessari per assolir aquest augment del pressupost militar sortirà dels fons de cooperació per al desenvolupament. Què en pensa d'aquesta mesura?

“Mira, Per mi és un exemple terrorífic de tot això que estem dient. Perquè podem parlar a nivell teòric, Però després passen a les pràctiques. De fet, Quan van fer aquest anunci d'increment pressupostari, Amb això van ser honestos, et van dir que sortien d'altres llocs. I una de les proves és el que has dit, el tema de la cooperació amb el desenvolupament. I una altra partida que recordo és de l'ajuda a la dependència. I clar, Per mi. Això és brutal, Perquè dius, Oficialment, la despesa unitària existeix per protegir-nos. I llavors, Deixarem d'adonar diners a països que estan en una situació de pobresa i desigualtat terrorífica? De fam... On hi ha gent que mor i que perd la vida. Per això, deixaran de donar ajuts a persones grans, dependents de Gran Bretanya, que són gent molt necessitada... Llavors, En quina lògica tu dius, Fem això per protegir-nos, Però deixem que es mori la gent de fam i deixem que la gent britànica estigui més desatesa? Això és un contrasentit enorme, Perquè és deixar de defensar la gent que està patint més problemes. El qual, per mi, és un exemple paradigmàtic de l'absurd de aquesta situació. Si a tu et sobren els diners, Si tota la gent està en benestar, Si tothom viu feliç i tu dius, mira, anem a fer carros de combat, Jo discutiria, però en el fons, mira... Però si tens gent precària que està necessitada, No la tens, I dius que compres carros de combat per protegir-los, Sí, potser la gent se't mor abans. És que, per favor, és ridícul.

Per mi és un bon exemple d'això, de l'absurditat d'aquesta situació.”

- 6. He llegit alguns dels seus articles on critica la venda d'armes a països com l'Àrabia Saudita, i on alerta dels riscos de violacions dels drets humans i de la possible il·legalitat d'aquestes exportacions segons el dret internacional.**

En el context del meu treball, em pregunto: Creu que, mentre Europa aposta per una sobirania militar més gran i augmenta la seva despesa en defensa, s'estan aplicant prou criteris ètics i legals a l'hora de reforçar i expandir la seva indústria armamentista?

“És una pregunta important i és una pregunta important, Però és una cosa on la gent no hi està mai ficada, No ho acaba d'entendre. Hi ha gent que diu, no, hem de promoure una indústria de defensa europea, Així no caldrà que ho comprem fora. Il no cal que aquesta indústria vengui armes a dictadors, a criminals de guerra... Fem una indústria europea per nosaltres. Però és una de les coses que jo sempre dic, que se sol considerar que la gent de pau és molt ingènua, I jo? El que trobo és molta ingenuïtat en la gent que defensa el militarisme. Perquè això de pensar que tu pots fer una indústria militar que només et proveeixi a tu, és una ingenuïtat enorme. Perquè qualsevol indústria militar ha de proporcionar un sou per sobreviure, i per sobreviure. Què s'ha de fer? Vendre'n. I si no en té prou venent a casa, doncs ha de vendre'l on sigui. És una cosa evidentíssima. Llavors, Si tu fas una indústria militar molt més gran i molt més forta de la que tenim, encara haurà de vendre molt més del que està venent ara. És evident que vendrà tot arreu on pugui. Llavors, què ens passarà? Tenim una llei espanyola, Una normativa europea i un tractat internacional que limiten el comerç d'armes, amb criteris ètics. No, amb criteris racionals. Però si tu tens moltes indústries fent armes, i algunes estan en situació de “no arribar a final de mes”, doncs vendran on sigui. I el govern els hi acabarà donant suport perquè preferirà que no se'n vagi a l'aigua a aquesta empresa. Per tant, és exactament el contrari del que es pensa la gent. Si creem més indústria militar, aquesta indústria militar haurà de vendre més armes i les acabarà venent. A qui sigui, al criminal més criminal dels criminals... Això són coses que es desconeixen. Per exemple, La guerra d'Ucraïna. Evidentment, Europa, oficialment, no està donant armes a Rússia. Però hi ha empreses europees que a través d'il·legalitats ho estan fent. Per què? Perquè són molt prorussos? No, perquè volen diners, ja està. I si troben mercat allà... Jo crec que sortirà en breu que algunes empreses catalanes que han intentat fer negocis amb això. I això de forma il·legal. Imagina't quan sigui més o menys legal. Per tant, jo penso que si ara aquests controls ja són molt relaxats, perquè els Estats no els compleixen. prou, encara es compliran menys d'aquí quatre anys. I això... Em sembla que la gent que va de realista hauria d'entendre que malauradament serà així.”

7. Creu que si Europa fos autònoma en polítiques de defensa més enllà de l'OTAN, podria convertir-se en un interlocutor clau en el conflicte entre Israel i Palestina, el qual s'ha agreujat durant els darrers mesos, tot provocant un gran patiment a la població civil?

“Jo crec que aquí. Això remet clarament al que comentàvem abans, Hi ha poca autonomia, Però sobretot. Hi ha poca decisió, poca voluntat, política. Perquè en aquest cas, tot igual que ara, només que hi hagués una voluntat ferma, es podrien fer moltes coses. El problema és que Alemanya, amb aquest tema, té aquesta mena d'obsessió, per una mica superar el greuge de l'holocaust que van provocar fa uns quants anys, són insensibles a la bestiesa que està provocant. Israel. I Alemanya marca molt la pau dins d'Europa. I també és veritat que Gran Bretanya és molt suau amb això, I la resta de països ja s'acaben acumulant. El problema aquí és que no hi ha voluntat de lideratge polític. Fa dues setmanes, després de 19 mesos de tot el que està passant a Gaza... Un informe intern de la Unió europea diu que Israel està combatent vulneracions a drets humans, cosa que és òbvia, (que no cal fer un informe), però bé, és igual, fan un informe i arriben a aquesta conclusió. I què van decidir els caps d'estat? Bé, els caps de govern: “Doncs en seguirem parlant”, suposo que fins al setembre... I, mentrestant, Totes les barbàries que siguin possibles seran possibles. Per tant, és una dimissió, és una dimissió del paper d'Europa d'una forma flagrant. I això, un paísatiu, el Josep Borrell... Que ara ha deixat el càrrec del Comissari Europeu en temes de política exterior, tot això ho ha dit claríssim. I que Europa està fent un paper del dos. I ell, des de dins va intentar corregir-ho però no se'n va sortir. Llavors, Europa no vol tenir paper, Però no pinta res perquè no vol tenir paper.

O no vol tenir paper... O encara més greu, li està bé tota la barbaritat que està passant a Gaza, que això encara és més greu. Però sí, Només que volgués una mica tenir un mica de paper, la podia tenir, i podria marcar una política pròpia en això, podria pressionar Netanyahu d'una manera més efectiva, I jo crec que segurament, seria insuficient de corregir el que està fent Israel perquè els Estats Units els ha donat molt suport, però almenys seria una petita esmena. Però és que no és ni això, clar. Bé, És molt greu, És molt greu.”

8. **En alguns dels seus articles explica que cal repensar el concepte de seguretat, més enllà de l'àmbit militar. En el marc d'un projecte europeu que aspira a guanyar autonomia estratègica, creu que s'està deixant de banda una visió més àmplia de la seguretat que inclogui aspectes com la justícia global, el canvi climàtic o les desigualtats?**

Creu que apostar només per reforçar la capacitat militar pot acabar debilitant la pròpia legitimitat de la Unió Europea com a actor de pau?

“La primera sí, clarament. Mira, Jo sempre dic que quan es va acabar la guerra Freda, va començar, des de l'àmbit de pau s'havia fet una crítica sobre el concepte de seguretat, que no era prou inclusiva ni prou global de totes les coses que incorporen la seguretat; I jo crec que es pot dir que la dècada dels 90 i dels primers 2000, a començament de la segle XXI, el món del poder polític i de l'OTAN i dels estratègies militars, tot i que en la pràctica continuen fent el mateix, A nivell de discurs, havien assumit aquest discurs de dir que la seguretat depèn de moltes més coses que la mobilitat. I ens parlàvem de més coses: del canvi climàtic, les migracions, la desigualtat... Hi ha molts elements que tenen a veure amb la seguretat. Per tant, A nivell de discurs, havíem comprat aquesta visió que s'havia fet històricament des de l'àmbit de pau, però a nivell pràctic continuem fent el mateix de sempre. Per mi, el que ha passat ara és que s'ha trencat aquesta incoherència entre discurs i pràctica, però s'ha trencat en sentit fatal.

Continuen fent el mateix i han deixat de fer aquest discurs. Senzillament, fan el discurs de sempre. Força bruta, capacitat militar, exèrcit, armes... Per tant, hem perdut una barbaritat de temps perquè tornem a estar en un escenari com els anys 80, que tot es pensava en termes de força militar. Llavors hem fet un gran retrocés... Per fer una situació, que els darrers anys s'ha incrementat el nombre de persones que moren per conflicte armat de forma significativa, en els darrers 30 anys s'ha incrementat força, estem parlant de 230.000 persones que moren per conflicte armat al món. És molt bèstia.

Però només de nens menors de 5 anys que moren per fam al món cada any, són 2 milions de persones. Per tant, és 10 vegades superior els nens menors de 5 anys que moren per fam que totes les persones que moren per guerres. Llavors, és de calaix que les amenaces militars són una part molt petita de les amenaces que tenim les persones. Llavors, només això ja ens indica que fer una politització fonamental només amb el tema militar és de gent cega. No té res a veure amb la pau, perquè si tu et preocupes per la defensa de la vida humana, que oficialment va d'això, si tu et preocupes per la defensa de la vida humana, primer hauries de veure quines són les amenaces principals. I la Fam és la primera. Després, algunes malalties com la sida, com la tuberculosi..., el canvi climàtic... Totes aquestes coses són les primeres. L'última seria, el tema de la guerra. Fins i tot a Europa moren moltes més dones de violència

masclista que no pas de guerra. És a dir, que fora, si treus Ucraïna, a tota la resta de països es mor més per violència masclista que per guerra.

Per tant, Està totalment distorsionada la resposta que es dóna a les amenaces que pateixen a la vida les persones respecte a la resposta que es fa. Per tant, per mi és una greu dimissió d'això. I el resultat que deies, jo crec que Europa tenia una certa projecció com a identitat d'un continent preocupat i defensor de la pau, que si et posaves a analitzar realment el què, era més propaganda que realitat (era més pagar somatge) però ara ni serà discurs, ja, ara serem com un Trump civilitzat. No serem tan bravacons ni tan bocamolls com ell, però serà el mateix: Força bruta, força rica. I, per tant, jo penso que a nivell internacional, que això és una cosa que també costa d'entendre, com la gent que va de realista no ho entén ni la gent que va de pragmàtica tampoc no ho entén: Europa està perdent moltes posicions en el món. Perquè per exemple, el continent africà, el continent llatinoamericà, el continent asiàtic, acaben veient Europa com un escolanet dels Estats Units. Llavors no li veuen que tinguin una dinàmica pròpia. I respecte a Israel i Palestina, com que no fa res, També diuen, aquests *tíos* no els importa res del que està passant allà. Per tant, Europa està perdent un munt de posicions i un munt de lideratge internacional per culpa d'ells, no per culpa de res més sinó per culpa de la seva dimissió. Per tant, Europa s'està llançant carretades a sobre. És una cosa absolutament incomprendible des d'un punt de vista estratègic. El malament que ho estan fent. I el poc mal servei que s'estan fent a la promoció d'Europa com una potència, amb una identitat pròpia. S'ho estan carregant solament ells. Ningú els està obligant a fer-ho.”

9. **Per acabar, si Europa realment volgués construir una sobirania estratègica pròpia basada en la pau, la justícia i els drets humans, quins creu que haurien de ser els pilars d'aquesta política? I quines decisions polítiques o socials li semblen imprescindibles per evitar que l'aposta per la seguretat no es converteixi en una escalada militar sense retorn?**

“Serien moltes coses, Però jo crec que n'hi hauria tres, que són molt importants. (Són moltes més) Una seria la prevenció de conflictes, que és una cosa que teòricament a Europa hi ha, ja que tenim institucions i organismes que estan una mica atents a “què és el que passa al món” i que, per tant, ens permeten anar avançant; Però ens cal prestar-hi més atenció, perquè pràcticament no hi ha res del que passa al món (Sempre hi ha un factor de novetat, però tu saps si hi ha països amb una situació de tensió interna que potser no ha fet res en tres anys, però pots veure si hi ha algun problema i, per tant, pots passar de tot o pots estar atent a la situació que hi ha allà i intentar corregir-ho. D'això es tracta la prevenció de conflictes: d'anar analitzant les tensions que poden sorgir al món i intentar actuar per evitar-les, així com també dur

a terme polítiques que siguin favorables. Llavors, aquesta és una part importantíssima en la que Europa hauria de fer molt si vol apostar per un món diferent.

La segona és invertir molt més en diplomàcia, molt més. A vegades ens oblidem, quan mirem els conflictes armats i les guerres que hi ha al món, que aquests esforços diplomàtics existeixen per aturar les guerres i de tots els esforços diplomàtics que han evitat guerres. Els esforços de la diplomàcia no s'acostumen a veure mai des del "carrer", però el múscul diplomàtic és molt important. I a vegades, quan té èxit, ens evita successos molt dramàtics. Per tant, invertir molt més en esforç diplomàtic; en personal preparat que pugui fer gestions, negociacions complexes les quals són lentes, farragoses... Ens donen bon objectiu i resultat. És per aquest motiu que seria un capítol imprescindible.

I l'altre, per mi, brutal, és que Europa hauria de ser "la campanyesa al carro de la justícia internacional", donar suport a la corrent internacional de justícia, donar suport al Tribunal Penal Internacional, recolzar i animar als països que no són membres a fer-se'n membres, respectar les resolucions del Tribunal Penal Internacional en comptes de menysprear-les... Si tot això es fes, tots els criminals d'aquest món patirien una mica més i, per tant, a la pràctica, s'ho pensarien molt més a fer certes coses. El problema és que ara aquesta gent té la sensació que tenen via lliure per fer barbaritats ja que no els passarà res (que és veritat). Per aquest motiu, només amb aquestes coses: creure's molt més la prevenció de conflictes actuals, tenir molts més murs diplomàtics i donar suport de veritat a la justícia internacional, ens proporcionaria un canvi de sentit brutal."

7.6. Annex 6: Entrevista Lluís Caelles Garreta

Lluís Caelles Garreta

QUI ÉS?

Lluís Caelles és un periodista català nascut a Isona (Pallars Jussà) l'any 1966, amb una llarga i reconeguda trajectòria dins el món del periodisme internacional. Ha estat redactor, editor i presentador dels Telenotícies de TV3, així com corresponsal a Brussel·les i enviat especial a zones de conflicte, com ara Ucraïna, on va cobrir in situ l'inici de la invasió russa.

Actualment exerceix com a sots cap de la secció d'Internacional de TV3 i és professor associat de la Universitat Pompeu Fabra, on forma nous periodistes en l'àmbit de la comunicació audiovisual i la cobertura internacional. Ha informat sobre esdeveniments clau com els atemptats de l'11 de setembre a Nova York, el tsunami i la crisi nuclear de Fukushima, la guerra de Gaza, l'ampliació de la Unió Europea cap a l'est i, més recentment, la guerra a Ucraïna.

El seu periodisme es caracteritza per un enfoc rigorós, compromès i alhora proper, amb una gran capacitat d'explicar conflictes complexos amb claredat i sensibilitat. A través dels seus reportatges i cròniques, ha fet accessible al públic català la realitat de les tensions internacionals i les conseqüències humanes de la geopolítica.

Incorporar la seva visió al meu Treball de Recerca em permet entendre com es viu i s'explica la guerra des del terreny, i aporta una perspectiva directa i experta sobre la situació geoestratègica d'Europa. La seva experiència personal en conflictes com el d'Ucraïna i el seu coneixement profund de les relacions internacionals són una aportació valuosa per analitzar la viabilitat i la necessitat d'una autonomia militar europea més enllà de l'OTAN.

PREGUNTES A PLANTEJAR:

- 1. Com a periodista que ha estat sobre el terreny en diversos conflictes internacionals, com ha viscut personalment l'esclat de la guerra d'Ucraïna? Quines reflexions en treu sobre el paper d'Europa en aquesta crisi?**

“Jo crec que ens va sorprendre a tots, perquè quan Rússia va començar a posar soldats a les fronteres, ja hi havia tot un ventall de possibilitats. Des que fos un *farol*, com molta gent a Ucraïna deia ja que els russos ja ho havien fet “per fer-nos por”, o que fos l’inici d’un atac a gran escala. Ningú s’esperava que anés a resultar amb una invasió. Aleshores, bé, el que fa pensar és que Putin va veure una ocasió, uns Estats Units febles i una Europa, com sempre, amb política exterior molt dubitativa, molt difícil de vehicular... Per tant, va agafar l'ocasió i va atacar.

El paper d'Europa en aquesta situació va ser el següent: D'entrada ningú no va reaccionar. És a dir, sí, hi va haver moltes declaracions, sobirania, dret internacional... Però ningú va reaccionar. Jo recordo que estant allà, els alemanys van anunciar la seva política de no participar en agressions exteriors, o que el seu exèrcit no sortís amb formació d'atac, diguéssim. Tot i així, des d'Alemanya, van decidir enviar cascs i armilles als ucraïnesos, que quasi se'ls mengen. La indignació va ser brutal, ja que van pensar “ens estan matant i aquests tíos ens envien cascs i armilles”. I bé, dos anys i mig després, els alemanys ja estan enviant Tancs i s'està especulant a veure si envien míssils de llarg abast.

Per tant, en un inici, Europa va dubtar molt. Jo recordo que Macron va repetir en un discurs: “bé, siguem realistes, Rússia és un enorme poder i per tant, hi haurem de negociar”. I, pocs dies després d'aquest, Rússia va fer la primera gran retirada. Va retirar-se del nord d'Ucraïna. Fet que va portar als països europeus a pensar que els ucraïnesos no eren tan febles, que tenien una certa força i, que per tant, podien donar-los suport ja que aquest els proporcionaria un rendiment polític a posteriori. (Tot i que era suport amb sordina, és a dir, material. Mai soldats). Però si més no, hi ha hagut un suport majoritari per a Ucraïna.”

2. Des de la seva experiència a Brussel·les i seguint l'actualitat europea, creu que la Unió Europea ha reaccionat a temps davant l'amenaça russa, o ha arribat tard?

“S'ha arribat tard, sobretot perquè Alemanya se'n va refiar. Alemanya va fer la reflexió de: “si establim relacions econòmiques amb Rússia, les relacions econòmiques portaran a una estabilitat, i l'estabilitat portarà a una no agressió.” Cosa que no ha estat ben bé així. Per tant, la política de la Unió Europea ha estat fallida. Si a partir d'ara funcionarà o no, doncs bé. El que és cert és que si un dels objectius de Putin era dividir a la Unió Europea i dividir a l'OTAN, no se n'ha sortit, perquè amb la Unió Europea, ja ha perdut 18 paquets de sancions conjuntes, i l'OTAN, el que ha fet és reforçar-se ja que compta amb dos països més dels que tenia i s'està parlant ara d'incrementar el pressupost.

Incorporar Ucraïna, bé, l'OTAN ja li ha dit que li obrirà noves portes però que no ho farien ara perquè haurien d'aplicar immediatament l'article d'agressió, i per tant, Europa ha fet tard.

Europa avança sempre, però avança a "garrotades". En períodes de prosperitat els europeus es preocupen d'anar mantenint la Unió Europea, però cada país es preocupa de mantenir competències. I és quan toca cedir-ne, com aquest cas en política exterior o fins i tot de defensa, que es parla d'una força europea que avança a "garrotades". Rússia ha provocat que això passi. Però potser, arran d'aquesta invasió russa Europa s'amalgami una mica més."

3. A nivell estratègic, com interpreta la dependència de la defensa europea respecte dels Estats Units i de l'OTAN? Es tracta d'una aliança sòlida o d'una fragilitat estructural?

"Jo penso que mentre els Estats Units han mantingut una política institucional més o menys dins dels marges, l'Aliança tenia un punt d'esplendidesa. El que va fer Estats Units amb l'OTAN va ser dir: "Europa, escolteu, de la vostra defensa, jo me n'ocupo. Vosaltres ocupeu-vos de reconstruir-vos bé." I la veritat és que Europa s'ha reconstruït, després de la segona guerra mundial, com un espai on hi ha llibertats, drets, política social... cosa que s'ha pogut fer gràcies a obviar una mica la gran despesa en defensa. Per tant, l'OTAN és una estructura estable mentre no hi ha problemes. Però quan hi ha algun problema, es torna molt inestable. I, sobretot quan apareix un president com Trump, disruptiu en tots els aspectes. I que el que fa és dir als europeus que està cansat de pagar i que paguem nosaltres, llavors ens protegirà. Davant d'aquesta "amença" Europa es troba que no té ni indústria, ni cap tipus de cooperació defensiva. És aquest el motiu per el qual l'OTAN es tracta d'una aliança amb funcionalitat però que davant de problemes es torna fràgil."

4. En el debat actual sobre reforçar la defensa europea, sovint es parla d'autonomia estratègica". Des del seu punt de vista, això és una necessitat realista o un projecte encara llunyà i simbòlic?

"Jo crec que són les dues coses. Quan tu mires la bola del món... Entre els americans i els russos hi ha dos oceans. I Europa també està separada dels Estats Units per un oceà. l'Atlàntic, i té Rússia a tocar al seus confins orientals. Europa va ser el camp de batalla de la Segona Guerra Mundial... I podria ser el de la Tercera. Per tant, jo crec que és una necessitat plantejar-se una unió europea política i que no tingui cap mena d'unió militar i alguna mena d'unió amb política exterior, perquè si no es demostra que, mentre és

una cosa purament comercial, ens n'anem sortint; però quan hi ha necessitats més peremptòries, doncs no ens n'anem sortint..

Per tant, és una mica un objectiu, és un sí molt a llarg termini. Però jo penso que també és un exercici.”

5. Creu que la manca d'una defensa pròpia europea condiciona la seguretat de les persones, o fins i tot la seva sensació de pertinença i confiança en la Unió Europea?

“Jo crec que sí ja que el sentiment europeu és molt bo. És molt diferent en funció del país, però sí que és cert que durant la invasió russa, jo em vaig adonar que la gent es va descol·locar molt ja que era l'exèrcit roig el que s'havia despertat, el mateix que havia guanyat la segona guerra mundial. Es tracta de l'exèrcit de la primera potència mundial... Jo crec que les enquestes van anar dient que ajudar a Ucraïna era un imperatiu. Als pocs mesos de l'esclat de la guerra hi va haver un acolliment enorme, que fins i tot s'ha criticat des del punt de vista de per què no s'ha fet el mateix amb altres immigrants, de Síria, o d'altres llocs dels Balcans. Per tant, jo penso que sí, que la gent se sent més identificada amb una Europa capaç de defensar-la. Així mateix, alguns països que ja estan pensant en tornar a reintroduir el Servei militar i, no sé què és el que passarà aquí si de sobte diuen: “servei militar obligatori”. A mi, segurament, no m'afectarà però d'aquí un temps podeu començar a tenir fills o parelles, i potser direu: Hòstia, què passa? Per tant, està per veure això, però jo crec que el moviment dels Estats Units sí que ha fet donar compte a molta gent que Europa està molt desunida i desvalguda. I que si, per alguna raó esclata, es tractaria d'un conflicte enorme. I els Estats Units? Si no fa com va fer a la segona Guerra Mundial i com ha fet al capdavant de l'OTAN, Europa seria molt feble.”

6. Al llarg de la seva trajectòria ha vist el patiment de la població civil, però també molta resistència, dignitat i solidaritat. Quin impacte tenen aquestes experiències personals en la manera com vostè entén la política internacional?

“Quan els dies abans de l'atac, estàvem per Ucraïna, estàvem preguntant, intentant esbrinar, i jo tenia com a interès en parlar amb experts militars o amb fons de l'exèrcit, o amb algú que em digués què estava passant a l'exèrcit. A la meva traductora l'insistia molt, “busquem a gent, busquem gent...” però costava molt de trobar-ne perquè ningú no en volia parlar i quan parlaves amb algú, que havia estat a l'exèrcit, o que era un expert en logística militar ucraïana... Sempre et deien dues coses. Jo sempre els preguntava: “On està l'exèrcit?” perquè en teoria estava a punt d'esclatar una guerra, i em contestaven “no ho sabem” I jo no veia a ningú, quan el més normal en una situació com la que es trobaven el més normal hagués

estat poder observar moviment de tropes... No hi havia ningú. I els ciutadans em contestaven dues coses: “No els veus però estem preparats. Hem invertit molt, el 2014 ens van humiliar a Crimea i al Donbass, hem invertit molts diners, tenim armament que ens han donat...” I després em deien una altra cosa: “...I la moral de la tropa és molt alta...Els russos no saben per què lluiten. Nosaltres, en canvi, sí. Nosaltres lluitem pel nostre país. I això, ens dona una moral i una força increïble.” I jo, que havia fet també la Mili, i també m’havien parlat de la retòrica de la moral, de la victòria... Havia estat molt refractari amb tots aquests temes ja que no m’ho creia. I sempre sortia de les entrevistes dient que amb la moral no es guanya una guerra. I amb el pas dels mesos ho vaig acabar corregint això. És a dir, quina influència té tot això sobre les coses que passen sobre el terreny amb la geopolítica? Doncs bé, està clar que si a Ucraïna li tallessin les armes durant 3 mesos, cauria tot el país, és un fet. Però si no hi hagués hagut aquell esperit col·lectiu, no només com a exèrcit, sinó a país, també hauria caigut. Jo sempre dic que el que està passant a Ucraïna s’explicarà algun dia als llibres d’història: Com la gent se n’anava al front, a la rereguarda... Com tothom feia coses: subhastes per recaptar diners per a l’exèrcit, la gent es buscava la vida per comprar cascs a fora i fer-los venir cap aquí...

Aleshores, el que va passar sobre el terreny per mi va ser molt important. Molt. Si no hagués sigut pel país, com va ser, no haurien tirat endavant. Dit això, també està clar que sense un suport logístic important d’espionatge i d’armament de països de fora, Ucraïna també cau.”

7. Com ha influït el retorn de Donald Trump a la presidència dels Estats Units en la percepció que Ucraïna té de la seva pròpia seguretat? És un factor clau per entendre el gir que s’està produint?

“És a dir, eleccions als Estats Units i Donald Trump de candidat. I tota Ucraïna comença a tenir por, perquè saben que és un personatge volàtil que té una desfermada i secreta admiració per l'autoritarisme de Putin. I que feia una campanya electoral dient: jo en 24 hores aturo aquesta guerra. Aquesta frase hi és. Està gravada i publicada, amb diferents fórmules. “Jo en 24 hores aturo aquesta guerra que ningú és capaç d'aturar”. I aquesta fórmula bàsica de la que parlava Trump era una mica la d’un comercial: “Aniré a parlar amb Ucraïna i els diré que o aturen la guerra o els tallo el subministrament d’armes. I després aniré a Putin i li diré que o atura la guerra o incrementaré el subministrament d’armes a Ucraïna”. Aquest era l’esquema primari de Trump. És un esquema que, com amb tantes coses del comportament polític dels Estats Units, ha deixat de banda la doctrina internacional.

8. En els seus reportatges, sempre posa l'accent en les persones i en la cara humana dels conflictes. En un context on es parla tant d'armes, exèrcits i dissuasió, quins són els valors que vostè considera essencials per defensar la població civil dels patiments derivats dels conflictes bèl·lics?

Fa de mal dir, però el que passa és que nosaltres, els periodistes ens envien a explicar una guerra. I és veritat, que el lloc, el punt radioactiu. D'on emana tot, és el front de guerra, i les cancelleries que hi ha al darrere donen ordres. Però el lloc on hi ha tot el gran desastre és el front de guerra. , a vegades, no sempre, tenim interès en que ens deixin arribar el més a prop del front de guerra, no a la línia zero que li diuen, perquè allò és un lloc on hi ha gent molta mort. Però sí que ens deixen arribar el més a prop possible. És llavors quan t'adones que d'una posició d'artilleria a una posició de morter, a una posició de tancs, a una unitat de drons amagada al soterrani, allà al front... S'assembla tot molt. Tot són soldats preparats per disparar, posar en marxa l'armament que governen: metralladores, tancs, etc. Per lluitar contra els altres. Això és tot molt semblant. Quan ja hi has anat quatre vegades, s'assembla molt.

Aleshores, és al darrere d'aquesta gent, on hi comença a haver el dolor de debò de la guerra.

Jo sempre que faig conferències, explico que, com que sóc d'un poblet que va patir la Guerra Civil, he sentit explicar moltes històries del Front de la Guerra Civil, gràcies als meus padrins. I clar, jo sempre havia pensat que un front de guerra era un lloc amb un costat d'un i un costat d'un altre, on es disparen. Però realment, els fronts de guerra són llocs on hi ha, per exemple... Gent que es vol quedar a viure allà, gent gran que decideix no marxar... És un lloc que havia estat habitat i que segueix estant-ho, són pobles que estan trinxats, però que quan hi arribes potser t'hi troben una senyora allà que està allitada i una veïna que s'ha quedat per cuidar-la, perquè la senyora allà no es pot moure de llit. I, mentre, van disparant... Llavors, pares i dius, però que fa aquesta dona aquí? I ets trobes voluntaris que van a intentar ajudar-los per treure-la quan ja no es podia aguantar més, per portar menjar... I és tot aquest ecosistema el que jo trobo que també és greu. Sobretot el dolor de la gent. A la guerra, tothom acaba arrossegant dolor per pèrdues, morts... Allà, els cementiris creixen d'un més a l'altre i hi ha centenars de tombes amb pares, mares... Allò és més guerra que front de guerra.

I, potser perquè nosaltres encara venim d'una generació que no va viure la guerra, ni molt menys, però necessitem parlar molt, Potser tenim aquesta mena de vocació d'explicar la guerra des del punt de vista de qui la pateix, que és la gent, sobretot.

9. Finalment, si pogués transmetre una idea clara sobre la relació entre defensa, sobirania i drets humans, quina seria?

“Si tu no fas servir la sobirania... I la defensa de la seguretat per tots els mitjans, mitjans armats, inclús, per defensar els drets humans. El que estàs construint és molt feble. És una mica el que està passant a Israel, ara: Un estat creat amb tota la història, tota la càrrega que arrossega, però que sempre se li diu que és l'única democràcia del Pròxim Orient. És veritat: Llibertat, una democràcia més o menys validada, amb els nostres estàndards (fan eleccions, creen governs de coalició etc.) Però si aquesta democràcia i aquesta defensa de la sobirania no la fa servir per defensar els drets humans de tothom. I tu et converteixes en un vulnerador de drets humans enorme, a mi, el que em passa és que miro endavant i penso: “D'aquí 5, d'aquí 10 anys, d'aquí 15 anys... Què hi haurà? Aquesta gent encara està lluitant, estan disparant contra l'Iran, contra els gasians... Què hauran de deixar? Perquè tenir sobirania? I perquè lluitar tant si no és per construir un lloc on després tu hi puguis viure millor? I, que tu hi puguis viure millor ha de voler dir que l'altra gent també hi pot viure millor. Per tant, és molt bàsic. I això és molt anar amb la flor de la mà, ja ho sé, però si la defensa no serveix per reforçar els drets humans, el que et queda és un estat arbitrari.”

7.7. Annex 7: Entrevista Jesús Alberto García Riesco

Jesús Alberto García Riesco

QUI ÉS?

El Coronel emèrit Jesús Alberto García Riesco és un oficial de l'Exèrcit de Terra espanyol, retirat, i polític autor de diversos articles sobre defensa, seguretat i estratègia en el context europeu. Es va formar en Ciències Polítiques. És membre de l'Associació Espanyola de Militars Escriptors (AEME). Ha impartit conferències sobre la "amença russa a Europa", seguretat i defensa estratègica, tant en mitjans públics com en fòrums especialitzats, com la Tertúlia Andrés Valverde al Real Casino de Madrid. A més, compta amb publicacions recents sobre temes com l'espiritualitat militar, la democràcia i la guerra, la propaganda i les amenaces globals.

Es tracta d'un perfil molt valuós, especialment perquè aporta una visió tècnica, crítica i experta des del món militar, complementant així altres enfocaments més polítics, diplomàtics o pacifistes. García Riesco ha escrit i reflexionat extensament sobre els models de defensa nacional, la necessitat de preparació estratègica i la capacitat real de resposta militar europea. A diferència d'altres experts estrictament acadèmics, ell combina experiència operativa dins l'exèrcit amb formació en ciències polítiques, cosa que li permet entendre tant la lògica militar com els condicionants geopolítics i socials, fet que ofereix una visió realista i ben fonamentada.

García Riesco ha publicat sobre la "amença russa" i les febleses estratègiques d'Europa davant Moscou, posicionant-se com una veu que alerta sobre la falta de sobirania militar real de la UE, cosa que connecta directament amb l'eix central del treball.

PREGUNTES A PLANTEJAR:

- 1. Desde su perspectiva, ¿cuáles considera que son actualmente las principales amenazas y retos para la seguridad europea?**

"Rusia puede constituir una grave amenaza para Europa; tiene voluntad de vencer e identidad nacional, buena capacidad de combate convencional, potente industria de guerra y destreza en las guerras electrónica e híbrida. Otra amenaza sería que la creciente tensión en Oriente Medio derive en odio del islam fundamentalista hacia el mundo libre. El tercer peligro radica en que China y Rusia —que

controlan África— utilicen la explosión demográfica del continente, mediante la inmigración masiva a Europa, como arma de guerra. El mayor reto, sin embargo, radica en que Europa no se plantea defender su propia supervivencia a pesar de que los cimientos de su cultura y su civilización están siendo desafiados y reemplazados.”

- 2. En sus experiencias en misiones en zonas como los Balcanes u otros territorios en conflicto, ¿percibió que los valores democráticos europeos —como la protección de los más vulnerables o la defensa de las libertades— y las consiguientes políticas aplicadas, tienen un efecto real sobre las poblaciones civiles?**

“Europa sólo defiende la democracia parcialmente; entrega armas y dinero, pero es incapaz de comprometerse a fondo con los más vulnerables. Es preciso plantearse si nuestras instituciones son capaces de garantizar la seguridad; Occidente ya no saldría victorioso en un futuro conflicto con el totalitarismo utilizando bombas atómicas o drones, razón por la que para defender la democracia es imprescindible una sociedad más participativa y comprometida.”

- 3. En uno de sus artículos menciona que por el precio de un avión F-35 podrían adquirirse 16.000 drones capaces de derribarlo. También hace referencia a la Operación Telaraña, donde se afirma que poco más de un centenar de drones destruyeron el 20 % de la aviación estratégica rusa. ¿Qué conclusiones extrae de esta comparación? ¿Cómo puede influir en las decisiones de inversión en defensa?**

“Técnicamente, la industria de defensa ha de fabricar armas caras que aseguren la defensa aérea contra aeronaves y misiles balísticos y de crucero, pero también ha de producir millones de drones, accesibles y baratos, que han revolucionado el campo de batalla. La producción no se debe planear para crear empleos ni para ganar dinero, sino para poner en manos de los combatientes las mejores armas, lo que no sólo salvará vidas sino garantizará la máxima capacidad de combate.”

- 4. ¿Cree que la Unión Europea debería avanzar hacia una autonomía militar real, o considera más adecuado mantener su integración plena en la estructura de seguridad de la OTAN?**

“Después de la Guerra Fría, Europa no supo o no pudo defenderse, por lo que, con la protección de Estados Unidos, se abrazó a la doctrina de la paz eterna. Sin embargo, la amenaza rusa y la inhibición estadounidense la obligan a afrontar sola su defensa. Para poder desplegar efectivos con capacidad y

disponibilidad de luchar, Europa necesita tener los medios necesarios, pero sobre todo desarrollar la conciencia de defensa, lo que —después de ochenta años de espejismo— es una tarea tan necesaria como abrumadora.”

5. Usted ha expresado una visión crítica respecto a un enfoque actual más abierto sobre los valores y la ética. ¿Cómo interpreta el concepto de “seguridad” en el contexto europeo actual?

“El concepto de seguridad lo interpreto desde el punto de vista democrático. Todos tenemos que ser conscientes del privilegio que supone la democracia. Sin embargo, tenemos poco compromiso con la seguridad común; nos sentimos muy avanzados, pero carecemos de conciencia colectiva porque el liberalismo occidental, se basa en el egoísmo personal, no en la generosidad hacia lo común”.

Las sociedades europeas desconocen que la paz que vivimos es una rareza histórica, por lo que han desarrollado una debilidad cognitiva que conforma su estructura emocional. En caso de conflicto, los líderes sociales movilizarán improvisadamente a ciudadanos sin resiliencia que no estarán dispuestos a combatir, lo que llevará a una sangría inútil de vidas y a una derrota segura.”

6. ¿Considera viable una transformación política europea basada en encontrar un sentido y responsabilidad comunes que permitan un encaje de la complejidad y pluralidad cultural e ideológica existente?

“A Europa le falta fuerza espiritual para defender la democracia. Ante un probable conflicto bélico, es imprescindible una sociedad resiliente capaz de aportar al frente combatientes instruidos dispuestos a arriesgar la vida; no tiene sentido hablar de medios avanzados si no se pueden reclutar los necesarios soldados con la voluntad y capacidad de manejarlos.”

7. ¿Qué valores e intereses comunes considera que podrían hacer que la población se vuelva resiliente y capaz de defender Europa?

“Los valores que tiene la sociedad finlandesa. Durante la Segunda Guerra Mundial, Finlandia perdió dos guerras contra la Unión Soviética —la Guerra de Invierno en 1939 y la Guerra de Continuación en 1941— por lo que hasta la caída del Muro de Berlín en 1989 formó parte del bloque soviético. El desmembramiento de la Unión Soviética les permitió ser libres y decidieron que ‘nunca más’ volverían a ser invadidos por lo que crearon una defensa democrática ejemplar.”

8. En caso de reforzar la defensa europea, ¿qué papel deberían tener los Estados miembros? ¿Se puede hablar de defensa común sin una política exterior realmente unificada?

“Sólo hay futuro con la unión política y el ejército único, lo que no es viable sin alma colectiva. Esto implica que Europa debe pasar de vivir en la zona de confort que proporcionan las generalidades de aceptación universal a enfrentarse a las amenazas con los valores que le permitieron ser el centro del mundo.”

9. Recientemente, la OTAN ha planteado la posibilidad de que sus países miembros aumenten el gasto militar hasta el 5 % del PIB, una propuesta que el presidente Trump ha respaldado, mientras que el presidente Sánchez ha optado por desmarcarse. ¿Qué opinión le merece esta situación? ¿Cree que ese nivel de gasto es sostenible o es necesario?

“Nuestro Gobierno firmó, como el resto de los países, aumentar el gasto militar hasta el 5%; El desmarque ha sido mediático. La cifra está impuesta por la administración estadounidense cuyos intereses son vender armas al resto de los países de la OTAN. La disuasión no se consigue acordando un porcentaje sino con capacidades militares que sólo proporcionan sociedades resilientes y adultas. En cualquier caso, el ineludible aumento del gasto militar se puede realizar a costa de incrementar la deuda o la carga fiscal, o bien de pasar partidas a defensa dedicadas actualmente a educación, sanidad o gastos sociales. Aumentar la deuda es hipotecar a futuras generaciones y la carga fiscal ya es muy alta, por lo que sólo queda la tercera opción.

En suma, hay que gastar lo que toque, pero para adquirir las mejores armas, no las que nos impongan; y hacer menos piruetas propagandísticas con aspectos tan vitales como la defensa.”

Por otra parte, ni ningún país tiene los soldados suficientes, y sobre todo no tiene los soldados dispuestos a luchar por la democracia. Estamos indefensos porque nadie quiere morir por la sociedad.”

10. ¿Qué papel cree que tiene la educación, los gastos sociales y la sanidad en la construcción de una sociedad resiliente?

“La educación es básica. Si en la escuela no se explica a los alumnos con seriedad los mecanismos de una sociedad, estamos en un mundo irreal.”

11. En el Reino Unido se ha anunciado que parte de ese incremento presupuestario provendrá de los fondos destinados a cooperación internacional. ¿En el caso que Europa aplicase el mismo modelo, este podría afectar al papel de Europa como referente ético y humanitario?

“Europa no es referente ético ni humanitario. Sus privilegiadas sociedades son de facto poco sensibles al sufrimiento del tercer mundo; se trata de una pirueta dialéctica. El Reino Unido es de los países que más problemas tiene, ya que cuenta con un ejército de tierra de solo 75.000 efectivos. Este desarraigo hacia la seguridad contrasta con la grandeza del Imperio Británico.”

12. En una entrevista reciente, Josep Borrell afirmaba que Europa se había desacreditado por su posicionamiento en el conflicto de Gaza. ¿Considera que esto ha supuesto un cambio en el rumbo de la política europea?

“En el Oriente Medio hay un problema enquistado con tres conceptos clave: En primer lugar, Israel no se puede permitir perder una guerra porque desaparecería como país; tiene la técnica, pero los países árabes e Irán poseen la demografía. En segundo lugar, está el odio irreconciliable propio de los conflictos religiosos.

En el conflicto de Gaza, Europa ha actuado en el marco de la corrección política con mensajes que acepta bien la opinión pública. Borrell no está en esta línea —es sólido conceptualmente— pero como Alto Representante de la Unión para Asuntos Exteriores y Política de Seguridad ha tenido que asumir su política.”

13. Si Europa aspirara a construir una soberanía estratégica propia que incluyera no solo capacidades militares, sino también valores democráticos y sociales, ¿cuáles cree que deberían ser los pilares de esa estrategia?

“La unión política que implique un solo ejército apoyado por una sociedad auténticamente democrática que considere la defensa colectiva una función esencial común. Finlandia nos marca el camino. Sabe que un gobierno incapaz de mantener las funciones sociales críticas —proteger a la población, garantizar el funcionamiento de la sociedad y mantener la democracia— lleva al desastre, por lo que logra una disuasión efectiva con un moderado gasto en seguridad gracias a una defensa integral basada en la conciencia de defensa, el reclutamiento universal y la movilización.”

Desde la solidaridad y cohesión interna proporcionada por la soberanía estratégica, Europa debe exportar conocimiento y valores democráticos hacia el Tercer Mundo.”

14. ¿Y qué decisiones considera imprescindibles para evitar que este refuerzo de la seguridad se convierta en una escalada militar sin retorno?

“La mayor urgencia es limitar el uso de armas nucleares. La hipótesis de que Rusia, China y Corea del Norte ataquen con armas nucleares a Occidente sin que Estados Unidos pueda evitarlo es aterradora. Durante ochenta años, la disuasión ha sido efectiva, pero los acontecimientos están ocurriendo demasiado rápido y la complacencia puede ser mortal.”

7.8. Annex 8: Entrevista Jordi Martí Henneberg

Jordi Martí Henneberg

QUI ÉS?

Jordi Martí Henneberg és catedràtic de Geografia Humana a la Universitat de Lleida (UdL), on exerceix com a docent des del 1990. Va néixer a Reus el 1959 i es va llicenciar en Geografia i Història per la Universitat de Barcelona l'any 1982. Posteriorment, va obtenir un MBA per ESADE (1984) i es va doctorar en Geografia. En Jordi ha estat investigador visitant a les universitats de Lausana i Cambridge.

Es tracta d'una figura de referència en l'aplicació dels Sistemes d'Informació Geogràfica Històrica a l'estudi de l'evolució territorial europea des del segle XIX, treballant amb bases de dades georeferenciades sobre fronteres, població, PIB regional, infraestructures de transport... i ha estat guardonat amb el premi ICREA-Acadèmia.

PREGUNTES A PLANTEJAR:

- 1. Com interpreta la idea de “sobirania estratègica” dins la Unió Europea? Considera que és una aspiració realista o una construcció més aviat discursiva que operativa?**

“És una aspiració realista i totalment necessària en el Projecte d'Integració europea. El problema que tenim en aquesta legislatura del Parlament Europeu, i de cara a les properes eleccions (tal com van les coses als diferents països) és que hi ha partits a l'alça que estan contra el projecte europeu, en el sentit que estan contra de que hi hagi una major unitat, i consegüentment prefereixen una Europa més dèbil, potser limitada a la coordinació del comerç... És a dir, són partits més sobiranistes que es basen més en la identitat de cada país, en reforçar aquesta idea d'identitat i contra l'immigrant. El primer gran partit en aquesta tendència va ser el de Le Pen a França, el Front Nacional, i amb aquesta línia han anat seguint molts ja que, realment, és un discurs que proporciona vots, tot i que confrontant-ho amb les xifres es podria donar un altre resultat. Les xifres són que aquest any el nombre d'immigrants irregulars ha disminuït, tal i com han portat els diaris recentment, i potser també els d'immigrants regulars. Però el que s'ha perdut força en el discurs polític és confrontar les proclames amb dades reals. És a dir, s'ha trobat el sistema per les xarxes i un adequat màrqueting polític que fa prevaldre idees que no sempre es conformen

amb la realitat. I jo crec que aquest és el gran perill d'Europa. Penso que la sobirania estratègica és una aspiració molt necessària. En som conscients, potser els partits centrals, no? Però que es veuen amenaçats per aquests discursos extrems.”

2. Des del punt de vista territorial, quines implicacions podria tenir el desenvolupament d'una política de defensa europea més coordinada?

a. Creu que es podrien agreujar desequilibris entre països o regions segons el pes industrial, militar o logístic de cadascun?

“L'ideal seria una col·laboració a diferents nivells. No cal que tothom faci el mateix. És a dir, a nivell territorial, que França, Itàlia i Alemanya facin molt més que Bèlgica i Holanda. Quan parlem de col·laboració hem de veure qui pot fer les coses millor i col·laborar amb aquest projecte comú. És com, per donar-te una idea, passar de l'economia preindustrial, en la que necessàriament tot s'havia de produir i consumir en una petita regió degut a que no es podien transportar molt a llarga distància, els productes, i el que permet el ferrocarril, els nous mitjans de transport... És una especialització territorial. És a dir, aquí a Lleida es fa molt bé la fruita, però si es necessita, algun producte que no es faci, imaginem... el blat. En tenim però el Blat es produeix molt més a França i Alemanya o Ucraïna, perquè són regions més adequades. És aquesta la raó per la qual es tendeix a l'especialització.

A Lleida es fa molta fruita que s'exporta i s'importa el blat. D'això se'n diu un sistema ben organitzat, eficient... Llavors, amb aquesta política de defensa, l'eficient seria partir de què sap fer cada territori, cada estat... Si Espanya es produeixen vaixells de guerra, per exemple. doncs haurem de mirar d'impulsar que espanya en produeixi i n'exporti. I d'altres països, potser en la qüestió de defensa més informàtica o contra ciberatacs, que es dediquin més a aquest altre aspecte.

El que seria ideal seria fer un plantejament obert i col·laboratiu en termes de, si pensem en l'equipament militar i on se col·loca, l'equipament militar de defensa, aquí.

Segurament Equitatiu no ha de ser, perquè s'ha d'instal·lar més en les àrees de perill. Les àrees de perill en aquest moment són principalment el front de l'est: els països de la Unió Europea, que estan més a l'est, perquè tenen Rússia, la guerra d'Ucraïna a prop, i també el front sud, que és molt inestable, cada vegada més (Israel, Iran, etc.). Per tant, una col·laboració, un eficient entre els països i una implantació dels aparells de defensa, (que quan parlem de defensa també pensem molt en els ciberatacs, però això és un altre tema) el que és l'equipament militar pesant en àrees, veuràs que els països que gasten més en defensa en relació al seu PIB són les repúbliques bàltiques, Polònia...”

3. Hi ha infraestructures clau (ferroviàries, logístiques, energètiques) que siguin determinants per a la consolidació d'una capacitat de defensa europea autònoma?

a. En cas afirmatiu, com es distribueixen territorialment?

“Les ferroviàries, les logístiques, les energètiques, serien també les principals vies de comunicació marítima, les grans autopistes, els aeroports... Com més específic és un element d'aquests en el territori, més vulnerable és. És a dir, és molt més difícil destruir tota una autopista bombardejant-la que un aeroport. Un aeroport amb unes bombes d'aquestes que tenen els Estats Units ja te'l destrueixen. Tot un aeroport, i m'imagino que els russos també. Per tant, és molt més vulnerable.

Però de les que cites, les energètiques serien les clau. Les ferroviàries, pel mateix que et deia, al ser una xarxa molt àmplia, és difícil d'atacar. En canvi, les energètiques ja han estat atacades al nord extrem, (el gasoducte que va pel Mar del Nord i que alimentava de gas alemanya), i que encara no es sap ben bé qui ho havia fet... Doncs bé, aquest atac, aquesta destrucció del gasoducte, per les indicacions que es tenen, va ser realitzada per un petit grup amb una bomba que van anar deixant caure fins al gasoducte. I ho van fer amb un veler, amb un petit vaixell.

És a dir, són molt vulnerables i tenen un efecte caòtic immens. Per tant, les infraestructures a protegir clau són les d'aquest tipus.

En quant a les energètiques, doncs les centrals nuclears, pel mateix motiu, perquè estan molt concentrades. Hi va haver, per part dels russos, uns atacs a les centrals nuclears d'Ucraïna que van ser molt perillosos, però per sort, es va aturar. A nivell caòtic d'aquesta guerra, no ha arribat a l'extrem d'atacar i fer explotar centrals que podrien provocar un núvol tòxic immens.

I això ens porta a un altre avantatge de les energies verdes, que estan molt difoses pel territori. Aquests molins aerogeneradors o les plaques fotovoltaïques, n'hi ha moltíssimes per tot el territori. Clar, no es poden anar destruint. Per tant, és tracta d'un avantatge que se m'ha ocorregut: Que són difícilment atacables ja que tot l'altre: refineries de petroli, gasoductes, centrals nuclears... Són vulnerables degut a que es localitzen en el territori.”

4. Considera que el lideratge de França i Alemanya és suficient per articular un model de sobirania militar europeu que sigui estable i inclusiu per als països del sud i de l'est del continent?

“Jo diria que no. Pel que dèiem al principi. Idealment hi ha d'haver una coordinació de tot el conjunt.

França i Alemanya van ser els fundadors d'una Unió Europea de sis, però és que actualment estem a 27 països membre. I amb alguns temes amb un peu posat altra vegada per Gran Bretanya amb temes de defensa, a totes les reunions hi torna a assistir el Primer Ministre Britànic. I es veu que d'entre els països de la Unió Europea, l'únic que compta amb equipament de bomba nuclear és França. Per tant, això ja li dona un lideratge important. Alemanya, és una potència econòmica i sens dubte, tindrà un protagonisme creixent, però després de la segona Guerra Mundial, es va quedar sense exèrcit per motius obvis i qüestions internes, el qual va ser un gran avantatge per a Alemanya ja que no van haver de gastar en despesa militar, defensa... I ho van poder concentrar tot en l'avanç econòmic.

I el mateix passa amb Japó. Aquesta és una interpretació que es fa.

Com van créixer tantíssim Alemanya i Japó que són els dos grans derrotats a la segona Guerra Mundial? Doncs, bé, un dels elements clau és que, com que se'ls va deixar sense exèrcit, pràcticament no podien gastar en defensa. Els altres ja els defensaven, la OTAN i, per tant, van poder fer una política econòmica molt eficient.

És a dir que no, No és suficient. Penso que no és suficient.”

5. Per què creu que la defensa ha estat un dels àmbits més difícils d'harmonitzar dins la UE?

“Jo penso que per raons històriques i d'entitat. És a dir, a Europa, si tu mires globalment, agafes un globus terràqui i li dones la volta i tal, veus que Europa en realitat és molt petita.

És un territori que agrupa un conjunt de països, amb una història molt antiga i amb una consciència de pes polític, històric, cultural... molt gran. Els francesos se senten molt cofois de la seva tradició cultural. Els alemanys també, britànics, espanyols, italians... Són literatures molt antigues, països, plens d'art... Llavors hi ha fortíssimes identitats que han arribat a col·laborar en un projecte europeu, el qual està molt bé. Però sempre amb la idea de conservar les seves identitats respectives. I un aspecte molt delicat és el de la defensa del seu territori, perquè, de fet, per un exèrcit, la seva primera missió és la de defensar el Territori nacional. Per aquesta raó es tracta d'un pas ideològic, ja que passem a prioritzar el Territori europeu. I, a més a més, ens hem d'entendre amb exèrcits i generals que parlen llengües totalment diferents, que no tots parlen. Tot plegat és realment un tema complex d'organitzar. És tot un repte el fet de voler construir una defensa comuna a Europa.”

6. Podem entendre la defensa com una nova eina d'integració territorial europea, o pot generar noves fractures entre els estats membres?

“Depèn de l'enfocament i de la situació política en cada moment. Si els partits que defensen la Unió Europea i una defensa coordinada són forts, no només Europa i el Parlament Europeu, sinó els seus respectius països, llavors es podrà avançar.

Si aquests partits polítics que han d'impulsar això, i estan en els governs que han de decidir en termes de política de coordinació i defensa, tenen una posició feble; i un electorat que el van perdent o temen perdre'l per la irrupció d'aquests partits antieuropeus; el context serà un altre. Per tant, depèn molt de l'enfocament que hi donem.”

7. Creu que el reforç d'una política comuna de defensa pot derivar en una redefinició del projecte europeu cap a una Unió més federalitzada i sobirana, o s'imposarà una lògica intergovernamental i fragmentada?

“És insistir en el que deia. Jo tendeixo a ser optimista: provo que ens ha tocat viure, a tu i a mi, una època molt bona de la història de la humanitat i la història d'Europa. Tot i els immensos problemes que hi ha, però, tenim un entorn de pau i de prosperitat: podem estudiar, podem estar parlant per internet d'aquest treball tan interessant... Tenim de tot i podem ser optimistes, però per conservar i per ser realistes, a part d'optimistes, hem de vigilar sobre les amenaces que existeixen. I, recentment, la recent cimera a l'Haia de l'OTAN, a mi m'ha donat una visió que el que espero és que no sigui veritat. Tot el que hem decidit allà. És a dir, que hem decidit que mentre els Estats Units fa una despesa d'un 3,5% del seu PIB en defensa, el Trump arriba i diu que vol que facin una despesa del 5%. Aquesta despesa del 5%, per què? Doncs perquè Europa hagi d'importar armes, tecnologies d'altres països, és a dir, als Estats Units, i, per tant, els Estats Units es vegi beneficiat de tot això.

Llavors, Què fem? El Marc Rutte, que és el director general de l'OTAN, envia una carta, una carta que fa vergonya, fent la pilota al Trump, i en la que organitzen tota la reunió amb els desitjos d'aquest Trump. Aquestes reunions van haver de ser molt curtes ja que el Trump no es pot concentrar durant gaire temps, no té capacitat de concentració, i se li va donar la raó en tot. La meua única esperança és que es va dir: “...d'acord, d'acord, senyor Trump, destinarem un 5% en defensa, però de forma progressiva al llarg dels 10 propers anys. 10 anys! El Trump segurament ja no serà president o estarà mort, o el que sigui, però el tema és: qui vindrà després del Trump? Perquè avui la premsa diu que volen impulsar el seu fill per a que sigui el proper president. Tot això són amenaces, realment són amenaces. Perquè això no fa una Europa

independent ni autònoma... en termes de defensa, que és del que estem parlant. Això fa una Europa dins una OTAN molt dominada pels Estats Units.”

- 8. Per acabar, i tenint en compte la seva trajectòria com a expert en dinàmiques territorials i integració europea... Quines condicions creu que haurien de complir-se perquè la sobirania militar europea no fos només una reacció a conflictes actuals com Ucraïna, sinó una aposta sòlida i compartida a llarg termini?**

“Això consolida el projecte europeu. Una resposta a conflictes com el d'Ucraïna, però passa que sovint la Unió Europea que ha avançat en el procés d'integració a base de crisis. Es produeix una crisi i llavors evoluciona. Perquè posar-nos d'acord amb projectes nous en països molt diferents ens resulta molt difícil. Però quan tots hem vist l'oportunitat de superar determinades crisis, ja siguin econòmiques o polítiques, amb un projecte de major integració, s'ha fet.”